

FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE EN EDUCATIEWETENSCHAPPEN

Richting: Agogische Wetenschappen

Vreemd in de gevangenis

Een kwalitatief onderzoek naar de detentiebeleving en de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden op het vlak van dienstverlening.

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de Agogische Wetenschappen door

Croux Flore

Academiejaar 2015-2016

Promotor: dr. Dorien Brosens

Aantal woorden: 17.937

Samenvatting

Vrije Universiteit Brussel

Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen

Academiejaar 2015/2016

SAMENVATTING MASTERPROEF

Naam en voornaam: Croux Flore

Rolnr.: 500235

KLIN	☐
AO	☐
ONKU	☐
AGOG	☒

Titel van de Masterproef: Vreemd in de gevangenis. Een kwalitatief onderzoek naar de detentiebeleving en de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden op het vlak van dienstverlening.

Promotor: dr. Dorien Brosens

Samenvatting: Dit kwalitatief onderzoek peilt naar de detentiebeleving, de noden en behoeften m.b.t. dienstverlening en de motieven en barrières voor participatie van buitenlandse gedetineerden. De data zijn verzameld via 15 semigestructureerde individuele interviews, waarin gebruik werd gemaakt van de onderzoeksmethode Appreciative Inquiry en twee focusgroepen die eerder afgenomen zijn in het kader van een gelijkaardig behoefte-onderzoek. Op het vlak van detentiebeleving hebben buitenlandse gedetineerden een aantal bijzondere noden en ervaren ze verschillende problemen. Deze betreffen familiecontact, taalbarrière, informatietekort, gebrek aan voorbereiding op vrijlating en cultuur en diversiteit. Daarnaast hebben buitenlandse gedetineerden nog een aantal noden en behoeften met betrekking tot dienstverlening. Deze situeren zich op het vlak van inspraak, aanbod, aanmoediging en ondersteuning alsook met betrekking tot taal en het daaraan gekoppelde informatietekort. Deze doelgroep blijkt weinig cultuurinhoudelijke wensen te hebben aangaande het dienstverleningsaanbod, maar heeft wel bijzondere noden met betrekking tot de omkadering en bekendmaking hiervan. Met betrekking tot de dienstverlening is er voornamelijk nood aan cultuursensitieve interventies op het niveau van surface structure waarbij een taal die de doelgroep machtig is, geïncludeerd wordt. Tot slot werd het ecologisch model van Bronfenbrenner dat aangepast is aan de gevangeniscontext, toegepast op de redenen om wel of niet te participeren aan dienstverlening. Voornamelijk individuele motieven (micro) en hoofdzakelijk organisatorisch drempels (exo) spelen een rol bij de participatie van buitenlandse gedetineerden. Verder onderzoek naar de participatie van buitenlandse gedetineerden aan de gehele hulp- en dienstverlening, maar ook meer inzicht in de profielkenmerken van deze doelgroep is wenselijk.

Dankwoord

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn opleiding Agogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel. Ze kwam tot stand met steun en hulp vanuit verschillende hoeken. Graag wil ik via deze weg een aantal mensen bedanken.

Ten eerste zou ik graag mijn promotor dr. Dorien Brosens bedanken voor de hulp bij de moeilijke zoektocht naar gevangenis. Haar optimisme, goede ondersteuning en feedback hebben bijgedragen aan dit resultaat. Ook prof. dr. De Donder wil ik hier graag vermelden voor de begeleiding bij het thesisproces.

Daarnaast ben ik de gevangenis van Brugge en Sint-Gillis erkentelijk voor de medewerking. In het bijzonder de beleidscoördinatoren, maar ook die personen die mee hebben gezorgd voor de rekrutering van de deelnemers.

Mijn dank gaat ook uit naar de buitenlandse gedetineerden die bereid waren deel te nemen aan de interviews. Zonder hen was dit niet mogelijk geweest.

Ik denk ook aan 'de meisjes', de support die ik van hen kreeg en de vele uren die we samen in de bibliotheek hebben gezeten.

Verder wil ik graag mijn vriend bedanken voor de Franse verbeteringen en het inoefenen, merci beaucoup Bastien.

Tot slot zou ik graag mijn ouders bedanken voor de nooit aflatende steun en motivatie de afgelopen vier jaren. In het bijzonder wil ik mijn mama vermelden voor de bemoediging, de vele thesisgesprekken en het naleeswerk. Wat zou ik toch zonder je doen mamie?

Jullie hebben allemaal stuk voor stuk een betekenisvolle bijdrage geleverd aan deze masterproef!

Inhoudstafel

Samenvatting	I
Dankwoord	II
Inhoudstafel	III

Deel 1. Inleiding

1. Probleemstelling	1
2. Literatuurstudie	3
2.1 Het gevangeniswezen	3
2.2 Recht op hulp- en dienstverlening intra muros?	4
2.2.1 Europese wetgeving	4
2.2.2 Vlaamse wetgeving	4
2.3 Evolutie doorheen de tijd: verklaringen	5
2.4 Profiel van buitenlandse gedetineerden	6
2.5 Detentiebeleving van buitenlandse gedetineerden	7
2.5.1 Overkoepelende problemen: taal, familiecontact en migratie	7
2.5.2 Overige problemen	8
2.6 Participatie aan hulp- en dienstverlening	10
2.6.1 Motieven en barrières voor participatie: het ecologisch model	11
2.7 Cultuursensitieve interventies als raamwerk voor dienstverlening?	12
3. Onderzoeksvragen	13

Deel 2. Data en methode

1. Deelnemers	14
2. Dataverzamelingmethoden	16
2.1 Individuele interviews: Appreciative Inquiry	16
2.2 Focusgroepen	18
3. Materiaal	19
4. Analyseprocedure	19

Deel 3. Resultaten

1. Detentiebeleving: problemen	20
1.1 Familie	20
1.2 Taal	22
1.3 Gebrek aan informatie	22
1.4 Gebrek aan voorbereiding op vrijlating	23
1.5 Cultuur en diversiteit	23

2.	Noden en behoeften op het vlak van dienstverlening	24
2.1	Inspraak	25
2.2	Aanbod	25
2.3	Aanmoediging en ondersteuning	27
2.4	Taal: informatie en communicatie	27
3.	Participatie aan dienstverlening	29
3.1	Motieven voor participatie aan dienstverlening	29
3.1.1	Micro	29
3.1.2	Meso	31
3.1.3	Exo en Macro	32
3.2	Barrières voor participatie aan dienstverlening	32
3.2.1	Micro	32
3.2.2	Meso	34
3.2.3	Exo	34
Deel 4. Discussie en conclusie		37
1.	Bespreking	37
2.	Beperkingen eigen onderzoek	41
3.	Aanbevelingen verder onderzoek	42
4.	Praktische en beleidsaanbevelingen	43
5.	Conclusie	45
Referentielijst		46
Bijlagen		55
	Bijlage 1: Rekrutering respondenten Brugge	55
	Bijlage 2: Informed Consent Brugge	56
	Bijlage 3: Interviewschema Brugge	58
	Bijlage 4: Getranscribeerd interview	62

Deel 1. Inleiding

In het eerste deel komen de aanleiding voor het onderzoek, de literatuurstudie en de onderzoeksvragen aan bod.

1. Probleemstelling

In de meeste Europese landen neemt de gevangenispopulatie toe (Ugelvik, 2014) en daaronder ook het aandeel buitenlandse gedetineerden (Ugelvik, 2014; Delgrande & Aebi, 2009; Mulgrew, 2016). In België is er eveneens sprake van een stijging van het aandeel buitenlandse gedetineerden (De Ridder & Beyens, 2014). Buitenlandse gedetineerden kunnen beschouwd worden als gedetineerden zonder de Belgische nationaliteit (Snacken, 2007).

Een vrijheidsberoving als gevolg van een gevangenisstraf betekent niet dat gedetineerden al hun rechten verliezen (Casale, 2007 in van Kalmthout, Hofstee-van der Meulen, & Dünkel, 2007). Volgens het decreet inzake hulp- en dienstverlening aan gedetineerden hebben alle gedetineerden recht op hulp- en dienstverlening binnen de gevangenisstraf (Interdepartementale Commissie Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, 2000). Dit betreft zes domeinen namelijk cultuur, onderwijs, sport, arbeid, geestelijke gezondheidszorg en welzijn (Polfliet, 2009). Verschillende onderzoeken wijzen op de positieve effecten van deelname aan gevangenisprogramma's (Chamberlain, 2011). Zo verhoogt participatie o.a. de kans op een succesvolle terugkeer naar de samenleving (Snacken, Keulen, & Winkelmans, 2004; Baerten, 2010; Cho & Tyler, 2013; Chamberlain, 2011). Buitenlandse gedetineerden participeren echter minder aan gevangenisprogramma's dan nationale gedetineerden (Westrheim & Manger, 2014). Veel programma's zijn niet aangepast aan de huidige multiculturele realiteit en behandelen deze gedetineerden als een homogene groep (Westrheim & Manger, 2014; Barnoux & Wood, 2013). Buitenlandse gedetineerden zijn echter allesbehalve een homogene groep (Snacken et al., 2004; van Kalmthout et al., 2007; Ugelvik, 2014; Yildiz & Bartlett, 2011). Ondanks de diversiteit onder buitenlandse gedetineerden, bijvoorbeeld op het vlak van taal (Bosworth, 2011), etniciteit (Kox, De Ridder, Vanhouche, Boone, & Beyens, 2014) en migratiestatus (Yildiz & Bartlett, 2011; De Ridder & Beyens, 2012) blijkt dat buitenlandse gedetineerden een aantal gedeelde noden en ervaringen hebben (Bosworth, 2011; Barnoux & Wood, 2013; Ugelvik, 2014), noden en ervaringen die anders zijn dan bij nationale gedetineerden (Bosworth, 2011).

Recent wordt steeds meer onderzoek gedaan naar de hechtenis van buitenlandse gedetineerden (Lippens, Nuytiens, & Scheirs, 2009). Zo is de relatie tussen migratie en criminaliteit meermaals onderzocht (Lee, Martinez, & Rosenfeld, 2001; Hagan, Levi, & Dinovitzer, 2008). Er is echter nog maar weinig geweten over de ervaringen (Kaufman, 2012; Ugelvik, 2014), de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden tijdens detentie (Duff, 2004 in Bhui, 2004; Lippens et al., 2009; Barnoux & Wood, 2013) alsook op het vlak van hulp- en dienstverlening (Spelters, 2014). Bovendien is er nog maar beperkt onderzoek uitgevoerd naar hulp- en dienstverlening en de participatie daaraan in Vlaamse gevangenisstraf (Brosens, De Donder, & Verté, 2013). Gedetineerden kunnen

verschillende redenen hebben om te participeren aan gevangenisprogramma's (Dhami, Ayton, & Loewenstein, 2007). Er is echter nog maar weinig zicht op de motieven en barrières van specifieke doelgroepen voor participatie. Het is dan ook belangrijk om zicht te hebben op de factoren die de participatie beïnvloeden om zo het aanbod beter af te stemmen (Brosens, 2013).

De enorme heterogeniteit aan groepen met elk hun eigen noden vormt een belangrijk kenmerk van de gevangenis (Snacken, De Ron, & Tournel, 2009). Interventies die de cultuur van de doelgroep includeren in programma's zijn cultuursensitieve interventies (Resnicow, Soler, Braithwaite, Ahluwalia, & Butler, 2000). De toepassing hiervan in de vrije samenleving bestaat al langer (Resnicow et al., 2000; Hodge, Jackson, & Vaughn, 2012; Mier, Ory, & Medina, 2010). In welke mate deze interventies toepasbaar zijn voor de algemene organisatie van dienstverlening in de gevangenis is nog niet onderzocht.

Tenslotte hanteert veel gevangenisonderzoek een 'problem-oriented' benadering, gericht op het ontwikkelen of verbeteren van modellen voor het aanpakken van problemen en tekorten (Liebling, Elliott, & Arnold, 2001). De 'strengths-based' aanpak van Appreciative Inquiry wordt recent ook toegepast in de gevangeniscontext (Robinson, Priede, Farrall, Shapland, & McNeill, 2013). Tot op heden is Appreciative Inquiry nog niet gebruikt met buitenlandse gedetineerden in Belgische gevangenissen.

Dit onderzoek tracht in te spelen op bovenstaande onderzoeksleemtes en zicht te krijgen op (1) de detentieproblemen van buitenlandse gedetineerden, (2) de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden m.b.t. het dienstverleningsaanbod, (3) aan welke dienstverleningsactiviteiten buitenlandse gedetineerden reeds participeren, en (4) welke motieven en barrières ertoe bijdragen dat deze groep wel of niet participeert aan het aanbod. Deel één van deze masterproef vangt aan met een probleemstelling en literatuurstudie over buitenlandse gedetineerden en sluit vervolgens af met een aantal onderzoeksvragen. In deel twee en drie worden de dataverzamelingmethoden en de resultaten van het kwalitatief onderzoek besproken. Tot slot omvat deel vier een discussie en een conclusie met aanbevelingen voor verder onderzoek. Ook komen er voor de betrokken instanties praktische en beleidsaanbevelingen aan bod om de detentieperiode en het dienstverleningsaanbod meer af te stemmen op de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden.

2. Literatuurstudie

De literatuurstudie vangt aan met een beschrijving van het gevangeniswezen, het recht op hulp- en dienstverlening en de Europese en Vlaamse wetgeving hierrond. Verder volgt er een omschrijving van de evolutie, het profiel en de detentiebeleving van buitenlandse gedetineerden. Tot slot worden enkele motieven en barrières voor participatie aan het dienstverleningsaanbod behandeld en de mogelijke toepassing van cultuursensitieve interventies m.b.t. dienstverlening in de gevangenis nagegaan.

2.1 Het gevangeniswezen

In België zijn er 35 penitentiaire inrichtingen, waarvan zeventien in Vlaanderen, zestien in Wallonië en twee in Brussel (Federale Overheidsdienst Justitie [FOD Justitie], 2016a). De inrichtingen kampen met een overbevolking (Maes, 2009). In 2015 waren er gemiddeld 11.040 gedetineerden terwijl de gemiddelde capaciteit voorzien is op 10.028 gedetineerden. In hetzelfde jaar waren er meer dan 130 verschillende nationaliteiten in de Belgische strafinrichtingen. Marokkanen, gevolgd door Algerijnen en Roemenen vormen de grootste groep buitenlandse gedetineerden (FOD Justitie, 2016a).

De gevangenispopulatie kan ingedeeld worden o.b.v. verschillende soorten hechtenistitels: beklaagden, veroordeelden en geïnterneerden (De Ridder & Beyens, 2014; Van Haegendoren, Lenaers, & Valgaeren, 2001). Een beklaagde is een verdachte die doorverwezen wordt naar het strafgerecht, afgezien van het Hof van Assisen. De beklaagde is onschuldig tot het tegengestelde bewezen is (FOD Justitie, 2005). Een niet veroordeelde zit in voorlopige hechtenis en verblijft in een arresthuis (FOD Justitie, 2013; Snacken, 2007). Wanneer die persoon schuldig blijkt, wordt hij een veroordeelde (FOD Justitie, 2005). Veroordeelden verblijven in strafhuizen (FOD Justitie, 2013). Vanwege de overbevolking zitten beklaagden en veroordeelden vaak samen in een arresthuis (Snacken, 2007). In 2015 waren er gemiddeld 3498 beklaagden en 6455 veroordeelden in België (FOD Justitie, 2016a). Verder zijn er nog de geïnterneerden. Geïnterneerden begingen een misdrijf, maar zijn ontoerekeningsvatbaar verklaard door de rechter (FOD Justitie, 2013). Zij worden ondergebracht in een psychiatrische instelling of in de gevangenis (Snacken, 2007). In 2015 waren er gemiddeld 904 geïnterneerden in de Belgische gevangenissen (FOD Justitie, 2016a). Uit onderzoek blijkt dat buitenlandse gedetineerden ongelijk verdeeld zijn over de verscheidene hechtenistitels (Snacken, 2007; Lippens et al., 2009). Zij zitten vaker in voorlopige hechtenis dan nationale gedetineerden. Tot 2006 lag het aandeel beklaagden bij buitenlandse gedetineerden hoger dan het aandeel veroordeelden. Vanaf 2006 doet zich het omgekeerde voor. Daarnaast is de groep buitenlandse gedetineerden ondervertegenwoordigd binnen de hechtenistitel geïnterneerden, maar hier is sprake van een stijging (De Ridder & Beyens, 2012).

In België zitten buitenlandse en nationale gedetineerden in dezelfde gevangenissen (Snacken, 2007). De gevangenissen zetten zo veel mogelijk gedetineerden met dezelfde nationaliteit samen per afdeling of cel (Snacken et al., 2004), om eventuele taalproblemen op te lossen (Snacken, 2007). Gedetineerden ervaren celgenoten van dezelfde etnische achtergrond als positief (Van Haegendoren et al., 2001). In Nederland (Dienst Justitiële Inrichtingen, 2016), Noorwegen en Groot-Brittannië zijn

gevangenis voorzien uitsluitend voor buitenlandse gedetineerden, vanwege hun toenemend aantal en de specifieke problemen waarmee ze kampen (Ugelvik, 2014).

2.2 Recht op hulp- en dienstverlening intra muros?

Een vrijheidsberoving in het kader van een gevangenisstraf betekent niet dat gedetineerden, waaronder ook buitenlandse gedetineerden, al hun rechten verliezen (Casale, 2007 in van Kalmthout et al., 2007). Velen zijn van mening dat gedetineerden tijdens hun gevangenisstraf geen recht hebben op vermaak en dat detentie geen prettige periode mag zijn. Het recht op recreatie wordt zelden op hetzelfde niveau bekeken als het recht op basisvoorzieningen, zoals medische hulp, water, onderdak,... (Lippke, 2003). Zeker de rechten van buitenlandse gedetineerden vormen herhaaldelijk onderwerp van geschil (Westrheim & Manger, 2014). Buitenlandse gedetineerden hebben echter dezelfde rechten als nationale gedetineerden. Het hebben van een andere nationaliteit, mag geen beperking vormen in de participatie aan het hulp- en dienstverleningsaanbod (Coyle, 2009).

Buitenlandse gedetineerden zijn echter zelden in staat hun rechten effectief uit te oefenen (Casale, 2007 in van Kalmthout et al., 2007). Ze zijn dikwijls niet op de hoogte van hun rechten. Bovendien zijn hun rechten vaak onduidelijk en worden ze verschillend ingevuld per gevangenis, zoals het recht op informatie en diensten in de moedertaal. Niet alle gevangenis houden hier rekening mee (Westrheim & Manger, 2014). De overheid is verantwoordelijk om toegang tot activiteiten en diensten in de gevangenis te bewerkstelligen. Internationale en nationale wetgeving erkennen het belang van hulp- en dienstverlening voor gedetineerden (Lippke, 2003). Hieronder volgt een invulling van dit recht op Europees en Vlaams niveau.

2.2.1 Europese wetgeving

Op internationaal vlak benadrukken de Europese gevangenisregels (European Prison Rules) en de Standaard Minimum regels voor de Behandeling van Gevangenen het recht van gedetineerden op het vlak van hulp- en dienstverlening (Brosens, De Donder, Dury, & Verté, 2015b). De Europese Gevangenisregels ondersteunen lidstaten in hun strafrechtelijk beleid (van Zyl Smit & Snacken, 2009) en handelen over de basisrechten van gedetineerden en de plichten van nationale overheden (de Jonge, 2007). De Europese Gevangenisregels schenken specifiek aandacht aan buitenlandse gedetineerden. Ze erkennen dat buitenlandse gedetineerden andere bijzondere noden en behoeften hebben (Raad van Europa, 2006). Naast de Europese Gevangenisregels, is er ook de aanbeveling inzake buitenlandse gedetineerden in Europese gevangenis. Het doel van de aanbeveling is een gelijkwaardige behandeling van buitenlandse gedetineerden tijdens detentie. Er worden richtlijnen gegeven voor tegemoetkoming aan de noden en een verbetering van de behandeling van buitenlandse gedetineerden om zo de re-integratie te bevorderen (Raad van Europa, 2012).

2.2.2 Vlaamse wetgeving

Doordat gedetineerden niet meer kunnen participeren in de vrije samenleving, zijn de gemeenschappen verantwoordelijk voor de toeleiding van het aanbod (Interdepartementale

Commissie Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, 2000). Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden gericht op hun sociale re-integratie is sedert de staats hervorming van 1980 een gemeenschapsbevoegdheid (Van Haegendoren et al., 2001). Het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden vormt samen met het implementatieplan de krijtlijnen om maatschappelijke hulp- en dienstverlening in te richten in Brusselse en Vlaamse gevangenissen (Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, n.d.). Het decreet inzake de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden tracht de voorbereiding, de coördinatie en de werking van hulp- en dienstverlening wettelijk te verankeren (Vanherk & Paterson, 2011). *"Het decreet beoogt het recht van alle gedetineerden en hun directe sociale omgeving op een integrale en kwaliteitsvolle hulp- en dienstverlening die gericht is op de realisatie van de doelstellingen te waarborgen, zodat ze zich kunnen ontplooiën in de samenleving"* (Belgisch Staatsblad, 2013, p. 22457).

2.3 Evolutie doorheen de tijd: verklaringen

Het aandeel buitenlandse gedetineerden in de Belgische gevangenissen groeit (Snacken et al., 2004; Lippens et al., 2009). In 1980 had 21,3% van de gevangenispopulatie een niet-Belgische nationaliteit, terwijl dit aantal opliep tot 44% in 2013. In absolute cijfers is er sprake van een verviervoudiging: van 1.212 buitenlandse gedetineerden in 1980 tot 5.349 buitenlandse gedetineerden in 2013 (De Ridder & Beyens, 2014). In 2015 had gemiddeld 45% van de gevangenispopulatie niet de Belgische nationaliteit (FOD Justitie, 2016a). Deze stijging doet zich ook voor in andere West-Europese landen (Snacken, De Ridder, & Humblet, 2013; Ugelvik, 2014; Mulgrew, 2016).

Verklaringen voor de stijging van het aandeel kunnen gezocht worden in het positief migratiesaldo, wanneer er dus meer immigratie dan emigratie is (Snacken, 2007). Bhui (2009) geeft als verklaring voor de stijging het feit dat veel migranten naar het Verenigd Koninkrijk komen om werk te zoeken. Arbeidsmigranten zijn vaak jong en wonen in stedelijk gebied, wat goede voorspellers zijn voor het plegen van misdrijven. Hoewel de publieke opinie meent dat migratie leidt tot meer criminaliteit (Arbach-Lucioni, Redondo-Illescas, Singh, & Andrés-Pueyo, 2014) is er volgens Bell, Fasani en Machin (2012) onvoldoende bewijs dat een positieve relatie tussen migratie en criminaliteit aantoonbaar is. Naast het strafuitvoeringsbeleid moet er ook gekeken worden naar het migratiebeleid om de stijging van het aandeel te begrijpen (De Ridder & Beyens, 2012). Een strikter migratiebeleid kan zorgen voor een verhoging van het aantal buitenlandse gedetineerden (Banks, 2011).

Er is weinig bewijs dat aantoonbaar is dat buitenlandse gedetineerden vaker en meer (zware) misdrijven plegen dan nationale gedetineerden (Banks, 2011). Landen met een hoog percentage buitenlandse gedetineerden sturen minder nationale gedetineerden naar de gevangenis (Delgrande & Aebi, 2009; van Kalmthout et al., 2007). Buitenlandse gedetineerden hebben ook een grotere kans op opsporing en aanhouding (van Kalmthout et al., 2007). Zo worden ze vaker onder voorlopige hechtenis geplaatst uit angst voor recidive, onderduiking (Snacken, 2007) of vluchtgevaar, terwijl ze niet gevaarlijker zijn dan nationale gedetineerden (Banks, 2011). Nationaliteit, migratiestatus en sociaaleconomische achtergrond zijn van invloed op het in voorarrest plaatsen van buitenlandse gedetineerden (De Ridder & Beyens, 2012). Daarnaast gebruiken landen dikwijls andere

bestraffingsvormen voor nationale dan voor buitenlandse gedetineerden (Delgrande & Aebi, 2009; van Kalmthout et al., 2007), vanwege geen of onzeker verblijfsstatuut (Snacken et al., 2004). Zelden komen ze in aanmerking voor alternatieve straffen (Delgrande & Aebi, 2009; van Kalmthout et al., 2007), zoals tijdelijke vrijlating, huisarrest (Bhui, 2009), beperkte detentie, penitentiair verlof, weekendarresten of elektronisch toezicht (Snacken et al., 2004).

Bepaalde misdaadpatronen dragen ook bij aan hun oververtegenwoordiging (Banks, 2011). Zo is er vanwege de omvang en aard van de internationale drugshandel (Prison Reform Trust, 2004) een grote representatie van buitenlandse gedetineerden m.b.t. drugsdelicten (Banks, 2011). De oververtegenwoordiging kan ook verklaard worden doordat veel gedetineerden hun gevangenisstraf uitzitten in het gastland (van Kalmthout et al., 2007), vanwege een falend deportatiebeleid (Banks, 2011). De uitzetting en de transfer naar hun herkomstland wordt zelden uitgevoerd (van Kalmthout et al., 2007). Tenslotte worden bepaalde groepen in de samenleving meer in verband gebracht met criminaliteit (Tonry, 1997). Zo zorgt een negatieve houding en culturele misverstanden tussen rechters en gedetineerden van Marokkaanse afkomst voor hun oververtegenwoordiging in Belgische gevangenissen (Snacken, 2007).

Bovenstaande maakt duidelijk dat verschillende verklaringen mogelijk zijn voor de groei van het aantal buitenlandse gedetineerden, verklaringen die alleen of samen kunnen opereren (Banks, 2011). Deze evolutie vormt een uitdaging voor de gevangenissen in het tegemoet komen aan de noden van de gevangenispopulatie (Chamberlain, 2011).

2.4 Profiel van buitenlandse gedetineerden

Sinds 1998 veranderde het profiel van de buitenlandse bevolking in de Belgische gevangenissen (Snacken, 2007), net als in de rest van Europa (Ugelvik, 2014). In België vertegenwoordigde in 1992 de Marokkaanse bevolking de grootste groep (38%). Sinds de val van het ijzeren gordijn is er een diversiteit aan nationaliteiten waarneembaar. Vanaf de jaren negentig is het aantal Oost-Europese gedetineerden toegenomen (Snacken, 2007). In 2015 maken Marokkanen (9,8%), gevolgd door Algerijnen (5,4%) en Roemenen (3,6%) de grootste groep uit. Verder is er een vertegenwoordiging in de Belgische gevangenissen van Nederlanders (2,9%), gedetineerden uit ex-Joegoslavische landen (2,2%), Fransen (2,2%), Albanezen (1,7%), Italianen (1,4%), Turken (1,3%), Tunesiërs (1,1%) en Polen (1%) (FOD Justitie, 2016a).

Buitenlandse en Belgische gedetineerden lijken op elkaar wat betreft gender, opleiding, leeftijd, gezinssituatie en arbeid (Van Haegendoren et al., 2001). De meesten zijn tussen 18 en 35 jaar en het aandeel vrouwelijke buitenlandse gedetineerden bedraagt slechts 4%. Deze ondervertegenwoordiging is ook waarneembaar bij de Belgische vrouwelijke gedetineerden. Buitenlandse gedetineerden hebben vaak een slechte financiële en socio-economische situatie. 10% van de buitenlandse gedetineerden komt uit de buurlanden, 21% zijn generatiemigranten met een buitenlandse nationaliteit en 76% heeft geen wettelijke verblijfsvergunning (Snacken, 2007). Internationale studies tonen aan dat buitenlandse gedetineerden vaak jonger zijn, een kleiner sociaal netwerk (Arbach-Lucioni et al., 2014), een lagere socio-economische status hebben (Arbach-Lucioni

et al., 2014; Achermann, 2009), sociaal geïsoleerd zijn (Achermann, 2009) en lager opgeleid zijn vanwege sociale, politieke en economische omstandigheden in het herkomstland (Westrheim & Manger, 2014).

2.5 Detentiebeleving van buitenlandse gedetineerden

Gedetineerden ervaren verschillende detentieproblemen (Snacken et al., 2004), zoals het verlies van materiële goederen en diensten, autonomie, privacy, intimiteit en onbeperkte interacties (Blevins, Listwan, Cullen, & Jonson, 2010). Buitenlandse gedetineerden ervaren daarnaast nog andere problemen (Snacken et al., 2004). De drie grootste problemen betreffen taal, familiecontact en migratiestatus (Bhui, 2009; Barnoux & Wood, 2013). Andere moeilijkheden zijn onderdeel van deze drie overkoepelende problemen (Bhui, 2009) en beïnvloeden de detentiebeleving (Kox et al., 2014). Uit onderzoek blijkt dat vrouwelijke buitenlandse gedetineerden minder problemen ervaren tijdens detentie dan mannelijke (Snacken et al., 2004). Naast de groep van buitenlandse gedetineerden, zijn er nog gedetineerden van vreemde origine maar met de Belgische nationaliteit. Hun problemen zijn in bepaalde mate gelijkaardig, maar kunnen ook verschillen (Snacken, 2007). Hieronder volgt een overzicht van de verschillende detentieproblemen van buitenlandse gedetineerden.

2.5.1 Overkoepelende problemen: taal, familiecontact en migratie

Taalproblemen zijn vaak de belangrijkste bron van problemen (van Kalmthout et al., 2007) en beïnvloeden de detentiebeleving (Kox et al., 2014). Taalproblemen zorgen ervoor dat de belangen van buitenlandse gedetineerden onvoldoende begrepen worden (Westrheim & Manger, 2014). Deze communicatieproblemen betreffen voornamelijk basisvoorzieningen, zoals douchegebruik (Bhui, 2009) en kantinebezoek (Barnoux & Wood, 2013). Buitenlandse gedetineerden ervaren zowel problemen in de verbale (Snacken et al., 2004; Ugelvik, 2014) als non-verbale communicatie (Snacken et al., 2004).

Verbale communicatie kan zowel mondeling als schriftelijk zijn. Het gaat over gesprekken met gevangenispersoneel alsook communicatie met medegedetineerden (Snacken et al., 2004). De communicatie met het gevangenispersoneel beïnvloedt de detentiebeleving (Kox et al., 2014). Zo verloopt de interactie vaak moeizaam. Dit leidt tot frustraties en gevoelens van machteloosheid of onbegrip bij beide partijen (Snacken et al., 2004). Het vlotte verloop van de interactie hangt echter af van de 'goede wil' van gedetineerden en het gevangenispersoneel (van Kalmthout et al., 2007; Snacken et al., 2004). Veel communicatie in penitentiaire instellingen gebeurt schriftelijk, zoals bezoekersuren, gevangenisreglement, regeling voor telefoon of tv,... Ook het inschrijven voor activiteiten of het aanvragen van een gesprek verloopt via 'rapportbriefjes'. Veel buitenlandse gedetineerden zijn echter analfabeet (Snacken et al., 2004). Zij kunnen geen 'rapportbriefje' lezen of schrijven (Van Haegendoren et al., 2001). De non-verbale communicatie betreft bijvoorbeeld gebarentaal. Deze communicatievorm schiet vaak tekort m.b.t. complexe onderwerpen en procedures (Snacken et al., 2004).

Onderzoek toont een relatie aan tussen taalproblemen en sociale isolatie, zelfverminking, geestelijke gezondheid (Cohen, 2008; Bhui, 2009) en migratieproblemen (Bhui, 2009). Taalproblemen hebben als gevolg dat buitenlandse gedetineerden minder deelnemen aan hulp- en dienstverleningsactiviteiten (Van Haegendoren et al., 2001; Brosens et al., 2015b), leiden tot sancties, minder kansen m.b.t. tewerkstelling (Snacken et al., 2004), gevoelens van hulpeloosheid en onzekerheid (van Kalmthout et al., 2007; Ugelvik, 2014). Mogelijke maatregelen zijn het tonen van een video, het vertalen van het reglement (Lippens et al., 2009), tolken door medegedetineerden (Snacken et al., 2004) en taalcursussen voor het gevangenispersoneel (Barnoux & Wood, 2013) en gedetineerden (Ugelvik, 2014). Niet alle penitentiaire instellingen voorzien officiële documenten en informatie in verschillende talen (Prison Reform Trust, 2004). Dit wordt ook niet opgelegd door de gevangenisautoriteiten (van Kalmthout et al., 2007). Daarnaast krijgt het Belgisch gevangenispersoneel geen speciale opleiding voor het omgaan met buitenlandse gedetineerden (Snacken, 2007). Uit onderzoek blijkt dat buitenlandse gedetineerden allochtone bewakingsassistenten vaak als positief percipiëren (Snacken et al., 2004).

Daarnaast hebben buitenlandse gedetineerden over het algemeen minder **familiecontact** (Bhui, 2009) en krijgen ze minder bezoek (Van Haegendoren et al., 2001; Ugelvik, 2014), omdat veel van hun familie en vrienden in het buitenland wonen (Richards, McWilliams, Batten, Cameron, & Cutler, 1995a) of omdat ze illegaal in het land verblijven (Snacken, 2007; Ugelvik, 2014). Zo krijgen ze minder steun vanuit hun sociaal netwerk (Van Haegendoren et al., 2001). Dit alles kan leiden tot sociale isolatie (Bhui, 2004; Snacken et al., 2004), meer agressie, spanningen (Snacken et al., 2004), verslechtering van de geestelijke gezondheid, het welbevinden (Bhui, 2009), een hogere kans op zelfdoding (Borrill, Snow, Medlicott, Teers, & Paton, 2005) en kan tenslotte nadelig zijn voor de re-integratie (Bhui, 2009). Telefoneren en brieven schrijven zijn de belangrijkste manieren om contact te houden met hun sociaal netwerk (van Kalmthout et al., 2007). Als buitenlandse gedetineerden bezoek krijgen is dit vaak van vrienden uit het gastland, religieuze organisaties of vrijwilligers (Richards et al., 1995a).

Verder ervaren ze ook problemen m.b.t. hun **migratiestatus** (Bhui, 2004). Vreemdelingen met een onzeker of zonder geldig verblijfsstatuut ervaren de meeste detentieproblemen (Snacken et al., 2004). Veel buitenlandse gedetineerden zijn niet op de hoogte van de verwerking van hun migratiestatus, vanwege de gebrekkige kennis over de migratiewetgeving, de taalbarrière en de ontoereikende communicatie en ondersteuning van de migratieautoriteiten (Bhui, 2009). Het strafrechtelijk systeem en de migratieautoriteiten werken vaak langs elkaar heen (Ugelvik, 2014). Dit zorgt voor frustraties bij zowel gedetineerden als gevangenispersoneel (Bhui, 2009).

2.5.2 Overige problemen

Naast deze drie overkoepelende problemen m.b.t. taal, familie en migratie ervaren buitenlandse gedetineerden nog andere problemen op het vlak van diversiteit, culturele isolatie, informatietekort en voorbereiding op de vrijlating (Bhui, 2009; Barnoux & Wood, 2013).

De enorme **heterogeniteit** in de gevangenis m.b.t. godsdienst, taal, nationaliteit en denkwijze (Snacken et al., 2004) zorgen voor problemen (Barnoux & Wood, 2013). Zo zijn er culturele verschillen in het omgaan met agressie of vrouwelijk gezag (Snacken et al., 2004). In het gevangenisreglement staat beschreven dat discriminatie op vlak van ras, godsdienst, overtuiging, kleur, nationaliteit of taal niet toegestaan is. Iedereen moet op dezelfde manier behandeld worden. Dit is echter vaak niet het geval (van Kalmthout et al., 2007). Zo is er sprake van een gebrek aan respect (Prison Reform Trust, 2004), racisme en discriminatie (Snacken et al., 2004; Cheliotis & Liebling, 2006; Ugelvik, 2014).

Daarnaast zijn buitenlandse gedetineerden vaak niet bekend met de gevangencultuur (Richards, McWilliams, Batten, Cameron, & Cutler, 1995b). Zij hebben bovendien bijzondere noden m.b.t. maaltijden (Prison Reform Trust, 2004), zoals halal, kosher of vegetarisch voedsel (Bhui, 2004) of m.b.t. toiletartikelen, zoals haar- en huidproducten. Weinig gevangenen en gevangenispersoneel houden rekening met deze bijzondere wensen (Prison Reform Trust, 2004). Deze noden zijn belangrijk voor hun culturele identiteit en sociale integratie. Het niet vervullen hiervan kan leiden tot **culturele isolatie** (Barnoux & Wood, 2013). Gevangenen zijn eigenlijk verplicht rekening te houden met bepaalde religieuze en culturele vereisten (van Kalmthout et al., 2007).

Verder hebben buitenlandse gedetineerden te maken met een **gebrek aan informatie** over het strafrechtelijk systeem (Bhui, 2004; Barnoux & Wood, 2013; Prison Reform Trust, 2004), de gevangenisprocedures en -regels (Bhui, 2004; Prison Reform Trust, 2004; van Kalmthout et al., 2007), bezoekersuren, disciplinaire sancties, transferprocedures (van Kalmthout et al., 2007) of de migratiewetgeving (Bhui, 2004). Het is belangrijk dat deze informatie aanwezig is in verschillende talen, dit is vaak niet het geval (van Kalmthout et al., 2007).

Daarnaast worden buitenlandse gedetineerden vaak **uitgesloten van programma's** en activiteiten **die voorbereiden op hun vrijlating** (Bhui, 2004; Barnoux & Wood, 2013), vanwege een taalbarrière (Prison Reform Trust, 2004). Daarnaast zien de gevangenisautoriteiten niet de nood om te investeren in re-integratieprogramma's, aangezien buitenlandse gedetineerden na vrijlating vaak terugkeren naar hun herkomstland. Dergelijke programma's zijn echter ook belangrijk voor hen (van Kalmthout et al., 2007).

Vanwege de vele moeilijkheden die ze ervaren in het gastland en het strafrechtelijk systeem hebben ze vaker problemen met de mentale gezondheid, depressie (Bhui, 2004; Barnoux & Wood, 2013) en plegen ze meer zelfmoord dan nationale gedetineerden (Cohen, 2008). Sommige buitenlandse gedetineerden zijn bovendien vervolgd, mishandeld of misbruikt in hun herkomstland (Bhui, 2004; Borrill & Taylor, 2009).

Het gevangenispersoneel onderschat vaak de ernst (Bhui, 2009) en is zich onbewust (Prison Reform Trust, 2004) van de problemen, zoals het informatietekort over de penitentiaire instelling, cultuurgebonden problemen, racisme en sociale en culturele isolatie waarmee buitenlandse gedetineerden te kampen krijgen tijdens detentie (Bhui, 2009). Het gevangenispersoneel staat vaak onverschillig tegenover hun noden (Kruttschnitt, Dirkzwager, & Kennedy, 2013). Daarnaast worden

deze behoeften vaak bedreigd door beperkte budgetten (Prison Reform Trust, 2004), overbevolking, diversiteit aan nationaliteiten en onderbezetting van het gevangenispersoneel (van Kalmthout et al., 2007).

Verschillende drempels m.b.t. cultuur en taal zorgen ervoor dat buitenlandse gedetineerden detentie anders beleven. Het gevangenisleven verloopt moeizamer dan bij nationale gedetineerden vanwege de hierboven beschreven problemen (Lippens et al., 2009).

2.6 Participatie aan hulp- en dienstverlening

Over het algemeen ligt de participatiegraad van gedetineerden aan gevangenisprogramma's laag (Dhami et al., 2007; Chamberlain, 2011). Buitenlandse gedetineerden participeren bovendien minder aan activiteiten dan nationale (Westrheim & Manger, 2014). Ze nemen minder deel aan educatieve en socio-culturele activiteiten, vanwege taalproblemen en hebben meer moeilijkheden om aan gevangeniswerk te geraken (Van Haegendoren et al., 2001). Een arbeidsplaatstekort, de taal en de beklagdenstatus, zijn hiervoor verklaringen (Snacken et al., 2004). Buitenlandse gedetineerden participeren ook minder aan VDAB-activiteiten, vanwege een informatietekort (Brosens, De Donder, Dury, & Verté, 2015a). De deelname aan sportactiviteiten is hoog vanwege de positieve effecten op de gezondheid, het reduceren van stress en omdat taal daar minder een rol speelt (Van Haegendoren et al., 2001). Ze participeren niet minder aan sport dan nationale gedetineerden, maar buitenlandse gedetineerden die niet sporten doen dit vaker niet vanwege taalproblemen (Brosens, Dury, Vertonghen, Verté, & De Donder, 2015). Ook gaan buitenlandse gedetineerden naar de bibliotheek om boeken in hun moedertaal te raadplegen. Hun voorkeur gaat uit naar romans en minder naar informatieve lectuur. Op het vlak van hulpverlening blijkt dat het Justitieel Welzijnswerk hen minder bereikt, vanwege taalproblemen (Van Haegendoren et al., 2001).

Deelname aan gevangenisprogramma's wijst op verschillende positieve effecten (Chamberlain, 2011). Zo voorzien activiteiten mogelijkheden voor zelfontplooiing (Lippke, 2003), verhoging van het zelfbeeld (Coyle, 2009; Parker, Meek, & Lewis, 2014; Lippke, 2003), minder wangedrag (Chamberlain, 2011), een verhoging van de basisvaardigheden (Vacca, 2004) en sociale competenties (Parker et al., 2014; Lippke, 2003). Onderwijs in de gevangenis zorgt voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt (Cho & Tyler, 2013; Westrheim & Manger, 2014), verlaagt de kans op recidive (Westrheim & Manger, 2014; Vacca, 2004) en een hoger loon na vrijlating (Cho & Tyler, 2013). Ook deelname aan behandelingsprogramma's verlaagt de kans op recidive (Chamberlain, 2011). Participatie aan sportactiviteiten heeft dan weer een positieve invloed op de gezondheid en reduceert stress (Van Haegendoren et al., 2001; Parker et al., 2014).

Uit bovenstaande blijkt dat er al veel onderzoek is gedaan naar de effecten van participatie aan gevangenisprogramma's (Chamberlain, 2011). Recent is er ook aandacht voor de motieven en barrières voor deelname aan hulp- en dienstverlening (Brosens, 2013). Het is belangrijk om ook zicht te krijgen in de redenen van buitenlandse gedetineerden om wel of niet te participeren aan activiteiten (Westrheim & Manger, 2014). Het aanpassingsproces en de detentiebeleving van gedetineerden beïnvloedt hun redenen voor participatie (Roth & Manger, 2014). Om meer inzicht te

verwerven in de motieven en barrières voor participatie van buitenlandse gedetineerden wordt het ecologisch model van Bronfenbrenner (1979) gebruikt, dat recent aangepast is aan de gevangeniscontext (Brosens, 2013). Dit model komt hieronder verder aan bod.

2.6.1 Motieven en barrières voor participatie: het ecologisch model

Het ecologisch model van Bronfenbrenner handelt over de interactie van een individu met zijn/haar omgeving. Het model bestaat uit vier niveaus die het gedrag van een individu beïnvloeden: het micro-, meso-, exo- en macroniveau (Bronfenbrenner, 2009). Telkens worden ook de motieven en barrières voor participatie aan hulp- en dienstverlening in de gevangenis op de verschillende niveaus besproken (Brosens, 2013).

Het eerste niveau is het **microniveau** en betreft het individu (Bronfenbrenner, 2009). Een motief op dit niveau is het verbeteren van de gezondheidstoestand (Van Haegendoren et al., 2001), het verwerven van bepaalde vaardigheden, tijdverdrijf (Dhami et al., 2007) of verveling (Baerten, 2010). Een barrière op dit niveau voor participatie zijn taalproblemen (Westrheim & Manger, 2014; Brosens et al., 2013; Snacken et al., 2004; Baerten, 2010) of ongeletterdheid (Snacken, 2007). Verder vormen ook een gebrek aan motivatie, twijfels over de effectiviteit (Meyer, Tangney, Stuewig, & Moore, 2014) en een slechte fysieke gezondheid drempels (Lee, 1996).

Het **mesoniveau** verwijst naar de interacties met de directe omgeving (Bronfenbrenner, 2009), zoals interacties met medege-detineerden, het gevangenispersoneel, verstrekkers van hulp- en dienstverlening, naasten,... (Brosens et al., 2013). Een belangrijke motivatie voor buitenlandse gedetineerden voor participatie aan onderwijs en gevangenisarbeid is om na vrijlating de zorg te kunnen opnemen voor hun familie (Westrheim & Manger, 2014). Een andere motivatie voor participatie is contact met medege-detineerden (Lee, 1996; Parker et al., 2014; Lippke, 2003). Medege-detineerden kunnen echter ook een drempel vormen voor hun participatie (Brosens, De Donder, Vanwing, Dury, & Verté, 2014).

Het **exoniveau** betreft de organisatie (Bronfenbrenner, 2009), zoals gevangeniscondities en -praktijk die het gedrag beïnvloeden (Brosens et al., 2013). Het verminderen van de gevangenisstraf kan een motivator zijn voor deelname (Pelissier, 2004). Drempels om te participeren aan activiteiten zijn o.a. gebrek aan programma's (Meyer et al., 2014), informatietekort, informatie enkel beschikbaar in het Engels of de taal van het gastland, gebrek aan begeleiding bij hun studietraject (Westrheim & Manger, 2014), tekort aan infrastructuur (Van Haegendoren et al., 2001), wachtlijsten (Snacken, 2007; Westrheim & Manger, 2014), overbevolking (Lee, 1996) of een tekort aan gevangenispersoneel dat noodzakelijk is voor het begeleiden van gedetineerden naar de activiteiten (Lee, 1996; Van Haegendoren et al., 2001).

Het **macroniveau** gaat over de gehele cultuur (Bronfenbrenner, 2009), het nationale beleid en wetgeving (Brosens, 2013). Het beïnvloeden van de commissie voor voorwaardelijke invrijheidsstelling is een voorbeeld van een motivator op dit niveau (Rosen, Hiller, Webster, Staton,

& Leukefeld, 2004). Beperkte financiering voor gevangenisprogramma's en faciliteiten kunnen dan weer een drempel vormen voor participatie (Lee, 1996; Van Haegendoren et al., 2001).

2.7 Cultuursensitieve interventies als raamwerk voor dienstverlening?

De lage participatie van buitenlandse gedetineerden aan hulp- en dienstverlening (Westrheim & Manger, 2014) kan verklaard worden doordat programma's niet aangepast zijn aan hun noden en behoeften (Chamberlain, 2011). Om hieraan tegemoet te komen, is het belangrijk rekening te houden met de culturele achtergrond, eigenheid en waarden (Jones, Brookes, & Shuker, 2013). Cultuursensitieve interventies gaan over interventies waarbij normen, waarden, ervaringen en overtuigingen, m.a.w. de cultuur van de doelgroep geïncorporeerd worden in ontwerp en organisatie van programma's (Resnicow et al., 2000). De toepassing hiervan in de gezondheidssector en behandelingsprogramma's in de vrije samenleving bestaat al langer (Resnicow et al., 2000; Hodge et al., 2012; Mier et al., 2010). Recent is er ook het gebruik van cultuursensitieve interventies in behandelingsprogramma's in de gevangenis (Jones et al., 2013). Een mogelijke vraag is of de implementatie van cultuursensitieve interventies als raamwerk kan dienen voor de organisatie van dienstverlening. Het is dan ook belangrijk bij het ontwikkelen om zicht te hebben op de culturele verschillen die de participatie aan gevangenisprogramma's beïnvloeden. Cultuursensitiviteit bestaat uit twee dimensies: 'Surface structure' en 'Deep structure' (Resnicow et al., 2000).

'Surface structure' gaat over het aanpassen van interventies aan de 'oppervlakkige' gedragsmatige en sociale kenmerken van de doelgroep (specifieke cultuur), zoals taal, voeding, muziek, kledij, en andere culturele kenmerken (Resnicow et al., 2000; Hodge, Jackson, & Vaughn, 2010). Voorbeelden m.b.t. 'Surface structure' zijn interventies waarbij de taal van de doelgroep (Band-Winterstein & Freund, 2013; Resnicow et al., 2000) of positieve rolmodellen (Resnicow et al., 2000; Osemene, Essien, & Egbunike, 2001) geïncorporeerd worden.

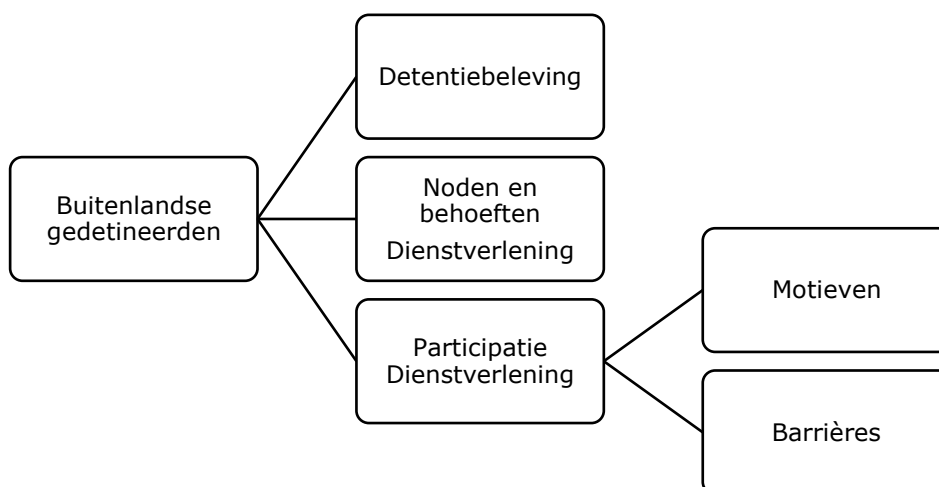
'Deep structure' betreft het includeren van sociale, culturele, omgevings-, psychologische en historische kenmerken die het gedrag van de doelgroep beïnvloeden (Resnicow et al., 2000; Mier et al., 2010), zoals invloed van de peergroep, religie, overheid, familie, economie en samenleving (Resnicow et al., 2000).

3. Onderzoeksvragen

Buitenlandse gedetineerden worden gezien als een 'vergeten' groep (Lippens et al., 2009). Het is belangrijk ze te beschouwen als een aparte groep met specifieke noden (Raad van Europa, 2006). Er is echter nog maar weinig informatie bekend over de ervaringen (Kaufman, 2012; Ugelvik, 2014), de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden tijdens detentie (Duff, 2004 in Bhui, 2004; Lippens et al., 2009; Barnoux & Wood, 2013), alsook op het vlak van hulp- en dienstverlening (Spelters, 2014). Bovendien zijn veel programma's niet aangepast aan de huidige multiculturele realiteit en behandelen deze de gedetineerden als een homogene groep (Westrheim & Manger, 2014; Barnoux & Wood, 2013). Er is dan ook nood aan een aanbod dat rekening houdt met de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden (Snacken et al., 2004). Bovendien participeert deze doelgroep ook minder aan activiteiten dan nationale gedetineerden (Westrheim & Manger, 2014). Er is nog maar weinig zicht op de motieven en barrières voor participatie aan hulp- en dienstverlening bij verschillende groepen in de gevangenis. Het is belangrijk om zicht te krijgen op de factoren die participatie beïnvloeden om zo het aanbod beter af te stemmen (Brosens, 2013).

Om in te spelen op bovenstaande onderzoeksleemtes, worden volgende onderzoeksvragen vooropgesteld:

- 1) Welke problemen ervaren buitenlandse gedetineerden tijdens detentie?
- 2) Welke noden en behoeften ervaren buitenlandse gedetineerden op het vlak van dienstverlening?
- 3) Aan welke dienstverleningsactiviteiten participeren buitenlandse gedetineerden?
 - a. Welke motieven dragen bij aan de participatie van buitenlandse gedetineerden aan dienstverlening?
 - b. Welke barrières spelen een rol bij de participatie van buitenlandse gedetineerden aan dienstverlening?

Figuur 1: Conceptueel model onderzoeksvragen

Deel 2. Data en methode

Om een antwoord te formuleren op bovenstaande onderzoeksvragen werd een kwalitatief onderzoek opgezet. Er is gekozen voor een kwalitatief onderzoek omdat dit inzicht geeft in wat mensen denken en voelen (Baarda et al., 2013). In dit geval ging het over hoe buitenlandse gedetineerden hun detentietijd en het dienstverleningsaanbod ervaren. In deel twee wordt de onderzoeksopzet uiteengezet. Zo komen een beschrijving van de deelnemers, de dataverzamelingmethoden, het materiaal en de analyseprocedure aan bod.

1. Deelnemers

De onderzoekspopulatie bestond uit buitenlandse gedetineerden. Dit omvat iedereen zonder burgerschap van de natiestaat waarin ze zich in hechtenis bevinden (van Kalmthout et al., 2007). Daarnaast moesten de deelnemers zich kunnen uitdrukken in het Frans, het Engels of het Nederlands, gezien de talenkennis van de onderzoeker. Een basiskennis was voldoende. Verder waren er geen specifieke criteria m.b.t. de deelnemers. Er werd geopteerd voor een zo divers mogelijke groep.

Vooraleer het onderzoek kon plaatsvinden, was een officiële toestemming nodig van het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen. Verschillende gevangenissen tekenden in op de aanvraag tot onderzoek. Uiteindelijk is er, in samenspraak met de promotor van deze masterproef, gekozen voor de gevangenis van Brugge omdat daar al een onderzoek naar de noden en behoeften van gedetineerden m.b.t. hulp- en dienstverlening loopt. Daarnaast is er ook geopteerd voor de gevangenis van Sint-Gillis omdat daar een grote bereidheid was om mee te werken.

Vooraleer het onderzoek van start kon gaan, werd een lijst opgesteld van mogelijk geïnteresseerde deelnemers in beide gevangenissen. In Brugge gebeurde dit door de Vlaamse hulp- en dienstverleners en de penitentiair beambten. In Sint-Gillis namen een aantal medewerkers van de Vlaamse Gemeenschap deze taak op zich. Vervolgens werden de respondenten persoonlijk aangesproken om te participeren a.d.h.v. een door de onderzoeker opgestelde brief (zie bijlage 1).

In totaal zijn er zeventien individuele interviews afgenomen waarvan vijftien opgenomen werden in het onderzoek. Twee interviews werden niet weerhouden vermits de gedetineerden toch de Belgische nationaliteit bleken te hebben en bovendien niet van buitenlandse origine waren. Tabel 1 biedt een overzicht van de deelnemers.

Tabel 1: Overzicht deelnemers

Label	Geslacht	Leeftijd	Nationaliteit	Gevangenis
R1	Man	36	Rwandeese	Sint-Gillis
R2	Man	42	Burundese	Sint-Gillis
R3	Man	45	Congolese	Sint-Gillis
R4	Man	29	Palestijn	Sint-Gillis
R5	Man	27	Algerijn	Brugge
R6	Man	30	Irakees	Brugge
R7	Man	34	Tunesiër-Italiaan	Brugge
R8	Man	31	Algerijn	Brugge
R9	Man	25	Nederlander	Brugge
R10	Man	23	Algerijn	Brugge
R11	Man	29	Algerijn	Brugge
R12	Man	41	Albanees	Brugge
R13	Man	35	Albanees	Brugge
R14	Man	50	Marokkaan	Brugge
R15	Man	48	Albanees	Brugge

Alle respondenten waren mannen tussen 23 en 50 jaar met verschillende nationaliteiten. Elf respondenten werden bevraagd in Brugge en vier in Sint-Gillis.

Deze masterproef maakte niet enkel gebruik van nieuwe primaire gegevens die verkregen zijn via individuele interviews, maar ook van secundaire gegevens die eerder verzameld werden door focusgroepen (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2004). De focusgroepen werden afgenomen in het Frans, Engels en Nederlands. De respondenten voor deze focusgroepen werden gerekruteerd o.b.v. het niet of slecht beheersen van het Nederlands en niet specifiek op nationaliteit. Er is gekozen om ook die respondenten van buitenlandse origine met Belgische nationaliteit op te nemen in het onderzoek, aangezien hun detentieproblemen in grote mate gelijkaardig zijn aan die van buitenlandse gedetineerden (Snacken, 2007). De respondenten werden gerekruteerd i.s.m. de hulp- en dienstverleners en voornamelijk het Justitieel Welzijnswerk. Daarnaast werden ook een aantal respondenten uit de cursus Nederlands Tweede Taal (NT2) gehaald.

De eerste focusgroep vond plaats in de gevangenis van Antwerpen (F1) en bestond uit zeven mannelijke respondenten. De leeftijd varieerde van 23 tot 44 jaar. De tweede focusgroep vond plaats in de gevangenis van Gent (F2) en bestond aanvankelijk uit zes deelnemers waarvan vier mannen en twee vrouwen. Eén respondent had de focusgroep vroegtijdig verlaten. De leeftijd varieerde tussen 23 en 41 jaar. In beide focusgroepen kwamen verschillende nationaliteiten voor.

2. Dataverzamelingmethoden

Deze masterproef maakte gebruik van twee dataverzamelingmethoden, namelijk individuele interviews met buitenlandse gedetineerden waarin gebruik werd gemaakt van de onderzoeksmethode Appreciative Inquiry en twee reeds uitgevoerde focusgroepen die afgenomen zijn in het kader van andere onderzoeken naar deelname van anderstalige gedetineerden aan hulp- en dienstverleningsactiviteiten, maar die nog niet gebruikt werden voor onderzoek.

In tabel 2 volgt een overzicht van de betrokken gevangenissen en de gebruikte dataverzamelingmethoden. Onder de tabel wordt meer informatie gegeven over deze dataverzamelingmethoden.

Tabel 2: Overzicht gevangenissen

Gevangenis	Arresthuis/ Strafinrichting	Gemiddelde bevolking	Gemiddelde overbevolkings- graad	Dataverzamelings- methoden
Brugge	Arresthuis	718,0	19,3%	Individuele interviews
Sint-Gillis	Arresthuis	751,5	28,0%	Individuele interviews
Antwerpen	Arresthuis	564,5	28,6%	Focusgroep
Gent	Arresthuis/ strafinrichting	355,8	19,0%	Focusgroep

Tabel 2: (gebaseerd op FOD Justitie, 2016a; Commissie van Toezicht Sint-Gillis, 2015; Hellemans, Aertsen, & Goethals, 2008; FOD Justitie, 2016b).

2.1 Individuele interviews: Appreciative Inquiry

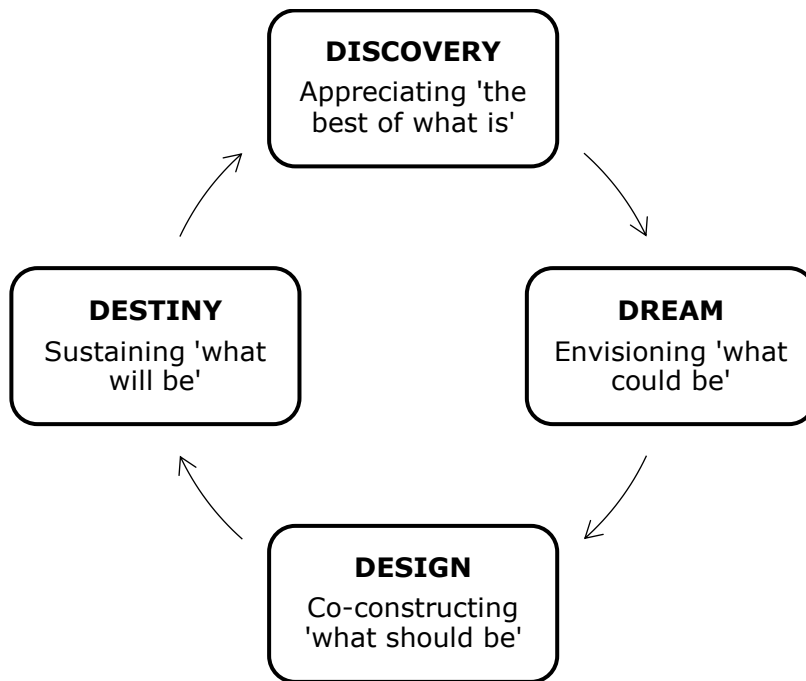
Voor de dataverzameling werd o.a. gebruik gemaakt van individuele interviews met buitenlandse gedetineerden. Er is gekozen voor individuele interviews om zo meerdere onderwerpen aan bod te laten komen. Verder is deze dataverzamelingmethode geschikt voor het uitdiepen en het vergroten van de betekenis van een aantal onderwerpen (Baarda et al., 2013). Daarnaast heeft ook een

praktische reden meegespeeld in de keuze voor deze onderzoeksopzet. De meeste respondenten en de onderzoeker communiceerden meestal niet in hun moedertaal. Om iedereen zoveel mogelijk gerust te stellen is er dus gekozen voor individuele interviews.

In totaal vonden vijftien individuele interviews plaats met buitenlandse gedetineerden. Elf interviews werden afgenomen in Brugge en vier in Sint-Gillis. De interviews werden afgenomen in maart 2016. In Brugge vonden de gesprekken plaats in de advocatengang en in Sint-Gillis in het gesprekslokaal van de Vlaamse Gemeenschap. Het kortste interview duurde 41 minuten en werd vroegtijdig stopgezet omdat de gedetineerde terug naar zijn cel moest. Het langste interview duurde 119 minuten.

Aangezien de literatuur eenzijdig focust op detentieproblemen van buitenlandse gedetineerden (Snacken et al., 2004; Bhui, 2009; Barnoux & Wood, 2013) werd tijdens de individuele interviews gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode Appreciative Inquiry. Deze methode focust niet op de tekorten of problemen van individuen en organisaties, maar eerder op de kwaliteiten (Cooperrider & Whitney, 2005), successen, kansen en sterktes (Kadi-Hanifi et al., 2014). De nadruk ligt op dat wat goed is, werkt of reeds verwezenlijkt is (Carter, Cummings, & Cooper, 2007) en is gericht op het stellen van positieve vragen om actie en dialoog te bewerkstelligen (Ludema, Cooperrider, & Barrett, 2001). Appreciative Inquiry werd al toegepast in verschillende contexten (Robinson et al., 2013), zoals de toeristische sector (Nyaupane & Poudel, 2012), de gezondheidssector (Carter et al., 2007) en het onderwijs (Kadi-Hanifi et al., 2014). De 'strengths-based' aanpak van Appreciative Inquiry werd recent ook toegepast in de gevangeniscontext (Robinson et al., 2013). Er is slechts één onderzoek gevonden waar Appreciative Inquiry o.a. werd gebruikt met buitenlandse gedetineerden (Cowburn, Lavis, & Bird, 2010), maar tot op heden nog niet in Belgische gevangnissen.

Appreciative Inquiry bestaat uit vier fasen, de zogenaamde 4 D-cyclus, namelijk 'Discovery', 'Dreaming', 'Design' en 'Destiny' (Carter et al., 2007). De *discovery fase* probeert de positieve krachten (Kadi-Hanifi et al., 2014; Nyaupane & Poudel, 2012) en de beste ervaringen in de huidige situatie te identificeren (Cowburn et al., 2010). De nadruk ligt op de bestaande successen en praktijken (Carter et al., 2007). Het tweede stadium, de *dreaming fase* houdt het voorstellen van een gewenste toekomst in o.b.v. de geïdentificeerde krachten vanuit de discovery fase (Nyaupane & Poudel, 2012). De daaropvolgende fase, de *design fase*, bestaat uit het ontwerpen van de toekomst door dialoog (Ludema et al., 2001). Het gaat om het ontwikkelen van effectieve plannen. De laatste fase, de *destiny fase* houdt de implementatie in van het voorgestelde plan (Pereira, Cunningham, Moreau, Sherbino, & Jalali, 2015) en is gericht op het behoud van de verandering in de toekomst (Robinson et al., 2013). Deze fase is m.a.w. de verwezenlijking van de droom (Nyaupane & Poudel, 2012). Figuur 2 vormt een grafische weergave van de 4 D-cyclus:

Figuur 2: Phases of Appreciative Inquiry – The 4-D model (Ludema et al., 2001, p. 192).

Er is een enorme variatie in de toepassing van Appreciative Inquiry. Zo wordt de 4 D-cyclus regelmatig aangepast aan de onderzoekscontext (Nyaupane & Poudel, 2012). Beginnende onderzoekers gebruiken Appreciative Inquiry vaak in een beperkte vorm. In dat geval wordt gebruik gemaakt van een traditionele onderzoeksopzet en onderzoeksvragen volgens het raamwerk van Appreciative Inquiry (Robinson et al., 2013), zoals ook in deze masterproef. Het onderzoek beperkte zich tot de eerste twee fasen van de 4 D-cyclus, namelijk 'discovery' en 'dreaming'.

2.2 Focusgroepen

Naast individuele interviews werd ook gebruik gemaakt van bestaande data: twee focusgroepen die afgenomen zijn in het kader van onderzoeken naar deelname van anderstalige gedetineerden aan hulp- en dienstverleningsactiviteiten. De focusgroepen vonden plaats in de gevangenis van Antwerpen (2011) en Gent (2015).

Focusgroepen zijn geschikt voor het creëren van een rijk, dynamisch en actueel beeld van de ervaringen, belevingen, motieven en interesses van respondenten (Merton, Fiske, & Kendall, 1990). Het is een groepsinterview dat focust op een bepaald onderwerp in het bijzonder (Baarda et al., 2013). De focusgroepen focusten op de participatie van anderstalige gedetineerden aan hulp- en dienstverlening. Deze groepsinterviews werden nog niet gebruikt voor verder onderzoek en sloten aan bij dit thesisonderzoek.

3. Materiaal

De individuele interviews en focusgroepen waren semigestructureerd van aard. Bij een semigestructureerd interview is er sprake van een interviewschema of een topiclijst met vragen of topics die aangehaald worden tijdens het interview (Beyens & Tournel, 2009). De belangrijkste onderwerpen liggen vast, de vraagvolgorde niet. Telkens werden er ook enkele voorbeelden van bijvragen geformuleerd (Baarda et al., 2013).

Het interviewschema werd opgesteld samen met dr. Dorien Brosens en prof. dr. De Donder. Het interviewschema doorliep de eerste twee fasen van Appreciative Inquiry, namelijk discovery en dreaming. De discovery fase focuste op hoe een dag in de gevangenis eruit zag en wat volgens hen de beste dag was in de gevangenis. Daarnaast kwamen ook de beste activiteit en het beste leermoment aan bod. In de dreaming fase werd dan weer de nadruk gelegd op hoe de ideale gevangenis eruit zou zien en werd aandacht besteed aan hun voorkeuren m.b.t. het aanbod. Het interviewschema werd vertaald in het Nederlands, Frans en Engels. Het Franse interviewschema is terug te vinden in bijlage (zie bijlage 3).

4. Analyseprocedure

De individuele interviews werden opgenomen met een dictafoon en letterlijk uitgetypt voor de analyse. Een voorbeeld van een getranscribeerd interview is terug te vinden in bijlage (zie bijlage 4). De analyse van de kwalitatieve data gebeurde via het programma MAXQDA. Tijdens de individuele interviews werd gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode Appreciative Inquiry. Deze onderzoeksmethode vraagt geen bijzondere analyseprocedure (Carter et al., 2007), daarom werden aan de getranscribeerde gesprekken labels of codes toegekend. Dit zijn trefwoorden of het samengaan van woorden waarmee aangegeven wordt waarover de tekst handelt (Baarda et al., 2013; Evers, 2015). Dit proces, van het toekennen van trefwoorden, werd bij elk interview en focusgroep herhaald tot er geen nieuwe codes meer opdoken (Baarda et al., 2013). Bij twijfel over de inhoud van bepaalde tekstgedeelten, werd beroep gedaan op iemand anders (van Loon, van der Meulen, & Minnaert, 2015). De codes en de onderzoeksvragen dienden als basis voor de opbouw van het resultatenhoofdstuk.

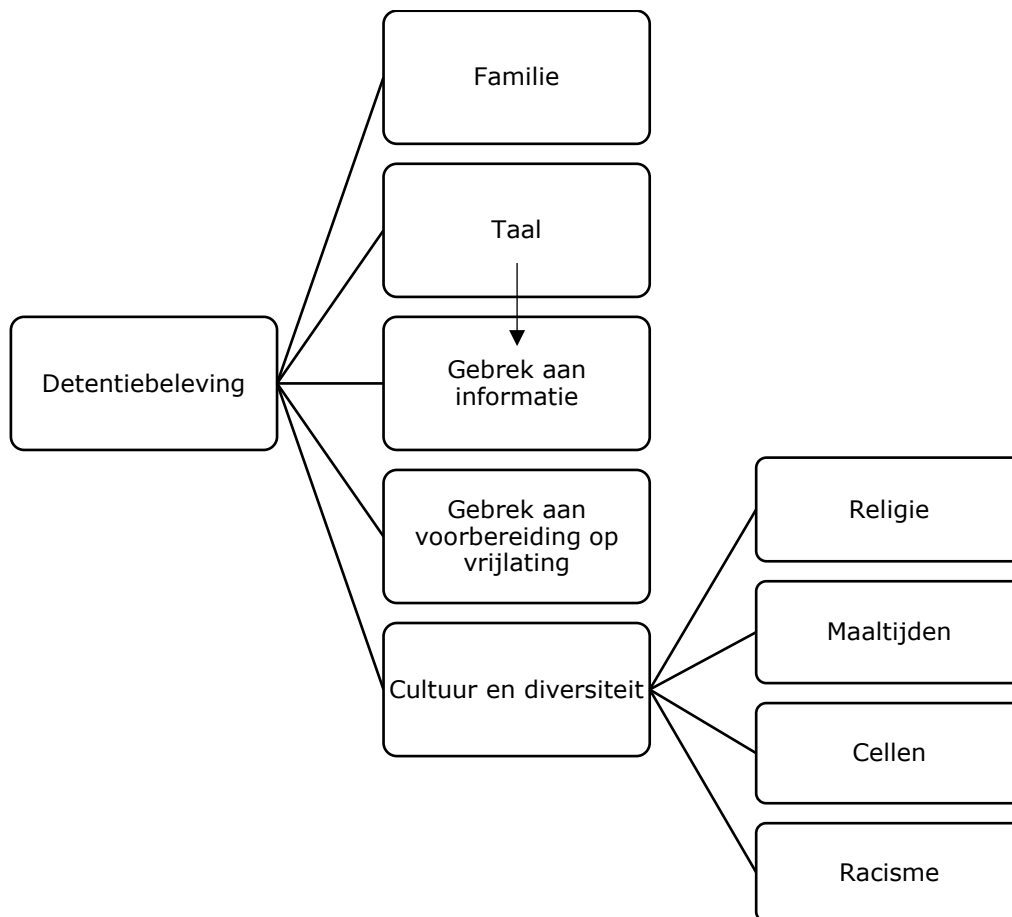
Er zijn verschillende strategieën voor het analyseren van kwalitatieve data (Decorte, 2009). Voor de opbouw van de labels werd enerzijds inductief tewerk gegaan, zo zijn de labels ontstaan vanuit de data. Anderzijds werd er vertrokken vanuit een theorie, namelijk het ecologisch model van Bronfenbrenner dat aangepast is aan de gevangeniscontext (Brosens, 2013), voor het toekennen van de labels aan de data. In deze masterproef is er dus gebruik gemaakt van verschillende analysemethoden, ook wel analysetriangulatie, wat de kwaliteit van de analyse verbetert (van Staa & Evers, 2010) en zorgt voor een betere beantwoording van de onderzoeksvragen (Decorte, 2009).

Deel 3. Resultaten

In dit deel komen de resultaten van het kwalitatief onderzoek aan bod. Voor de uitwerking werd de structuur van de onderzoeksvragen gehanteerd. Eerst worden de detentieproblemen waarmee buitenlandse gedetineerden kampen besproken. Vervolgens komen hun noden en behoeften m.b.t. dienstverlening aan bod. Tenslotte worden de motieven en barrières voor participatie behandeld.

1. Detentiebeleving: problemen

Uit dit onderzoek blijkt dat buitenlandse gedetineerden detentieproblemen ervaren m.b.t. (1) familiecontact, (2) taal, (3) gebrek aan informatie, (4) gebrek aan voorbereiding op vrijlating, en (5) cultuur en diversiteit. Hieronder een grafische weergave:

Figuur 3: Detentieproblemen van buitenlandse gedetineerden

1.1 Familie

Familie speelt een belangrijke rol tijdens detentie: "C'est grâce à ma famille je suis courage" (R6, Brugge). Familiale problemen, zoals echtscheiding, ziekte,... hebben een enorme invloed op hun gemoedstoestand. Zo haalde iemand aan dat hij zich zorgen maakte over zijn familie wanneer hij slecht nieuws vernam uit zijn thuisland. Daarnaast vertelde een Brugse respondent dat problemen

in de gevangenis, zoals onterechte beschuldiging, druk zette op familiale relaties. Verder gaven enkele gedetineerden uit verschillende gevangenissen aan dat hun familie soms onvoldoende op de hoogte is bijvoorbeeld bij een transfer of wanneer ze op 'strikt' zitten. Een Gentse respondent vond dat er betere familiale begeleiding moest zijn.

Familiecontact behoorde bij verschillende respondenten tot hun 'beste dag' of deed hen minstens veel plezier. Meerdere respondenten vermeldden dat ze zich achteraf vaak slecht voelen: "*Comme ma fille me dit: 'Mais dis papa... Ik kom altijd naar gevangenis. Wanneer kom jij bij ons?' (...), après je suis entrain de pleurer comme un petit enfant*" (R7, Brugge). Verschillende deelnemers rapporteerden in het begin meer contact te hebben, maar zowel het bezoek als het telefonisch contact verwaterde: "*Toujours le même histoire après. Après c'est fini, il n'y a rien m'a dire. C'est juste pour: 'Comment ça va? Allô. Ça va? Bien.' Et après c'est fini. Ça change doucement doucement, c'est avec le prison*" (R11, Brugge). De telefoon was het meest gebruikte communicatiemiddel. Over het gebruik van brieven werd amper gesproken. Het waren voornamelijk de respondenten zonder familie in België die geen of zelden bezoek ontvingen. Indien ze toch familie in België hadden, kregen ze soms weinig bezoek omdat de familie haar eigen leven leidt of te ver woont. Iemand vroeg hierdoor dan ook een transfer. Enkele respondenten vermeldden geen familiecontact (meer) te hebben: "*Maintenant, ça fait deux ans que je suis ici, et ma famille ne sait pas où je suis. Il est disparu? Il est mort? Ils savent rien sur moi. J'ai pas téléphoné à ma famille*" (R1, F2, Gent).

Zowel gedetineerden met familie in België, als die met familie in het buitenland wilden graag meer contact. Iemand vertelde liever geen bezoek te krijgen, aangezien hij niet wilde dat zijn kinderen hem zo zagen. Eén Brugse respondent gaf aan dat hij bezoek wilde van iemand van buitenaf. De hoge telefoonkost weerhield gedetineerden uit alle gevangenissen om meer contact te hebben. Dit was zowel bij respondenten met familie in België als het buitenland. Gedetineerden uit verschillende gevangenissen stelden alternatieven voor, zoals de mogelijkheid om opgebeld te worden of skype. Enkele respondenten waren bereid hiervoor te betalen. Privacy was wel belangrijk volgens iemand. Daarnaast was er ook iemand die graag samen met zijn vrouw die in dezelfde gevangenis zat, wilde bellen naar zijn familie.

Enkelen die bezoek ontvingen, stelden nog een aantal wijzigingen voor m.b.t. de bezoeken. Eén respondent van Sint-Gillis wilde graag meerdere keren per maand intiem bezoek en gedurende langere tijd. Een Brugse respondent vond het aantal voldoende. Daarnaast vermeldde een andere Brugse respondent dat hij graag bezoek zou ontvangen op zondag, aangezien zijn familie dan niet moet werken. Verder wilde een respondent van Brugge dat het bezoek langer en tot een later tijdstip mogelijk zou zijn. Enkele Brugse respondenten vonden het jammer dat hun familie/vrienden 45 minuten op voorhand aanwezig moeten zijn. Iemand vreesde dat ze hierdoor niet meer zouden komen. Een Antwerpse respondent was ontevreden over de bezoekerswachlijsten. Ook werd er door een Gentse respondent wijzigingen voorgesteld m.b.t. de telefoonregeling, aangezien het tijdstip te laat viel om te kunnen bellen met haar kinderen.

1.2 Taal

Respondenten uit verschillende gevangenissen gaven aan weinig tot geen Nederlands te spreken/begrijpen. Dit was geldig voor respondenten die voor hun detentieperiode in België woonden evenals voor diegenen die vooraf in het buitenland woonden. Ze gaven aan dat communicatie, zowel schriftelijk als mondeling, vaak in het Nederlands verliep. Schriftelijke communicatie betreft rapporten, het reglement of de kantine. Sommige respondenten hadden het gevoel dat anderstalige rapportbriefjes onbeantwoord bleven of pas veel later werden beantwoord: "*Même pour écrire les rapports, je commence à écrire en Néerlandais. Parce que tu écris les rapports en Néerlandais, on te répond vite. Mais si tu écris en Français, ça prend du temps*" (GMA1, F1, Antwerpen). Gedetineerden uit verschillende gevangenissen meldde dat er soms weinig tolerantie en/of bereidheid was bij het gevangenispersoneel om andere talen te spreken of te proberen begrijpen: "*Ils ont dit toujours: 'Vous êtes à Flandres, parlez Flamandais'*" (GMA6, F1, Antwerpen). Enkel gaven aan dat er soms wel inspanningen werden gedaan door het personeel. Er was ook personeel dat geen vreemde talen sprak. Doordat veel communicatie in het Nederlands verliep, waren sommige gedetineerden onvoldoende geïnformeerd. De respondenten wensten dat de communicatie mogelijk was in andere talen, zoals Frans of Engels.

Vanwege de taalbarrière liepen gedetineerden uit verschillende gevangenissen sancties op. Taalproblemen gingen vaak gepaard met frustraties en/of agressie. Enkele respondenten vermeldde anderen te helpen bij het vertalen of schrijven van rapportbriefjes. Anderen raadpleegde een woordenboek, maar dit loste het probleem zelden op: "*Parce que parfois, je veux quelque chose, je reste perdu et je cherche un dictionnaire. Le dictionnaire n'a pas toujours tous les mots. C'est vraiment compliqué*" (R4, F2, Gent).

Het taalprobleem werd minder gerapporteerd door de respondenten van Sint-Gillis. Enkele Gentse respondenten die ook in Brusselse gevangenissen hadden gezeten, vertelden dat de communicatie daar zowel in het Nederlands als Frans verliep. De respondenten van Sint-Gillis wezen wel op de taalproblemen van gedetineerden die analfabeet zijn of die enkel hun moedertaal kennen.

1.3 Gebrek aan informatie

Een gebrek aan informatie werd gerapporteerd in alle gevangenissen. Verschillende respondenten gaven aan niet op de hoogte te zijn van hun (verdere) strafrechtelijke procedure. Enkel wisten niet van wijzigingen m.b.t. bezoek of bepaalde mogelijkheden zoals een tv-abonnement, deelname aan het gedetineerdenoverlegorgaan, de aanwezigheid van religieuze diensten en vertegenwoordigers,...

Dit probleem werd vaak gekoppeld aan de taalbarrière: "*Le problème, pour informer les gens, il faut d'abord répondre dans leur langue*" (R2, F2, Gent). Het informatietekort betreft de schriftelijke en mondelinge communicatie. Documenten zijn volgens hen enkel beschikbaar in het Nederlands, zoals het reglement of de rapportbriefjes. Enkele respondenten vertelden dat ze daardoor een sanctie hadden opgelopen. De informatienood deed zich ook voor bij respondenten die het Nederlands

mchtig waren. Daarnaast vonden enkelen dat ze onvoldoende geïnformeerd werden door de psychosociale dienst en/of het gevangenispersoneel. Een gebrek aan informatie deed zich ook voor m.b.t. dienstverlening. Voor meer informatie zie 2.4 Taal: informatie en communicatie p. 27.

1.4 Gebrek aan voorbereiding op vrijlating

Respondenten uit verschillende gevangenissen vonden dat er onvoldoende werk werd gemaakt van hun re-integratie:

"Moi je vois pas personne qui sorti d'ici dans le cinq ans que moi je suis ici, qu'il est pas encore retourné madame. C'est tous retourner. (...). Qu'il y a des gens qui x et reste moins pas de semaine et ils retournent, tu vois? Oké, on parle pas des gens-là, mais on parle d'intégration. Ici il fait rien" (R7, Brugge).

Dit probleem werd aangehaald door zowel gedetineerden die voor hun detentieperiode in België woonden als diegenen die vooraf in het buitenland woonden. Respondenten zagen hiervoor een belangrijke taak weggelegd bij hulp- en dienstverlening. Daarnaast vond een respondent van Sint-Gillis dat er na hun vrijlating meer opvolging zou moeten zijn.

1.5 Cultuur en diversiteit

Respondenten vanuit verschillende gevangenissen gaven aan dat **religie** een belangrijke rol speelde tijdens detentie: *"Nous les Musulmans on sait pas assez intégrer sans notre religion, mais notre religion elle nous donne un base" (R7, Brugge)*. Enkele respondenten van Brugge en Sint-Gillis vertelden niet op de hoogte te zijn van de mogelijkheid om hun godsdienst effectief uit te oefenen. Een respondent van Sint-Gillis zei dat hij hierover geïnformeerd was door zijn celgenoot. Enkele Brugse deelnemers vermeldden dat moslims niet meer samen mochten bidden in tegenstelling tot de katholieken. Ook hun godsdienstige feestdagen werden niet meer gevierd. Dit was volgens een andere gedetineerde vroeger wel het geval. Daarnaast wilden respondenten van Brugge en Sint-Gillis graag meer bezoek van de imam.

Gedetineerden vanuit verschillende gevangenissen gaven aan dat er geen halal voedsel beschikbaar was of ze twijfelden dat het aangeboden voedsel echt halal was. Hierdoor aten enkele gedetineerden vegetarisch. Anderen vertelden dan toch maar het vlees te eten. Een Brugse respondent gaf aan dat er de mogelijkheid was om halal te eten, terwijl dit volgens anderen onmogelijk was. Daarnaast gaven respondenten uit verschillende gevangenissen aan hun **eten** zelf te willen bereiden, zoals op de open sectie in Brugge of de mogelijkheid te krijgen om te koken in hun cel. Enkelen rapporteerden dat ze dan maaltijden zouden bereiden uit hun thuisland, zoals tajine.

De meerderheid vermeldde liefst alleen op **cel** te zitten om problemen en/of stress te vermijden of vanwege de privacy. Enkelen hadden geen probleem om een cel te delen. Indien ze toch een cel moesten delen, bleek nationaliteit, ras of religie niet veel uit te maken. Het feit dat ze met de persoon kunnen opschieten en/of dat hij hygiënisch was, bleek belangrijker. Een respondent van Sint-Gillis

vertelde dat hij het leuk vond om met Nederlandstalige gedetineerden te zitten om zo bij te leren. Toch bracht het samen zetten van twee verschillende religies in één cel aanpassingen met zich mee:

"He told me: 'You are muslim (...), if you pray I don't want you pray loud (...).' So from then... he give me all the rust, then I have to pay his rust (...), I'm always be careful not make him angry" (R2, Sint-Gillis).

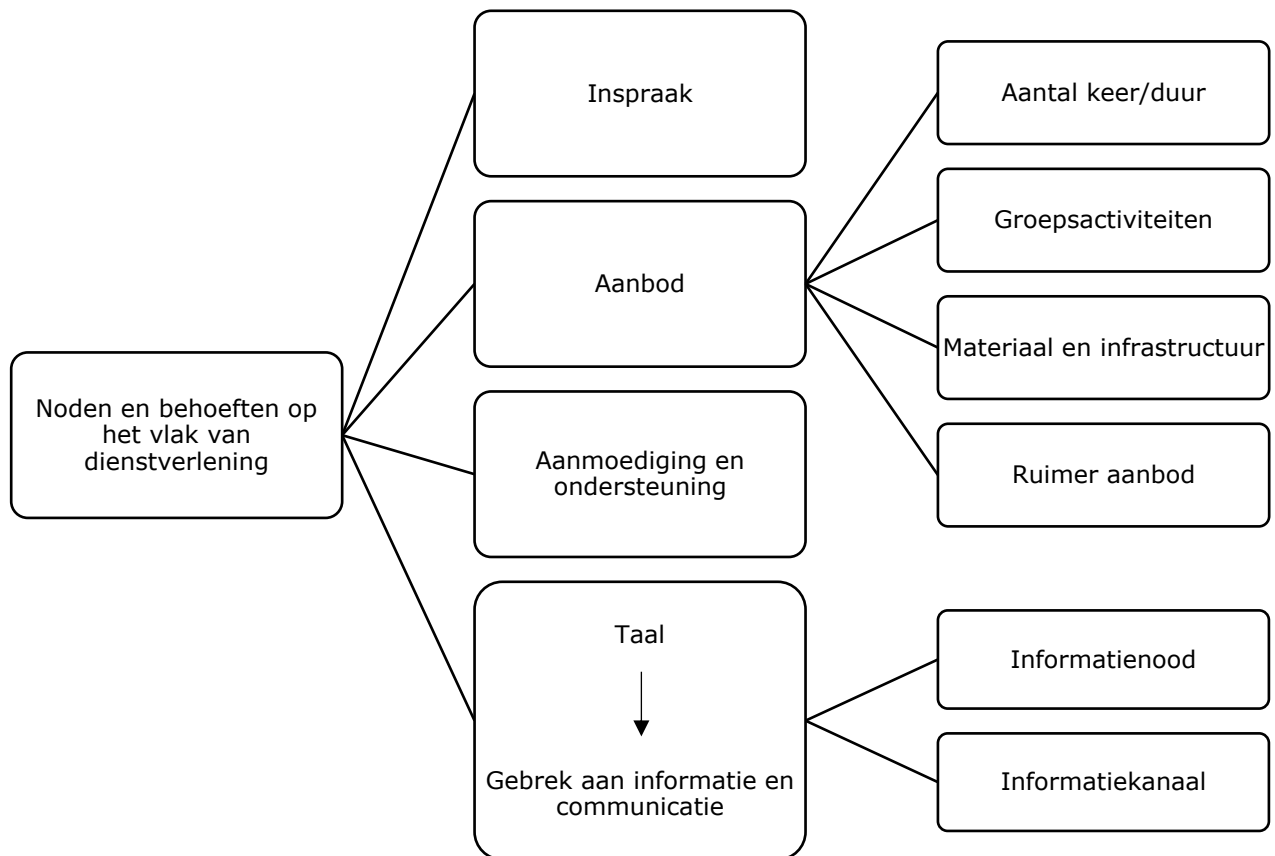
Daarnaast hadden respondenten uit verschillende gevangenissen ervaringen met **racisme, een gebrek aan respect of ongelijke behandeling** vanwege hun afkomst:

"If you apply: 'Can you put euh a little bit more food?' Then he answer aggressive: 'Oh you want more food, some people outside, they don't eat. They don't get what you get. In your country you don't eat like this'" (R2, Sint-Gillis).

Het feit dat Belgen, andere nationaliteiten of afdelingen eerder mochten deelnemen aan activiteiten werd vanuit verschillende gevangenissen als oneerlijk ervaren. Een Gentse respondent had het gevoel dat haar rapportbriefjes onbeantwoord bleven en dat ze geen afspraak kreeg vanwege haar afkomst. Diezelfde persoon vond ook dat het personeel onvoldoende respect had voor haar godsdienstuitoefening: *"Quand je prie, ils ouvrent la porte, c'est du racisme quoi. Normalement, on respecte la personne qui prie, vous voyez que la personne prie, il ne faut pas ouvrir la porte"* (R6, F2, Gent). Een andere Gentse respondent had het gevoel sneller sancties op te lopen dan anderen. Dergelijke situaties lokten frustratie en/of agressie uit. Daarnaast had een Brugse respondent het idee dat bepaalde afdelingen niet toegankelijk waren voor buitenlandse gedetineerden en dat ze allemaal samen gezet worden in dezelfde afdeling. Dit ervaaarde hij als racisme. Niet alle gedetineerden hadden dergelijke problemen. Een Brugse respondent werd door medegedetineerden gewaarschuwd voor racisme, maar ervaaarde dit niet. De deelnemers rapporteerden ook over verschillen tussen Belgische gevangenissen.

2. Noden en behoeften op het vlak van dienstverlening

Uit het onderzoek kwamen verschillende noden en behoeften m.b.t. dienstverlening aan bod. Deze worden opgedeeld in vier categorieën: (1) inspraak, (2) aanbod, (3) aanmoediging en ondersteuning, en (4) taal: informatie en communicatie. Figuur 4 vormt een grafische weergave:

Figuur 4: Overzicht noden en behoeften op het vlak van dienstverlening

2.1 Inspraak

Enkele respondenten rapporteerden de behoefte aan meer **inspraak** in het dienstverleningsaanbod: "Par exemple, s'ils veulent qu'on participe à l'organisation, ils doivent demander aussi ce qu'on veut faire" (x, F2, Gent). Enkel Gentse deelnemers gaven aan te willen participeren aan het gedetineerdenoverlegorgaan. Eén Brugse respondent vond dat activiteiten meer met hen besproken moesten worden.

2.2 Aanbod

Respondenten uit verschillende gevangenissen gaven aan nog **meer** per week te willen participeren. Dit had betrekking op onderwijsactiviteiten en beroepsopleidingen, maar voornamelijk op sportactiviteiten. Sommige wilden zelfs graag elke dag sportactiviteiten zoals fitness. Ook rapporteerden ze dat de activiteiten **langer** mochten duren. Dit had voornamelijk betrekking op het bibliotheekbezoek in de Gentse gevangenis.

Verschillende gedetineerden rapporteerden dat activiteiten meestal in groep plaatsvonden. Hun voorkeur ging vaak uit naar **groepsactiviteiten** vanwege praktische redenen: "Le professeur va pas travailler avec un personne" (R5, Brugge), maar ook vanwege andere argumenten: "Yeah, yes group is better cause you learn a lot from the group" (R2, Sint-Gillis), "Je trouve c'est mieux, parce qu'en

groupe c'est ça, ça encourage, oui" (R4, Sint-Gillis), maar ook gewoon omdat dit leuker was. Enkele respondenten vertelden dat ze graag activiteiten willen met andere afdelingen, het gevangenispersoneel of groepen van buitenaf, bijvoorbeeld sportactiviteiten. Eén Brugse respondent had liever individuele activiteiten maar gaf aan dat dit onmogelijk was. De voorkeur voor groepsactiviteiten deed zich minder voor in Gent en Antwerpen.

Verder waren er nog **noden m.b.t. het materiaal en de infrastructuur** verbonden aan dienstverleningsactiviteiten. Deze nood situeerde zich in verschillende gevangenissen, voornamelijk m.b.t. de sportactiviteiten en het bibliotheekbezoek. Deelnemers uit verschillende gevangenissen rapporteerden een tekort aan fitnessstoestellen. Sommige vonden het materiaal te oud en/of de zaal te klein of te gesloten: *"Il n'y a pas de l'air, ni de fitness, ni dans dans le mini-football"* (R7, Brugge). Iemand gaf dan ook aan dat hij graag sportactiviteiten buiten zou doen. Een Brugse respondent vond het jammer dat vernield materiaal niet hersteld werd en dat de infrastructuur soms wel aanwezig is, maar niet gebruikt werd, zoals een zwembad of een voetbalterrein. Daarnaast werd er vanuit verschillende gevangenissen aangegeven dat er onvoldoende boeken/films waren in hun moedertaal of een taal die ze machtig zijn. Iemand loste dit probleem op door boeken buiten de gevangenis te bestellen. Verder vonden de deelnemers dat het bibliotheekaanbod beperkt of verouderd was. Eén Antwerpse respondent vertelde dat hij graag een studieplek wilde, aangezien hij met meerdere personen op cel zat. Hij dacht aan de bibliotheek.

Sommige respondenten gaven aan niets te willen veranderen aan het aanbod omdat ze het goed vonden of omdat het niet in hun mogelijkheid lag om iets te veranderen. De meerderheid wenste echter een **ruimer aanbod**: *"Als er meer euh... activiteiten zijn dus... dat zou voor mij een tien op tien kunnen zijn"* (R9, Brugge). Deze nood kwam voor bij alle bevroegde gevangenissen en bij meerdere activiteiten. Enkele Brugse respondenten rapporteerden dat ze graag meer vrijheid zouden hebben om te participeren aan activiteiten. Er werd ook gevraagd aan welke activiteiten de gedetineerden zouden willen participeren. Vaak werden activiteiten aangehaald vanuit andere gevangenissen. Er werd voornamelijk geopteerd voor een ruimer aanbod m.b.t. sportactiviteiten, beroepsopleidingen en onderwijsactiviteiten. Enkele voorstellen van respondenten worden hieronder besproken:

Enkele Brugse en Gentse respondenten hadden nood aan meer werkaanbiedingen. Respondenten van Sint-Gillis, Brugge en Gent wilden graag meer beroepsopleidingen volgen, zoals elektriciteit, loodgieter, schilder, stukadoor, koken, naaien,...

Een respondent van Brugge vermeldde dat hij graag concerten wil bijwonen, andere Brugse respondenten willen naar de cinema, net zoals de andere afdelingen. Een Antwerpse respondent vond de onderwerpen van de cinema slecht: *"On trouve des films de homos, ou bien de sexuels ou bien de quelque chose comme ça. Pour eh psychiquement c'est pas bien pour le prisonnier"* (GMA6, F1, Antwerpen). Een Brugse respondent gaf de voorkeur aan religieuze films.

Respondenten vanuit verschillende gevangenissen wilden meer balsporten, zoals voetbal, volleybal en basketbal. Enkele Brugse respondenten wensten te participeren aan gevechtssporten, zoals (kick)boksen, judo, ninjutsu,... Badminton, jogging en zwemmen kwamen ook ter sprake.

Er bleek bij respondenten uit verschillende gevangenissen een grote bereidheid om een taal te leren. Dit had niet enkel betrekking op Nederlands. Verschillende deelnemers vertelden één of meerdere talen te hebben geleerd tijdens detentie door taalcurssussen, woordenboeken, teletekstondertiteling of door medege-detineerden. Vanuit verschillende gevangenissen bleek een grote interesse voor taalcurssussen zoals Nederlands, Frans en Engels. Enkel en wezen expliciet op het belang ervan voor buitenlandse gedetineerden.

Daarnaast vond iemand dat er meer werk moest gemaakt worden van vervolgotrajecten: "*C'est seulement model A ici je fais. (...). Si tu veux apprendre le B et le C et le D il n'y a pas*" (R7, Brugge). Iemand anders vond dan weer dat er meer ingezet moest worden op de praktijk:

"Parce que euh... c'était, c'est quoi l'avantage de tables de conversations, (...) ça vous permet d'exprimer, de parler de qu'est-ce que vous avez appris avec le professeur, voilà c'est ça que je trouve l'important les tables de conversations" (R4, Sint-Gillis).

Een Gentse respondent gaf aan interesse te hebben in computerlessen, een gedetineerde van Sint-Gillis eerder in een cursus economie.

2.3 Aanmoediging en ondersteuning

Enkele respondenten van Brugge en Sint-Gillis gaven aan nood te hebben aan meer aanmoediging en ondersteuning. Sommigen vonden dat ze **onvoldoende aangemoedigd** werden om te participeren: "*Ils encouragent pas les gens d'apprendre. C'est à dire parce que apprendre c'est quelque chose qu'est important, il faut encourage les gens*" (R4, Sint-Gillis). Sommigen vertelden **geen tot weinig steun** te ervaren: "*Moi je courage moi-même comme il faut. Pas sociale, pas des JWW, pas règlement, pas directeur. Quelqu'un est pas m'appelle pour m'encourager un jour*" (R6, Brugge). Enkele respondenten van Brugge en Sint-Gillis vonden dat cipers participatie aan activiteiten zelfs ontmoedigden.

2.4 Taal: informatie en communicatie

Uit de gesprekken bleek er **nood aan meer informatie en communicatie**. Iemand vond dat er een betere communicatie nodig was tussen de penitentiaire bewakingsassistenten en de gedetineerden: "*Soms hebben wij recht, maar willen zij niets zeggen... of vertellen wat voor activiteiten zijn hier in de gevangenis*" (R1, Sint-Gillis). Dit had ook betrekking op hulp- en dienstverleners. Zo gaven enkele Antwerpse respondenten aan dat ze in het begin van hun detentieperiode onvoldoende geïnformeerd werden en dat het eerste contact met het Justieel Welzijnswerk niet bevredigend was. Sommigen vertelden niet op de hoogte te zijn over bepaalde activiteiten en dat ze graag meer informatie zouden hebben over het aanbod. Soms werden wijzigingen over activiteiten niet gecommuniceerd:

"J'attendais toute la journée, on va marquer les pour aller à la vidéothèque, j'attends. Ils sont ne vient pas me dire que: 'Oh la bibliothèque est fermée aujourd'hui, si, c'est pas eh, vous n'allez pas.' (...). Si il y a un changement, si on pouvait annoncer" (GMA2, F1 Antwerpen).

Daarnaast vonden enkele respondenten dat ze onvoldoende werden geïnformeerd over het loon of de voorwaarden m.b.t. arbeidsparticipatie. Hierdoor had iemand een sanctie opgelopen en mocht hij niet meer werken. Enkele Antwerpse respondenten gaven een verklaring voor het informatietekort:

"Parce qu'il y a un problème. Il y a des fois, ils ont envoyé des papiers comme ça, pour envoyer à les cellules. Pas les cellules prend tous les papiers" (GMA6, F1, Antwerpen). *"Oui il y a beaucoup de personnes, c'est ça le problème"* (GMA5, F1, Antwerpen).

Taalproblemen hangen nauw samen met hun informatienood. De informatie is soms wel aanwezig, maar onverstaanbaar. Ze rapporteerden verschillende keren dat het gebrek aan informatie te wijten was aan taalproblemen. Zo verschijnen rapporten vaak in het Nederlands. Een Brugse respondent vertelde dat er door het personeel tijdens het werk wel inspanningen werden gedaan om Frans te spreken. De behoefte aan meer informatie en communicatie deed zich niet enkel voor bij anderstaligen, maar ook bij respondenten die wel Nederlands begrepen.

De respondenten rapporteerden drie **informatiekanalen** nl. schriftelijk, mondeling en audiovisueel. Informatievoorziening door geschreven materiaal, zoals affiches, flyers, brochures en het reglement werd het meest aangehaald. Enkele respondenten vonden dit een goede manier. Anderen waren minder voorstander vanwege de taalbarrière en vonden dat de informatiebronnen ook in andere talen beschikbaar moesten zijn. Iemand deed beroep op anderen om te vertalen, maar dit was soms onmogelijk:

"C'est bien comme ça avec brochures, mais il faut faire aussi autres langues, non en Français. (...). Pourquoi il y a beaucoup des gens ils comprennent pas Néerlandais, comme moi chaque fois, maintenant je suis fermé moi je comprends rien, mais avant j'étais ouvrir je demande à les gens comme j'ai regardé un brochure je euh... mais maintenant tu peux pas demander" (R12, Brugge).

Gedetineerden uit verschillende gevangenissen stelden zich vragen over de verspreiding van het materiaal. Volgens hen bereikte dit niet elke cel. Ook de plaats waar affiches opgehangen werden, vonden ze niet altijd goed gekozen. Ze krijgen soms de tijd niet om te lezen wat erop staat. Op het vlak van mondelinge informatiekanalen speelden medegedetineerden en gevangenispersonnel een belangrijke rol in de informatievoorziening. Iemand vertelde dat hij persoonlijk contact de beste manier vond om geïnformeerd te worden: *"Non pour moi pas des papiers. Pour moi va visiter les mecs. Va parlez avec les mecs"* (R6, Brugge). Deze respondent was analfabeet. Enkele Brugse respondenten werden op de hoogte gehouden over activiteiten via het tv-kanaal. Dit was echter een minderheid in vergelijking met de andere informatiekanalen. Eén Nederlandstalige deelnemer vond

het audiovisuele kanaal de beste manier om activiteiten bekend te maken, maar vond wel dat over alle activiteiten gerapporteerd moet worden. Eén andere respondent maakte er geen gebruik van vanwege taalproblemen:

"Il est une canale en télé ou ils expliquent euh pour le euh programme de prison, mais jamais, (...). Je comprends juste comme il dit: 'Mannen un, mannen deux.' C'est tout, mais l'autre je comprends pas et c'est pour ça je euh voir pas ça" (R13, Brugge).

3. Participatie aan dienstverlening

Verschillende respondenten gaven aan dat ze activiteiten belangrijk vonden:

"Je trouve les activités bien parce que c'est vraiment quelque chose qui, surtout pour les prisonniers c'est quelque chose vraiment, je trouve indispensable, quelque chose qui est important, qui t'apporte quelque chose au moins. C'est par exemple pour certain personnes qui avons fait trois ans, quatre ans de prison au moins il sort avec quelque chose. Il a pas perdu leur temps pour rien" (R4, Sint-Gillis).

Er werd ook gepeild naar de activiteiten waaraan de respondenten participeerden. De meerderheid gaf aan te participeren aan sportactiviteiten en/of gevangenisarbeid. Respondenten uit verschillende gevangenissen gaven aan geparticipeerd te hebben aan onderwijsactiviteiten, voornamelijk lessen Nederlands. Sommigen vertelden naar de bibliotheek te gaan of een beroepsopleiding te hebben gevolgd. Er werd minder deelgenomen aan socio-culturele activiteiten. Tijdens de individuele interviews werd gepeild naar hun beste activiteit. Sportactiviteiten werden het meest aangehaald, daarna werk.

Voor de categorisatie van de motieven en barrières werd het ecologisch model van Bronfenbrenner (1979) gebruikt, dat aangepast is aan de gevangeniscontext (Brosens, 2013). Verder is de onderverdeling gebaseerd op een gelijkaardig onderzoek naar de participatie van gedetineerden aan hulp- en dienstverlening (Brosens et al., 2013). Ook worden de motieven en barrières voor arbeidsdeelname besproken.

3.1 Motieven voor participatie aan dienstverlening

Uit het onderzoek kwamen verschillende motieven naar voren op micro-, meso-, exo- en macroniveau. De meeste motieven situeerden zich op micro- en mesoniveau en voornamelijk het microniveau.

3.1.1 Micro

Verschillende respondenten gaven aan zichzelf te motiveren om te participeren aan activiteiten. Op basis van het onderzoek van Brosens et al. (2013) wordt een onderscheid gemaakt tussen (1)

motieven die gericht zijn op het voortzetten van het traject, (2) realisatie van individuele doelen, en (3) normalisatie. De meeste motieven situeerden zich in deze twee laatste categorieën.

Ten eerste haalden respondenten uit verschillende gevangenissen motieven aan die betrekking hadden op het **vervolgen van hun leertraject**. Zo gaven enkele respondenten aan taalcursussen te hebben gevolgd in een andere gevangenis of voor hun detentieperiode en wilden deze lessen graag hervatten: *"It's very important for me to follow the course to learn more the language. I have a diploma in euh Nederlands... les but I'm still need to follow more les about euh course"* (R2, Sint-Gillis). Dit waren in de meeste gevallen respondenten die voor detentie reeds in België of Nederland woonden.

Ten tweede werden er ook enkele motieven vermeld die gericht waren op de **realisatie van persoonlijke doelen**. Respondenten uit verschillende gevangenissen gaven aan te participeren aan activiteiten vanwege de beroepsmogelijkheden buiten de gevangenis. Dit had betrekking op beroepsopleidingen, onderwijs en werk. Onderwijsparticipatie vanwege de kansen op de arbeidsmarkt was er vooral bij respondenten die voor detentie in België of Nederland woonden. Vanuit verschillende gevangenissen werd er aangegeven te participeren aan de bibliotheek, het onderwijs en beroepsopleidingen om bij te leren. Deelnemen voor het welbevinden werd aangehaald bij verschillende domeinen, zoals werk, onderwijs, bibliotheek en sportactiviteiten. Ook het graag doen en/of interesse was een motivatie om te participeren aan onderwijs, beroepsopleidingen, sportactiviteiten en werk.

Het verbeteren van de gezondheid was het belangrijkste motief bij sportparticipatie. Dit had zowel betrekking op de fysieke gezondheid, om in vorm te blijven of de conditie te verbeteren, als de mentale gezondheid: *"Dat is om je verstand een beetje gezond te houden in de gevangenis want het is toch euh, het is zwaar gevangenis hè"* (R9, Brugge). Een andere respondent verwoordde het als volgt: *"C'est bien pour le moral. C'est bien pour tout"* (R12, Brugge). Ook 'relaxen' en stress verminderen werden gezien als belangrijke motieven. Een Brugse deelnemer gaf aan dat sportparticipatie een manier was om niet te roken. Enkele gedetineerden haalden aan te sporten om hun 'haat' kwijt te raken. Geld verdienen was het meest aangehaalde motief voor arbeidsparticipatie. Verschillende respondenten gaven aan te werken om zichzelf te kunnen onderhouden, voor kantinegebruik of om de huur van de televisie te betalen. Respondenten uit verschillende gevangenissen klaagden over de hoge prijzen. De vaakst voorkomende motivaties voor onderwijsparticipatie waren bijleren en het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt. Enkele respondenten vertelden lessen Nederlands te hebben gevolgd om schriftelijke mededelingen via de televisie of in de kantine te kunnen lezen.

Ten derde bleek **normalisatie** een belangrijk motief voor gedetineerden uit meerdere gevangenissen en dit bij verschillende activiteiten: *"Mais oui, c'est presque toutes les activités en prison j'aime bien pour partir, pour pas rester toutes les temps en cellule"* (R13, Brugge). Arbeid- en sportparticipatie bleken wel iets meer gedreven door normalisatie.

Afleiding, de cel kunnen verlaten en de tijd sneller laten gaan, werden gerapporteerd als motieven bij zowel sport-, onderwijs- als arbeidsparticipatie in verschillende gevangenissen. Afleiding deed zich wel minder voor bij arbeidsparticipatie in vergelijking met de andere domeinen. Afwisseling vormde een belangrijk motief m.b.t. sportdeelname. De tijd sneller laten gaan werd het meest aangehaald m.b.t. arbeidsparticipatie. Ook de behoefte om een normaal leven te leiden, kwam verschillende keren naar voor m.b.t. onderwijs- en arbeidsparticipatie:

"Oui, ca avait l'air normal c'est comme si quelqu'un qui euh qui a la vie normale à l'extérieur. Dans ma tête je vais travailler. On vient chercher à sept heures et demie. Tu finis à deux heures et demie donc c'était, c'est comme c'était comme si c'était une vie normale donc"
(R3, Sint-Gillis).

Eén Brugse respondent gaf aan naar de bibliotheek te gaan om de tijd sneller vooruit te laten gaan. Tenslotte werd de mogelijkheid om de cel te kunnen verlaten door enkele respondenten aangehaald als reden voor deelname aan socio-culturele activiteiten.

3.1.2 Meso

Op het niveau van de sociale interacties kan een onderverdeling worden gemaakt op het vlak van (1) toeleiding door anderen, (2) sociale motieven gerelateerd aan de activiteit, en (3) de realisatie van sociale doelen (Brosens et al., 2013). De eerste categorie speelde wel een minder belangrijke rol dan de andere categorieën.

Respondenten uit verschillende gevangenissen rapporteerden dat de **toeleiding naar** verscheidene **activiteiten** gebeurde door medegegetineerden: *"Maar... in mijn weg dat ik heb afgelegd. Ik ben goede mensen tegengekomen. Die zelf lang hebben gezeten en die hebben mij geadviseerd: 'Altijd sporten, want dan ga je niet aan zulke dingen denken'"* (R9, Brugge). Eén Brugse deelnemer gaf aan dat het gevangenis personeel en de Fatik¹ over de activiteiten hadden verteld. Een respondent van Sint-Gillis vermeldde dat het vroeger de leraar was die invloed had op zijn arbeidsparticipatie en ervoor zorgde dat hij naar de lessen bleef gaan.

Daarnaast speelden ook **sociale motieven**, zoals de mogelijkheid om gedetineerden te ontmoeten, te praten met leraren of de groeps sfeer een rol in de participatie bij respondenten uit verscheidene gevangenissen en dit bij verschillende activiteiten. Zo vertelde een Brugse respondent dat hij graag naar de cinema wilde om een vriendin te zoeken. Uit de interviews bleek dat de voorkeur van de meeste respondenten uitging naar groepsactiviteiten. Voor meer informatie zie 2.2 Aanbod p. 25.

Tot slot speelden ook **de realisatie van sociale doelen** een rol in de participatie. Zo gaven enkele respondenten aan te werken in de gevangenis om de burgerlijke partij te kunnen betalen, telefonisch contact te hebben met familie/vrienden of om hun familie financieel te onderhouden.

¹ Fatik of diender is een gedetineerde die het gevangenis personeel ondersteunt. Het takenpakket kan bestaan uit onderhoud, organiseren van sportactiviteiten, etensbedeling,... (Klasbak, 2012).

Daarnaast rapporteerden respondenten uit verschillende gevangenissen Nederlands te hebben geleerd om zo gemakkelijker contact te kunnen hebben met celgenoten, medege-detineerden en/of het gevangenispersoneel: *"Pour parler au chef, oui. (...). Je commence à suivre les cours de Néerlandais. Même que je ne comprends pas bien, mais... Je commence à faire un effort pour parler, pour eh un peu comprendre les trucs ici"* (GMA6, F1, Antwerpen).

Het verlangen om Nederlands te spreken had niet enkel betrekking op hun interacties binnen, maar ook buiten de gevangenis, zoals o.a. in de communicatie met familie. Dit was voornamelijk bij respondenten die voor hun detentie in België of Nederland woonden en wilden blijven wonen na vrijlating:

"Zij is euh Vlaams en mijn kinderen euh, ik heb euh spijtig dat ze spreken niet Arabisch. Ze spreken alleen Nederland en doordat ik zen verplicht voor Nederland te leren beter en beter en euh... voor die kunnen praten met de kinderen en ja euh... je fais mon maximum... j'ai lis euh des journals. J'ai lis des livres. Je lis dans le tv de sous-titres" (R7, Brugge).

Het Nederlands machtig zijn, was belangrijk voor de integratie volgens verschillende respondenten die voor detentie al in België woonden of na detentie wilden (blijven) wonen: *"Pour moi je voir que c'est une, comme une obligation maintenant. Parce que comme j'habite ici, je vis ici, j'ai pas le choix hein?"* (GMA1, F1, Antwerpen). Ook het bibliotheekbezoek en socio-culturele activiteiten werden door een Antwerpse respondent als belangrijk beschouwd voor de integratie.

3.1.3 Exo en Macro

Slechts één respondent rapporteerde een motief op het niveau van de organisatie. Doordat dit volgens hem de enige opleiding was, had hij deelgenomen aan de onderwijs cursus. Er speelden ook wel individuele redenen (micro) mee in zijn participatie. Daarnaast werd ook één motief op macroniveau gerapporteerd. Door zijn deelname aan verschillende activiteiten probeerde een Brugse respondent de strafuitvoeringsrechtbank te beïnvloeden.

3.2 Barrières voor participatie aan dienstverlening

De respondenten ervoeren verschillende drempels die hun participatie aan dienstverlening beïnvloedden. Deze vonden plaats op micro-, meso- en exoniveau. In tegenstelling tot de motieven, werden geen barrières aangehaald op macroniveau. De barrières op het micro- en exoniveau en dan voornamelijk deze op exoniveau werden het meest gerapporteerd.

3.2.1 Micro

Volgens de literatuur zijn er op individueel niveau twee categorieën van barrières: (1) voorkeur voor een ander aanbod, en (2) individuele redenen die de participatie beïnvloeden (Brosens et al., 2013).

Een respondent verwoordde dit als volgt: *"C'est moi qui doit changer. C'est pas eux. C'est moi"* (R14, Brugge).

Een eerste categorie van barrières die door respondenten uit verschillende gevangenissen werd aangehaald, is de **voorkeur voor een ander aanbod**. Verschillende gedetineerden meldden dat hun voorkeur eerder uitging naar werken dan naar participatie aan andere activiteiten: *"Je travaille dans le lavoir, donc on travaille le samedi et le dimanche et je n'y peux plus aller, parce que si je perds le travail, je perds l'argent"* (R4, F2, Gent). Deze drempel deed zich ook voor bij andere activiteiten. Zo gaf een Brugse respondent aan dat hij niet deelnam aan het onderwijsaanbod omdat hij dan zijn bezoek moest opgeven. Een andere gedetineerde van Brugge was gestopt met de lessen Engels omdat hij de voorkeur gaf aan een beroepsopleiding. Iemand anders gaf voorkeur aan tv zien op zijn cel i.p.v. bibliotheekbezoek. Ook het overlappen van de wandeling met activiteiten, vormde voor een Brugse respondent een barrière voor sportdeelname. Het overlappen van activiteiten waardoor de gedetineerden verplicht werden te kiezen deed zich voor in verschillende gevangenissen. Deze barrière betekende echter niet dat ze nergens aan deelnamen. Eén van de gedetineerden gaf aan dat er ook wel inspanningen werden gedaan om deze drempel te overwinnen:

"Moi, je vais au bibliothèque seul maintenant, parce que je travaille losploeg euh je vais moins et le mec, il travaille avec moi on va seul parce que euh... on a pas temps euh on travaille l'après-midi aussi et alors euh il y a des... un jour dans le semaine, le chef, il nous ramène euh, on travaille à côté de la bibliothèque quand-même dans un couloir. Il nous ramène et nous ramène nos, notre CD, notre livres. On prend... notre temps, prend notre truc, oui je, maintenant je va au bibliothèque" (R7, Brugge).

Daarnaast vormden **individuele redenen** de tweede categorie. Taal vormde een barrière voor verschillende respondenten. Sommigen spraken geen Nederlands en mochten daardoor niet deelnemen aan activiteiten: *"Je demande pour l'aller au déjà pour la souder je demande. Il a dit: 'Tu es obligé de parler Nederland, oui'"* (R10, Brugge). Deze barrière deed zich vooral voor op het vlak van arbeid in Gent en beroepsopleidingen in Brugge. Een respondent uit Sint-Gillis rapporteerde dat veel cursussen een goede kennis van het Nederlands vereisten. Eén andere respondent haalde dan weer aan dat de taalbarrière zelf hem tegenhield om te participeren aan beroepsopleidingen:

"Moi je comprends un peu le Français... Il n'y a pas, tu vois comme. C'est tout, quand il y a en Français c'est mieux... mais quand il n'y a pas en Français... Seul Néerlandais c'est difficile pour moi, tu vois? Parce que moi je ne comprends pas le Néerlandais madame" (R5, Brugge).

Respondenten van verschillende gevangenissen vertelden niet te participeren aan de lessen Nederlands omdat de taalkennis onbelangrijk is voor hun toekomst of in hun thuisland. Dit betekende echter niet dat er geen interesse was voor andere taalcursussen:

"Pour dire la vérité dehors j'étais fâché et aussi Néerlandais moi je retourner à mon pays et là-bas ils parlent pas trop. Mais il y a quelque compagnie Français, il y a beaucoup des mines et le gaz en Albanie qu'il est Français seule ta mais tu sais eh" (R12, Brugge).

Ook desinteresse in het aanbod vormde een reden in verscheidene gevangenissen om niet te participeren. Deze barrière deed zich voor bij meerdere activiteiten, zoals de bibliotheek, het werk, socio-culturele activiteiten, onderwijs en sport. Eén respondent vertelde dat hij niet geïnteresseerd was in het werk vanwege de lage verloning: *"I'm not interesting in that because if we are talking about a job, (...), the work here is like a little bit slavery, you know"* (GMA4, F1, Antwerpen).

Gedetineerden uit verschillende gevangenissen vermeldden minder of gewoonweg niet naar de bibliotheek te gaan omdat ze in het bezit waren van eigen lectuur. Daarnaast gaf een Brugse respondent aan dat hij niet deelnam aan minivoetbal door een blessure. Ook het niet graag doen van een activiteit en zich niet goed voelen, vormden redenen om niet te participeren aan fitness. Een Antwerpse deelnemer vertelde geen computerlessen te volgen, aangezien hij deze kennis reeds bezat.

3.2.2 Meso

Respondenten rapporteerden ook enkele barrières op mesoniveau, alhoewel minder in vergelijking met de andere niveaus. Deze hadden betrekking op familie, penitentiaire bewakingsassistenten en medegedetineerden.

Een Brugse respondent gaf aan dat hij in het verleden niet participeerde vanwege **familiale problemen**. Anderen rapporteerden dan weer dat de **penitentiaire bewakingsassistenten** een drempel vormden voor hun participatie: *"Als je cursus volgt, sommige bewakers zijn niet eens... zijn niet blij om jullie te zien naar boven gaan om iets te leren. Het is jullie allemaal binnen blijven in cel op slot"* (R1, Sint-Gillis). Tot slot vermeldden enkele respondenten dat het contact met **medegedetineerden** een drempel vormde voor hun participatie. Dit deed zich voornamelijk voor in de Brugse gevangenis. Zo participeerden sommigen niet om problemen te vermijden met medegedetineerden, uit angst of om te voorkomen dat ze zelf problemen zouden veroorzaken. Deze barrière deed zich voor op verschillende domeinen, zoals werk, sport en socio-culturele activiteiten:

"Moi je, j'aime pas beaucoup sortir de ma cellule parce que si je sors de ma cellule j'ai peur. J'ai pas peur pour euh... les gens qui me frappent. J'ai peur que moi je va faire des bêtises. Alors je, je dis non" (R7, Brugge).

3.2.3 Exo

Tot slot vermeldden de participanten nog verschillende barrières op organisatorisch niveau. Hier kan een onderverdeling worden gemaakt tussen de barrières m.b.t. (1) informatie, (2) de periode in hechtenis, en (3) de beperkingen van het aanbod en de gevangenis (Brosens et al., 2013).

Een eerste barrière vormde het **gebrek aan informatie**. Respondenten uit verschillende gevangenissen gaven aan niet of onvoldoende op de hoogte te zijn van het aanbod. Eén Brugse respondent vertelde onvoldoende te zijn geïnformeerd over de mogelijkheden en regels m.b.t.

arbeidsparticipatie, hierdoor had hij een sanctie opgelopen en mocht hij niet meer werken. Een andere respondent rapporteerde dan weer dat hij eerst niet wist hoe zich in te schrijven.

Daarnaast haalden ook enkele respondenten **barrières** aan **m.b.t. hun detentieperiode**. Een respondent van Sint-Gillis gaf aan nog niet te werken in de gevangenis omdat hij pas in hechtenis zat. Een Antwerpse deelnemer vertelde niet meer deel te nemen aan de lessen Nederlands omdat hij toch niet lang meer moest blijven:

"I start to come in the lessen eh Nederland les. But eh for eh some no problem but my lawyer tell me eh: 'One week you have correctional. You have maximum twee jaar leertijd.' I start eh the same week of my correctional Nederland les. I prefer to give the opportunity for another guy but in that time I think next week I'm eh I'm free. With my eyes now, I don't come in the Nederland les" (GMA3, F1, Antwerpen).

Tot slot werden voornamelijk **beperkingen op het vlak van het aanbod en de gevangenis** aangehaald. Meerdere respondenten meldden het gebrek aan infrastructuur of materiaal. Respondenten uit verschillende gevangenissen rapporteerden niet naar de bibliotheek te gaan vanwege het verouderde of beperkte aanbod m.b.t. genre en taal:

"Oui, mais jamais été au bibliothèque parce que je pas lire euh... le euh langue de Français juste mon langue Albanais et Griek langue je lire mais... beaucoup des amis ici ils m'a dit: 'Il y a pas de euh livres euh, le euh livre Albanais et Griek langue et ça il y a pas ici en prison.' Et c'est pour ça je pas faire le rapport" (R13, Brugge).

Ook de slechte staat van het materiaal en de infrastructuur werd door enkele respondenten gezien als een drempel:

"Il n'y a pas de l'air et ça c'est pas bien (...). Pour ça temps en temps je va, temps en temps je va pas. Et en plus... les matériels qui est dans le fitness... ils sont matériel de l'année... depuis l'ouvert de la prison ils sont là" (R7, Brugge).

Ook personeelstekort werd door respondenten van Brugge en Sint-Gillis vermeld als een barrière voor participatie. Deze drempel situeerde zich op meerdere domeinen: *"Parfois on a pas toute la semaine, on n'a pas si il n'y a pas chef. Ça fait casse le programme. On a pas programme souvent"* (R11, Brugge). Vervolgens werd ook een gebrek aan activiteiten in verschillende gevangenissen aangehaald als een drempel. Een aantal respondenten vroegen daardoor een transfer.

Antwerpse respondenten haalden aan vier maanden te moeten wachten om te kunnen participeren aan fitness en wilden al vroeger deelnemen. Wachtlijsten vormden ook een drempel in andere gevangenissen bij andere activiteiten zoals onderwijs.

Geen reactie krijgen op rapportbriefjes voor deelname of niet uitgenodigd worden, kwam terug in verschillende gevangenissen en dit bij verschillende activiteiten, zoals onderwijs, werk en

bibliotheekbezoek. Deze drempel had ook betrekking op het Justitieel Welzijnswerk. Eén respondent gaf aan deze barrière zelf te hebben overwonnen: *"J'ai écrit plusieurs rapports. Ils ont pas accepté après le j'ai dit les gens qui aller à l'école: 'Dit s'il te plait l'enseignant m'appeler.' Il m'a appeler"* (R12, Brugge).

Op een bepaalde afdeling zitten, heeft eveneens invloed op de participatie, zoals op 'strikt', een gesloten of open afdeling zitten. Sommige respondenten gaven aan minder te kunnen participeren dan gedetineerden uit andere afdelingen: *"Voor ons ze doen geen concerten. Ik heb gezien in die infokanalen. Komt een rockband voor euh... vrouwensectie, DVA-sectie, Drugsvrije zone sectie en mannen 2, maar voor mannen 1 is er niks"* (R9, Brugge). Deze barrière deed zich voornamelijk voor in Brugge.

Niet mogen douchen na sportparticipatie werd door een Antwerpse en Brugse respondent gezien als een barrière. Eén Brugse respondent rapporteerde niet te participeren aan fitness, aangezien hij een keer per week te weinig vond. Indien het meer zou worden georganiseerd, zou hij meer participeren. Iemand vermeldde ook dat hij vanwege een sanctie niet mocht deelnemen aan het werk. Een respondent van Brugge twijfelde aan de effectiviteit van de lessen Nederlands en wilde daarom stoppen. Een aantal Gentse respondenten vermeldden eveneens dat het niet hebben van een verblijfsvergunning een drempel vormde om te kunnen participeren aan het werk.

Deel 4. Discussie en conclusie

In deel vier worden de onderzoeksresultaten teruggekoppeld naar de literatuur. Verder komen de beperkingen van het onderzoek en enkele aanbevelingen voor verder onderzoek aan bod. Daarna worden nog enkele praktische en beleidsaanbevelingen besproken. Dit onderzoek sluit af met een conclusie.

1. Bespreking

Dit onderzoek wil zicht krijgen op de detentieproblemen, de noden en behoeften op het vlak van dienstverlening en de motieven en barrières voor participatie van buitenlandse gedetineerden. Dit deel beantwoordt de onderzoeksvragen en koppelt terug naar de literatuur.

1.1 Welke problemen ervaren buitenlandse gedetineerden tijdens detentie?

De resultaten tonen vijf detentieproblemen van buitenlandse gedetineerden: familiecontact, taal, informatietekort, gebrek aan voorbereiding op vrijlating en cultuur en diversiteit. Dit wordt in grote mate bevestigd door gelijkaardig onderzoek naar de detentiebeleving van buitenlandse gedetineerden (Bhui, 2009; Barnoux & Wood, 2013; Snacken et al., 2004). Volgens de literatuur vormen de taalbarrière, familiecontact en migratiestatus de belangrijkste detentieproblemen (Bhui, 2009; Barnoux & Wood, 2013). Ook taal en familiecontact zijn belangrijke problemen in dit onderzoek. Problemen m.b.t. migratiestatus zijn niet aangehaald door de respondenten.

Bij vele respondenten behoort **familiecontact** tot hun 'beste dag', zoals ook aan bod komt in een andere studie bij de gehele gevangenispopulatie (Van Haegendoren et al., 2001). Zowel respondenten met familie in België als in het buitenland willen graag meer contact. Bij velen is dit verwaterd of onbestaande. Voornamelijk respondenten zonder familie in België ontvangen geen of zelden bezoek. Onderzoek stelt dat buitenlandse gedetineerden over het algemeen minder familiecontact hebben (Bhui, 2009) en minder bezoek krijgen (Van Haegendoren et al., 2001; Ugelvik, 2014). Ook respondenten met familie in België krijgen soms weinig bezoek. Volgens van Kalmthout et al. (2007) zijn telefoneren en brieven schrijven de belangrijkste communicatiemiddelen. In dit onderzoek is dat voornamelijk de telefoon. Brieven schrijven is amper aangehaald. De hoge telefoonkost speelt een belangrijke rol in het beperkte contact, zoals ook ander onderzoek aantoont (Cowburn et al., 2010).

Daarnaast ervaren zowel respondenten die voor hun detentie in België woonden evenals diegenen die vooraf in het buitenland woonden **taalproblemen**. Dit vormt vaak een belangrijke bron van detentieproblemen (van Kalmthout et al., 2007). De respondenten stellen dat zowel de schriftelijke als mondelinge communicatie vaak in het Nederlands verloopt, wat zij als een probleem ervaren. Zoals onderzoek van Snacken et al. (2004) en Ugelvik (2014) aantoont, ervaren buitenlandse gedetineerden moeilijkheden m.b.t. de verbale communicatie. In tegenstelling tot het onderzoek van Snacken et al. (2004) melden de respondenten geen problemen m.b.t. de non-verbale communicatie.

Verder rapporteren de respondenten een **gebrek aan informatie**, zoals ook onderzoek door Van Haegendoren et al. (2001) bij anderstalige gedetineerden aantoonde. Dit informatietekort hangt nauw samen met hun taalproblemen, ook bevestigd door onderzoek van Bhui (2009). De informatienood doet zich eveneens voor bij respondenten die Nederlands spreken/begrijpen.

Vervolgens vinden de respondenten dat er een **gebrek is aan voorbereiding op hun vrijlating**, wat een bevestiging vormt van eerdere onderzoeken (Bhui, 2004; Barnoux & Wood, 2013). Tot slot ervaren respondenten problemen m.b.t. **cultuur en diversiteit**. Religie speelt een belangrijke rol tijdens detentie. De respondenten geven echter aan soms niet op de hoogte te zijn of in staat om hun godsdienst effectief te belijden (Cowburn et al., 2010). Verder blijken ze vaak bijzondere wensen te hebben m.b.t. voedsel (Bhui, 2004; Prison Reform Trust, 2004). Alhoewel nationaliteit, ras of religie volgens de respondenten niet veel uitmaakt, kan het in één cel samen zetten van verschillende religies spanningen met zich meebrengen. Onderzoek bevestigt ook dat de heterogeniteit in de gevangenis voor problemen kan zorgen (Barnoux & Wood, 2013). Tot slot hebben de respondenten ervaringen met racisme, een gebrek aan respect en/of ongelijke behandeling, wat in lijn is met bevindingen uit eerdere onderzoeken (Prison Reform Trust, 2004; Snacken et al., 2004; Cheliotis & Liebling, 2006; Ugelvik, 2014; Cowburn et al., 2010).

1.2 Welke noden en behoeften ervaren buitenlandse gedetineerden op het vlak van dienstverlening?

De resultaten tonen vier dimensies m.b.t. de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden op het vlak van dienstverlening: inspraak, aanbod, aanmoediging en ondersteuning alsook taal wat nauw verbonden is met hun informatie- en communicatienood.

Enkele gedetineerden willen graag meer **inspraak** in het dienstverleningsaanbod. De ideeën en meningen van anderstalige gedetineerden komen dan ook minder aan bod in vergelijking met andere gedetineerden (Brosens et al., 2013). Volgens Van Haegendoren et al. (2001) moet er meer geluisterd worden naar de noden van gedetineerden m.b.t. hulp- en dienstverlening en is betrokkenheid van deze doelgroep belangrijk bij de tegemoetkoming hiervan. Ander onderzoek met o.a. buitenlandse gedetineerden toont dan weer aan dat gedetineerden het belangrijk vinden om zelf te kunnen kiezen wat ze doen in hun vrije tijd (Cowburn et al., 2010).

Daarnaast zijn er behoeften m.b.t. het **aanbod**. Velen wensen *meer* dan nu mogelijk is te participeren aan activiteiten. Dit betreft voornamelijk sportactiviteiten. Onderzoek van Hellemans et al. (2008) bij de algemene gevangenisbevolking bevestigt deze bevinding m.b.t. sportparticipatie. In sommige gevallen mag de *duur* van de activiteiten verlengd worden. Opvallend is ook de voorkeur voor *groepsactiviteiten*. Bij buitenlandse gedetineerden heerst een hecht groepsgevoel (Snacken et al., 2004). Het is moeilijk te zeggen of dit een eventuele verklaring vormt voor de voorkeur voor groepsactiviteiten. Een ander onderzoek met o.a. gedetineerden van buitenlandse origine toont aan dat zij meer belang hechten aan collectieve activiteiten (Vandebosch, 2002). Verder zijn er ook nog noden m.b.t. het *materiaal en de infrastructuur* verbonden aan dienstverleningsactiviteiten. Dit

betreft voornamelijk het beperkte of verouderde materiaal van sportactiviteiten en de bibliotheek. In onderzoek van Hellemans et al. (2008) bij de algemene gevangenispopulatie werd het sportmateriaal en het bibliotheekaanbod ook negatiever beoordeeld. De taalnoden doen zich ook voor bij de bibliotheek. Zo is er te weinig anderstalige literatuur in de gevangenisbibliotheken (Van Haegendoren et al., 2001; Snacken et al., 2004). Vervolgens opteren verschillende respondenten voor een *ruimer dienstverleningsaanbod*, zoals ook blijkt uit onderzoek bij buitenlandse gedetineerden (Snacken et al., 2004). De respondenten opteren voor een ruimer aanbod m.b.t. sportactiviteiten, beroepsopleidingen en onderwijsactiviteiten. Volgens Snacken et al. (2004) hebben buitenlandse gedetineerden behoefte aan een meer cultureel afgestemd aanbod, wat hier juist mee bedoeld wordt, wordt niet nader gespecificeerd. Uit dit onderzoek blijkt dat buitenlandse gedetineerden weinig cultuurinhoudelijke wensen hebben m.b.t. het dienstverleningsaanbod. Buiten de nood aan een ruimer bibliotheekaanbod in verschillende talen wat door meerdere respondenten is aangehaald en het tonen van religieuze films tijdens socio-culturele activiteiten wat slechts door één respondent is aangehaald. Verdere voorstellen die gedaan werden, zijn in grote mate gelijkaardig aan bestaande activiteiten. Buitenlandse gedetineerden hebben wel bijzondere behoeften m.b.t. de omkadering en bekendmaking van het aanbod. Zij hebben dus eerder nood aan interventies m.b.t. surface structure, waarbij een taal die de doelgroep machtig is, geïncorporeerd wordt in het dienstverleningsaanbod (Band-Winterstein & Freund, 2013; Resnicow et al., 2000). Dit kan de moedertaal zijn of een taal die door meerdere mensen begrepen wordt zoals in dit onderzoek Frans en Engels.

Hoewel dit niet aangehaald is in de literatuur zijn er ook respondenten die m.b.t. hun participatie nood hebben aan meer **aanmoediging en ondersteuning**. Een eventuele verklaring hiervoor is het feit dat buitenlandse gedetineerden minder terecht kunnen bij en steun krijgen vanuit hun sociaal netwerk (Van Haegendoren et al., 2001).

Tot slot blijkt uit het onderzoek de nood aan meer **informatie en communicatie** door het gevangenispersoneel over het aanbod, wijzigingen of voorwaarden m.b.t. de activiteiten. Een gebrek aan informatie over de participatiemogelijkheden komt ook voor in de studie van Westrheim en Manger (2014) en Van Haegendoren et al. (2001) bij buitenlandse gedetineerden. De informatienood hangt eveneens nauw samen met de **taalproblemen** (Bhui, 2009; Westrheim & Manger, 2014). De informatie is soms wel aanwezig, maar onverstaanbaar. De behoefte aan meer informatie en communicatie doet zich eveneens voor bij respondenten die Nederlands begrijpen. De informatiebehoefte hangt ook samen met de gebruikte **informatiekanalen**. De informatievoorziening gebeurt meestal schriftelijk (Hellemans et al., 2008; Snacken et al., 2004) in tegenstelling tot andere onderzoeken bij de algemene gevangenispopulatie waar medegedetineerden de belangrijkste informatiebron zijn over het aanbod (Brosens et al., 2013; Brosens et al., 2014). Medegedetineerden vormen wel een belangrijk 'mondeling' informatiekanaal in dit onderzoek, maar niet het belangrijkste. Een minderheid van de respondenten wordt geïnformeerd via het tv-kanaal, zoals ook blijkt uit een onderzoek bij de algemene gevangenisbevolking van Brosens et al. (2013). Voor zowel de schriftelijke als audiovisuele informatiebronnen speelt echter de taalbarrière een rol.

1.3 Aan welke dienstverleningsactiviteiten participeren buitenlandse gedetineerden?

De respondenten participeren het vaakst aan sportactiviteiten, dit blijkt ook uit onderzoek door Van Haegendoren et al. (2001) bij anderstalige gedetineerden. In tegenstelling tot datzelfde onderzoek werken de respondenten vaak. Buitenlandse gedetineerden participeren minder aan socio-culturele activiteiten (Van Haegendoren et al., 2001), zoals ook blijkt uit dit onderzoek. Daarnaast nemen sommigen deel aan beroepsopleidingen, onderwijscursussen of bibliotheekbezoek.

Motieven

De meeste motieven van buitenlandse gedetineerden voor participatie aan dienstverlening situeren zich op micro- en mesoniveau. Voornamelijk individuele redenen (micro) beïnvloeden de participatie, zoals ook blijkt uit eerder behoefte-onderzoek bij de gehele gevangenispopulatie (Brosens et al., 2013).

Op het **microniveau** zijn er ten eerste motieven gericht op het *vervolgen van het leertraject*. Dit betreft voornamelijk onderwijsparticipatie. Deze categorie van motieven speelt een minder belangrijke rol dan de andere, wat in lijn is met eerder onderzoek bij de algemene gevangenisbevolking (Brosens et al., 2013). Ten tweede vormt ook de *realisatie van persoonlijke doelen* een belangrijk motief. Het verbeteren van de fysieke en/of mentale gezondheid is de belangrijkste reden voor sportparticipatie, dit blijkt ook uit onderzoek door Van Haegendoren et al. (2001) bij anderstalige gedetineerden. Geld vormt de belangrijkste drijfveer voor arbeidsdeelname, wat overeen komt met resultaten door Van Haegendoren et al. (2001) bij de algemene gevangenisbevolking. Het belang van geld verdienen om o.a. ook zichzelf te onderhouden komt ook voor in de studie van Richmond (2014) bij de gehele gevangenispopulatie. De belangrijkste motivaties voor participatie aan onderwijsactiviteiten zijn bijleren en het vergroten van de beroepsmogelijkheden, wat in lijn is met bevindingen van Brosens et al. (2013) bij de algemene gevangenispopulatie. Ten derde blijkt *normalisatie* een belangrijke rol te spelen bij de participatie aan verschillende activiteiten. Zoals ook eerder onderzoek bij de algemene gevangenisbevolking aantoonde, zijn het overwegend motieven m.b.t. het realiseren van persoonlijke doelen (Brosens et al., 2013; Hellemans et al., 2008; Van Haegendoren et al., 2001) en normalisatie die doorslaggevend zijn voor participatie op dit niveau (Brosens et al., 2013).

Daarnaast spelen ook motieven m.b.t. het **mesoniveau** een rol. Voornamelijk medegedetineerden zorgen voor de *toeleiding naar activiteiten*. Deze eerste categorie speelt wel een minder belangrijke rol dan de andere categorieën, wat in lijn is met eerdere bevindingen bij de algemene gevangenispopulatie (Brosens et al., 2013). Verder hebben ook *sociale motieven*, zoals sociaal contact en de groepssfeer een invloed bij deelname aan verschillende activiteiten. Ook de literatuur wijst op het sociale aspect verbonden aan participatie (Lee, 1996; Parker et al., 2014; Lippke, 2003). Tot slot vormt ook de *realisatie van sociale doelen* een drijfveer voornamelijk voor arbeids- en onderwijsparticipatie, wat in lijn is met bevindingen van Westrheim en Manger (2014) bij buitenlandse gedetineerden en op het vlak onderwijsparticipatie ook nog bevestigd wordt door de studie van Brosens et al. (2013) bij de algemene gevangenispopulatie.

Barrières

Ondanks de grote bereidheid om te participeren aan activiteiten worden buitenlandse gedetineerden geconfronteerd met verschillende drempels op het micro-, meso- en exoniveau. Vooral barrières op individueel (micro) en organisatorisch (exo) niveau zijn van invloed, zoals ook het geval is in de studie van Brosens et al. (2013) bij de gehele gevangenispopulatie. In dit onderzoek spelen ze vooral op exoniveau.

Ten eerste zijn er verschillende barrières op **microniveau**. Een eerste categorie is de *voorkeur voor een ander aanbod*. Het overlappen van activiteiten waardoor gedetineerden verplicht moeten kiezen, komt meermaals voor. Deze barrière wordt bevestigd door onderzoek van Batchelder en Pippert (2002) bij de gehele gevangenispopulatie. Een tweede categorie van barrières zijn de *individuele redenen*. De taalbarrière (Westrheim & Manger, 2014; Brosens et al., 2013; Snacken et al., 2004; Baerten, 2010), onbruikbaarheid in de toekomst en desinteresse vormen hier de belangrijkste persoonlijke redenen.

Ten tweede zijn er ook enkele drempels op **mesoniveau**. Deze betreffen *familie, penitentiaire bewakingsassistenten en medegedetineerden*. Medegedetineerden vormen de belangrijkste barrière binnen het sociale interactieniveau. Ook ander onderzoek bij de algemene gevangenisbevolking wijst op de belemmerende rol die medegedetineerden kunnen spelen m.b.t. participatie (Brosens et al., 2014).

Tot slot situeren de meeste barrières zich op **exoniveau**. Een eerste barrière vormt het *informatietekort*. Dit blijkt ook uit onderzoek door Westrheim en Manger (2014) bij buitenlandse gedetineerden. Daarnaast is ook het *tijdspad* van de detentie een drempel, zoals ook in het onderzoek van Meyer et al. (2014) bij de algemene gevangenisbevolking blijkt. Dit speelt een kleinere rol dan de andere categorieën op dit niveau. Tot slot situeren de belangrijkste drempels zich op het vlak van de *beperkingen* van het *aanbod* en de *gevangenisstructuur*, zoals een gebrek aan of de slechte staat van materiaal en infrastructuur, personeelstekort, gebrek aan activiteiten, wachtlijsten, geen reactie krijgen, niet uitgenodigd worden en op een bepaalde afdeling zitten. Het feit dat veel barrières zich op dit niveau situeren kan verklaard worden doordat er op het moment van de bevraging geen activiteiten plaatsvonden in de gevangenis van Sint-Gillis (Commissie van Toezicht Sint-Gillis, 2015) en dat de meeste Brugse respondenten op de gesloten sectie zaten, waar volgens hen minder activiteiten zijn dan in andere secties.

2. Beperkingen eigen onderzoek

Zoals ieder onderzoek, heeft ook deze masterproef haar beperkingen. Ten eerste zijn de resultaten niet generaliseerbaar, aangezien het om een kwalitatief onderzoek gaat (Baarda et al., 2013).

Ten tweede moet de lezer er rekening mee houden dat sinds juni 2015 en dus ook op het moment van de bevraging alle activiteiten in de gevangenis van Sint-Gillis stil lagen, vanwege een personeelstekort (Commissie van Toezicht Sint-Gillis, 2015). Daarnaast verbleven nagenoeg alle

Brugse respondenten op de gesloten sectie van de mannenafdeling voor langgestraften. Er is dan ook gepeild naar hun ervaringen van voor het stopzetten van de activiteiten en/of in andere gevangenissen en afdelingen.

Ten derde is kennis over de cultuur, waarden, normen en taal van de respondenten belangrijk voor de effectiviteit van het onderzoek (Nyaupane & Poudel, 2012). De meeste interviews vonden plaats in een andere taal dan de moedertaal van de respondenten of de onderzoeker. Dit kan een invloed hebben op de onderzoeksresultaten. De resultaten zijn dan ook met de nodige voorzichtigheid geanalyseerd. Bij twijfel over de betekenis van tekstfragmenten, werd beroep gedaan op een andere persoon (van Loon et al., 2015). Daarnaast konden enkel respondenten die Nederlands, Engels of Frans spreken, deelnemen aan het onderzoek, vanwege de talenkennis van de onderzoeker. Verschillende gedetineerden werden daarom uitgesloten. Dit onderzoek geeft dus inzicht in de detentiebeleving en noden en behoeften m.b.t. dienstverlening van een beperkte groep buitenlandse gedetineerden.

Ten vierde is de doelgroep van deze masterproef enorm divers (Snacken et al., 2004; van Kalmthout et al., 2007; Ugelvik, 2014; Yildiz & Bartlett, 2011). Ook werden tijdens de focusgroepen andere interviewschema's gebruikt dan bij de individuele interviews. Dit alles bemoeilijkte de analyse en het verwerken van het onderzoek.

Tenslotte kunnen nog beperkingen geformuleerd worden m.b.t. de onderzoeksmethode die gebruikt is tijdens de individuele interviews. Appreciative Inquiry is geen 'magische' onderzoeksmethode en brengt verschillende uitdagingen met zich mee (Nyaupane & Poudel, 2012). Zo was het gezien de context moeilijk voor de respondenten en de onderzoeker om in de 'positieve modus' te blijven (Robinson et al., 2013). Daarnaast beperkt het onderzoek zich tot de discovery en dreaming fase en is dus niet gebruikt in zijn volledige vorm. Dit leek methodologisch verantwoord, aangezien het onderzoek niet gericht is op het ontwikkelen en implementeren van effectieve plannen (Carter et al., 2007).

3. Aanbevelingen verder onderzoek

Er is nood aan meer onderzoek over buitenlandse gedetineerden (Lippens et al., 2009). Deze masterproef doet hiervoor een aantal aanbevelingen. Vanwege de specifieke situatie waarin de respondenten van Sint-Gillis en Brugge zich bevonden (zie 2. Beperkingen eigen onderzoek p. 41) is verder onderzoek in andere gevangenissen wenselijk.

Daarnaast focust dit onderzoek op de participatie van buitenlandse gedetineerden aan dienstverleningsactiviteiten. Er is nog maar weinig onderzoek gevoerd naar de participatie van gedetineerden aan de gehele hulp- en dienstverlening (Brosens, 2013). Zo is in dit onderzoek bijvoorbeeld hun participatie aan het domein geestelijke gezondheidszorg en welzijn niet onderzocht. Het zou dan ook interessant zijn om de deelname van buitenlandse gedetineerden aan de gehele hulp- en dienstverlening te onderzoeken. Verder is ook kwantitatief onderzoek over de

detentieproblemen (Barnoux & Wood, 2013) en de participatiegraad van buitenlandse gedetineerden wenselijk.

Ook kan vervolgonderzoek antwoord bieden op een aantal nieuwe vragen m.b.t. het profiel van buitenlandse gedetineerden. Deze doelgroep is enorm divers (Snacken et al., 2004; van Kalmthout et al., 2007; Ugelvik, 2014; Yildiz & Bartlett, 2011). Het zou interessant zijn als verder onderzoek focust op de verschillen in het profiel van buitenlandse gedetineerden. Uit onderzoek blijkt dat hechtenistitel (Van Haegendoren et al., 2001) en geslacht (Spelters, 2014) van invloed zijn op de noden en behoeften m.b.t. hulp- en dienstverlening. Het zou boeiend zijn om deze verschillen na te gaan bij buitenlandse gedetineerden. Ook is onderzoek wenselijk met buitenlandse gedetineerden die zich niet kunnen uitdrukken in het Nederlands, Frans of Engels d.m.v. vertalers of native speakers. Hoewel er ook een groep gedetineerden is die nergens aan deelneemt, is dit niet altijd een bewuste keuze (Brosens et al., 2013). Het zou waardevol zijn deze laatste groep te betrekken in onderzoek.

De toepassing van cultuursensitieve interventies als raamwerk voor dienstverlening is slechts beperkt onderzocht. Vervolgonderzoek kan de toepassing hiervan uitbreiden en verder nagaan op het vlak van hulpverlening en detentiebeleving. Dit vanwege hun specifieke noden (Raad van Europa, 2006) en detentieproblemen (Snacken et al., 2004; Bhui, 2009; Barnoux & Wood, 2013). Verder onderzoek kan ook gebruik maken van focusgroepen, aangezien deze dataverzamelmethode zeer geschikt is voor het ontwikkelen van cultuursensitieve interventies (Resnicow et al., 2000).

Verder beperkte dit onderzoek zich tot de eerste twee fasen van Appreciative Inquiry nl. discovery en dreaming via individuele interviews. Het kan interessant zijn om de andere fasen te onderzoeken via focusgroepen met buitenlandse gedetineerden en/of organisatoren van hulp- en dienstverlening om deze bevindingen te toetsen en verder uit te werken. Tot slot nog een ervaring van de onderzoeker m.b.t. het gebruik van Appreciative Inquiry, aangezien dit mogelijk nuttig is bij verder onderzoek. Zich 'de gewenste toekomst voorstellen' zorgde meermaals voor onbegrip. Het was belangrijk om de dreaming fase goed te verduidelijken. Velen hadden moeilijkheden om zich veranderingen in de gevangeniscontext in te beelden. Er werd meermaals gezegd: 'Er is geen ideale gevangenis' of 'Ik kan nooit directeur zijn'.

4. Praktische en beleidsaanbevelingen

Op basis van dit onderzoek kunnen enkele aanbevelingen geformuleerd worden voor de praktijk en het beleid.

Taalproblemen vormen een belangrijke bron van detentieproblemen (van Kalmthout et al., 2007) en zijn ook van invloed op de participatie (Van Haegendoren et al., 2001; Brosens et al., 2015b). Vertalingen zijn dus wenselijk (Van Haegendoren et al., 2001). Zo kan gewerkt worden aan het informatietekort waarmee zij vaak kampen. Op het vlak van geschreven materiaal zijn het reglement, rapporten, affiches, flyers,... best beschikbaar in verschillende talen. Daarnaast moet er rekening

worden gehouden met analfabeten en dus meer ingezet worden op mondelinge communicatie in vreemde talen door taalcursussen te organiseren voor het gevangenispersoneel (Barnoux & Wood, 2013) en de gedetineerden (Ugelvik, 2014; Snacken et al., 2004; Van Haegendoren et al., 2001). Ook multiculturele vormingen kunnen voor meer wederzijds begrip en respect zorgen. Tot slot kan werk worden gemaakt van een ruimer bibliotheekaanbod in vreemde talen (Snacken et al., 2004).

Zoals uit het onderzoek blijkt, willen buitenlandse gedetineerden meer familiecontact. Dit is vaak onmogelijk omdat de familie in het buitenland woont (Richards et al., 1995a) én door de hoge telefoonkost (Cowburn et al., 2010). Er moet dan ook meer ingezet worden op het behoud van familiebanden bij buitenlandse gedetineerden (Barnoux & Wood, 2013), aangezien verschillende onderzoeken wijzen op negatieve effecten van beperkt familiecontact (Snacken et al., 2004; Bhui, 2004; Van Haegendoren et al., 2001; Bhui, 2009; Borrill et al., 2005). Zo is de toepassing van skype binnen de gevangensmuren wenselijk (Barnoux & Wood, 2013) en kan er meer worden ingezet op vrijwilligersbezoek.

Verder geven de respondenten weinig cultuurinhoudelijke wensen m.b.t. het dienstverleningsaanbod. Hun nood situeert zich vooral op taalvlak. Over het algemeen willen de respondenten graag meer participeren én dit aan een ruimer aanbod. Vaak halen ze voorbeelden aan uit andere gevangnissen. Er is nood aan innovatie en experiment m.b.t. het aanbod (Brosens et al., 2013). Zo kan er eventueel nagedacht worden over de uitwisseling van good practices tussen verschillende gevangnissen. Eventueel kan ook geopteerd worden voor mobiele activiteiten die van gevangenis naar gevangenis gaan om te voorzien in de veranderende behoeften.

Daarnaast geven enkele gedetineerden aan meer inspraak te willen in het dienstverleningsaanbod. Er kan nagedacht worden over een buitenlandse gedetineerde als spreekbuis (Cowburn et al., 2010) in het gedetineerdenoverlegorgaan of een overlegorgaan enkel voor buitenlandse gedetineerden om zo het aanbod beter af te stemmen. Behoeftegericht werken in de gevangenis is dan ook gewenst (Brosens et al., 2013).

Bovendien kan het beleid meer aandacht besteden aan de positie van buitenlandse gedetineerden. Het Decreet en Strategisch Plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, maar ook de Basiswet aangaande het gevangeniswezen besteden geen specifieke aandacht aan de positie van buitenlandse gedetineerden (Lippens et al., 2009). Nochtans is het belangrijk ze te beschouwen als een aparte groep met specifieke noden (Raad van Europa, 2006).

Tenslotte nog een aanbeveling betreffende het strafuitvoeringsbeleid. De uitzetting en transfer van buitenlandse gedetineerden naar hun herkomstland wordt zelden uitgevoerd (van Kalmthout et al., 2007; Banks, 2011). Is het niet 'humaner' om buitenlandse gedetineerden zonder banden met het gastland een gevangenisstraf te laten uitzitten in hun herkomstland vanwege de vele detentieproblemen die zij ervaren (Lippens et al., 2009)?

5. Conclusie

Dit onderzoek peilt naar de detentiebeleving en de noden en behoeften van buitenlandse gedetineerden op het vlak van dienstverlening. Daarnaast zijn ook hun motieven en barrières voor participatie aan dienstverlening onderzocht.

Zoals de literatuur aantoont en ook uit de resultaten is gebleken, zijn buitenlandse gedetineerden een heterogene groep op het vlak van nationaliteit, taal, (familie)banden in het gastland of herkomstland, religie, toekomstperspectieven in het gastland of herkomstland,... Dit is van invloed op hun detentiebeleving, noden en behoeften m.b.t. dienstverlening en hun participatie daaraan. Op het vlak van detentiebeleving hebben buitenlandse gedetineerden een aantal bijzondere noden en ervaren ze verschillende problemen tijdens detentie. Deze betreffen familiecontact, taalbarrière, informatietekort, gebrek aan voorbereiding op vrijlating en cultuur en diversiteit, zoals ook de literatuur aangaf. Familiecontact en taalproblemen en het daaraan gekoppelde informatietekort vormen de voornaamste detentieproblemen. Daarnaast heeft deze doelgroep nog enkele noden m.b.t. dienstverlening. Deze situeren zich op het vlak van inspraak, aanbod, aanmoediging en ondersteuning alsook m.b.t. taal en het daaraan verbonden informatietekort. Buitenlandse gedetineerden hebben weinig cultuurinhoudelijke wensen m.b.t. het dienstverleningsaanbod, maar hebben wel bijzondere noden aangaande de omkadering en bekendmaking van activiteiten. Er is voornamelijk nood aan cultuursensitieve interventies op het niveau van surface structure waarbij een taal die de doelgroep machtig is, geïncorporeerd wordt in het dienstverleningsaanbod. Tenslotte spelen voornamelijk individuele motieven (micro) een rol voor de participatie van buitenlandse gedetineerden. De barrières voor hun deelname situeren zich hoofdzakelijk op organisatorisch niveau (exo).

Verder onderzoek naar buitenlandse gedetineerden is wenselijk. Zo is er nood aan meer onderzoek naar de participatie van buitenlandse gedetineerden aan de gehele hulp- en dienstverlening. Bovendien is het aangewezen meer inzicht in de profielkenmerken van deze doelgroep te verschaffen, gezien de diversiteit en het feit dat dit hun detentiebeleving, noden en behoeften op het vlak van hulp- en dienstverlening en de participatie kan beïnvloeden.

Referentielijst

- Achermann, C. (2009). Multi-Perspective Research on Foreigners in Prisons in Switzerland. In V. Bilger, & I. van Liempt (Eds.), *The ethics of migration research methodology: Processes, Policy and Legislation in Dealing with vulnerable immigrants* (pp. 49–79). Brighton: Sussex Academic Press.
- Arbach-Lucioni, K., Redondo-Illescas, S., Singh, J. P., & Andrés-Pueyo, A. (2014). Violent crimes in native and foreign national offenders. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 42(2), 162–173.
- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., van der Velden, T., et al. (2013). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Baerten, M. (2010). *Dromen van toiletdeuren. Kwalitatief onderzoek naar de behoeften van gedetineerden met het oog op de gevangenis van de 21ste eeuw*. Niet gepubliceerde masterproef, Katholieke Universiteit Leuven, Leuven.
- Band-Winterstein, T., & Freund, A. (2013). Is It Enough to “Speak Haredi”? Cultural Sensitivity in Social Workers Encountering Jewish Ultra-Orthodox Clients in Israel. *British Journal of Social Work*, 45(3), 1-20.
- Banks, J. (2011). Foreign National Prisoners in the UK: Explanations and Implications. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 50(2), 184–198.
- Barnoux, M., & Wood, J. (2013). The specific needs of foreign national prisoners and the threat to their mental health from being imprisoned in a foreign country. *Aggression and Violent Behavior*, 18(2), 240–246.
- Batchelder, J. S., & Pippert, J. M. (2002). Hard Time or Idle Time: Factors Affecting Inmate Choices between Participation in Prison Work and Education Programs. *The Prison Journal*, 82(2), 269–280.
- Belgisch Staatsblad. (2013). *8 maart 2013 - Decreet betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden*. Geraadpleegd op 9 mei 2015, op http://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2013/04/11_1.pdf#Page41.
- Bell, B., Fasani, F., & Machin, S. (2012). Crime and Immigration: Evidence from Large Immigrant Waves. *Review of Economics and Statistics*, 95(4), 1278–1290.
- Beyens, K., & Tournel, H. (2009). Mijnwerkers of ontdekkingsreizigers? Het kwalitatieve interview. In T. Decorte, & D. Zaitch (Eds.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (pp. 199–232). Leuven: Acco.

- Bhui, H. S. (2004). *Going the distance: developing effective policy and practice with foreign national prisoners*. Geraadpleegd op 21 mei 2015, op <http://www.prisonreformtrust.org.uk/Portals/0/Documents/going%20the%20distance%20-%20%20foreign%20national%20prisoners.pdf>.
- Bhui, H. S. (2009). Foreign National Prisoners: Issues and Debates. In H. S. Bhui (Ed.), *Race & Criminal Justice* (pp. 154–169). London: SAGE.
- Blevins, K. R., Listwan, S. J., Cullen, F. T., & Jonson, C. L. (2010). A General Strain Theory of Prison Violence and Misconduct: An Integrated Model of Inmate Behavior. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26(2), 148–166.
- Borrill, J., Snow, L., Medlicott, D., Teers, R., & Paton, J. (2005). Learning from “Near Misses”: Interviews with Women who Survived an Incident of Severe Self-Harm in Prison. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 44(1), 57–69.
- Borrill, J., & Taylor, D. A. (2009). Suicides by foreign national prisoners in England and Wales 2007: mental health and cultural issues. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 20(6), 886–905.
- Bosworth, M. (2011). Deportation, detention and foreign-national prisoners in England and Wales. *Citizenship Studies*, 15(5), 583–595.
- Bronfenbrenner, U. (2009). *The Ecology of Human Development: experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts and London: Harvard University Press.
- Brosens, D. (2013). Participation in prison programmes: encouraging and discouraging factors. In P. Ponsaers, A. Crawford, J. de Maillard, J. Shapland, & A. Verhage (Eds.), *Crime, violence, justice and social order: Monitoring contemporary security issues* (pp. 275–298). Antwerpen: Maklu.
- Brosens, D., De Donder, L., Dury, S., & Verté, D. (2015a). Barriers to participation in vocational orientation programmes among prisoners. *Journal of Prison Education and Reentry*, 2(2), 8–22.
- Brosens, D., De Donder, L., Dury, S., & Verté, D. (2015b). Participation in Prison Activities: An Analysis of the Determinants of Participation. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1–19.
- Brosens, D., De Donder, L., Vanwing, T., Dury, S., & Verté, D. (2014). Lifelong Learning Programs in Prison: Influence of Social Networks on Participation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116(2014), 518–523.
- Brosens, D., De Donder, L., & Verté, D. (2013). *Hulp- en dienstverlening gevangenis Antwerpen: een onderzoek naar de behoeften van gedetineerden*. Brussel: Digitale Drukkerij BZ - AFM.

- Brosens, D., Dury, S., Vertonghen, J., Verté, D., & De Donder, L. (2015). Understanding the barriers to prisoners' participation in sport activities. *The Prison Journal*.
- Carter, B., Cummings, J., & Cooper, L. (2007). An exploration of best practice in multi-agency working and the experiences of families of children with complex health needs. What works well and what needs to be done to improve practice for the future? *Journal of Clinical Nursing*, 16(3), 527–539.
- Chamberlain, A. W. (2011). Offender Rehabilitation: Examining Changes in Inmate Treatment Characteristics, Program Participation, and Institutional Behavior. *Justice Quarterly*, 29(2), 183–228.
- Cheliotis, L. K., & Liebling, A. (2006). Race Matters in British Prisons Towards a Research Agenda. *British Journal of Criminology*, 46(2), 286–317.
- Cho, R. M., & Tyler, J. H. (2013). Does Prison-Based Adult Basic Education Improve Postrelease Outcomes for Male Prisoners in Florida? *Crime & Delinquency*, 59(7), 975–1005.
- Cohen, J. (2008). Safe in our hands?: A study of suicide and self-harm in asylum seekers. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 15(4), 235–244.
- Commissie van Toezicht Sint-Gillis. (2015). *Rapport 2014-2015*. Sint-Gillis.
- Cooperrider, D., & Whitney, D. D. (2005). *Appreciative Inquiry: A Positive Revolution in Change*. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers.
- Cowburn, M., Lavis, V., & Bird, H. (2010). *Appreciative Inquiry into the Diversity Strategy of HMP Wakefield*. Geraadpleegd op 2 februari 2016, op <http://www.bradford.ac.uk/media/ssis/psychology/Diversity-Strategies.pdf>.
- Coyle, A. (2009). *A Human Rights Approach to Prison Management: Handbook for prison staff*. London: International Centre for Prison Studies.
- Decorte, T. (2009). Kwalitatieve data-analyse in het criminologisch onderzoek. In T. Decorte, & D. Zaitch (Eds.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (pp. 441–471). Leuven: Acco.
- de Jonge, G. (2007). European detention standards. In M. Boone, & M. Moerings (Eds.), *Dutch prisons* (pp. 281–296). Den Haag: BJu Legal Publishers.
- Delgrande, N., & Aebi, M. F. (2009). Les détenus étrangers en Europe: quelques considérations critiques sur les données disponibles de 1989 à 2006. *Déviance et Société*, 33(4), 475–499.
- Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. (n.d.). *Hulp aan gedetineerden*. Geraadpleegd op 28 september 2015, op

<http://www4.vlaanderen.be/wvg/welzijnsamenleving/hulpaangedetineerden/Paginas/inhoud.aspx>.

De Ridder, S., & Beyens, K. (2012). Incarcerated by numbers? Wat leren de cijfers ons over "vreemdelingen" in de gevangenis? *Panopticon*, 33(4), 305–324.

De Ridder, S., & Beyens, K. (2014). "Illegalen" in de gevangenis. Een eerste analyse van de gevangenispopulatie in België op basis van de verblijfstatus. In L. Pauwels, S. De Keulenaer, S. Deltenre, E. Devroe, J. Forceville, W. Hardyns, et al. (Eds.), *Criminografische ontwikkelingen III: van (victim)survey tot penitentiaire statistiek* (pp. 175–199). Antwerpen: Maklu.

Dhami, M. K., Ayton, P., & Loewenstein, G. (2007). Adaption to Imprisonment: Indigenous or Imported? *Criminal Justice and Behavior*, 34(8), 1085–1100.

Dienst Justitiële Inrichtingen. (2016). *PI Ter Apel*. Geraadpleegd op 29 juli 2016, op <https://www.dji.nl/Organisatie/Locaties/Penitentiaire-inrichtingen/PI-Ter-Apel/>.

Evers, J. (2015). Deel 1 Theorie en praktijk van kwalitatieve analyse. In J. Evers (Ed.), *Kwalitatieve analyse: kunst én kunde* (pp. 13–195). Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.

FOD Justitie. (2005). *Begripsomschrijving*. Geraadpleegd op 9 mei 2015, op http://justitie.belgium.be/nl/binaries/begripsomschrijving-definitions_nl_tcm265-219690.pdf.

FOD Justitie. (2013). *Gevangenissen*. Geraadpleegd op 4 mei 2015, op http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenissen/belgische_gevangenissen/gevangenissen/.

FOD Justitie. (2016a). *Jaarverslag 2015 Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen*. Geraadpleegd op 23 juli 2016, op http://justitie.belgium.be/sites/default/files/downloads/2016-06_epi_jaarverslag_2015_nl.pdf.

FOD Justitie. (2016b). *Meer info over het penitentiair complex van Brugge*. Geraadpleegd op 25 februari 2016, op http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenissen/belgische_gevangenissen/gevangenissen/meer_info/brugge.

Hagan, J., Levi, R., & Dinovitzer, R. (2008). The Symbolic Violence of the Crime-Immigration Nexus: Migrant Mythologies in the Americas. *Criminology & Public Policy*, 7(1), 95–112.

Hellemans, A., Aertsen, I., & Goethals, J. (2008). *Externe evaluatie plan hulp- en dienstverlening gedetineerden*. (Onuitgegeven eindrapport). Leuven: LINC, Katholieke Universiteit Leuven.

- Hodge, D. R., Jackson, K. F., & Vaughn, M. G. (2010). Culturally sensitive interventions for health related behaviors among Latino youth: A meta-analytic review. *Children and Youth Services Review, 32*(10), 1331–1337.
- Hodge, D. R., Jackson, K. F., & Vaughn, M. G. (2012). Culturally Sensitive Interventions and Substance Use: A Meta-analytic Review of Outcomes among Minority Youths. *Social Work Research, 36*(1), 11–19.
- Interdepartementale Commissie Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. (2000). *Strategisch plan van de Vlaamse Gemeenschap: Missie, krachtlijnen, ambities, strategieën en kritische succesfactoren*. Geraadpleegd op 3 mei 2015, op <https://wvg.vlaanderen.be/welzijnjustitie/gedetineerden/strategischplanhulpdienstverleningaangedetineerden.doc>.
- Jones, L., Brookes, M., & Shuker, R. (2013). An Exploration of Cultural Sensitivity: The Experiences of Offenders Within a Therapeutic Community Prison. *Race and Justice, 3*(2), 144–158.
- Kadi-Hanifi, K., Dagman, O., Peters, J., Snell, E., Tutton, C., & Wright, T. (2014). Engaging students and staff with educational development through appreciative inquiry. *Innovations in Education and Teaching International, 51*(6), 584–594.
- Kaufman, E. (2012). Finding Foreigners: Race and the Politics of Memory in British Prisons. *Population, Space and Place, 18*(6), 701–714.
- Klasbak. (2012). *Gevangenisjargon*. Geraadpleegd op 30 juni 2016, op <http://klasbak.net/index.php/gevangenisjargon>.
- Kox, M., De Ridder, S., Vanhouche, A. S., Boone, M., & Beyens, K. (2014). Detentiebeleving van strafrechtelijk gedetineerden zonder verblijfsrecht. *Tijdschrift Voor Criminologie, 56*(2), 31–47.
- Kruttschnitt, C., Dirkzwager, A., & Kennedy, L. (2013). Strangers in a strange land: coping with imprisonment as a racial or ethnic foreign national inmate. *The British Journal of Sociology, 64*(3), 478–500.
- Lee, M. T., Martinez, R., & Rosenfeld, R. (2001). Does Immigration Increase Homicide? *Sociological Quarterly, 42*(4), 559–580.
- Lee, R. D. (1996). Prisoners' rights to recreation: Quantity, quality, and other aspects. *Journal of Criminal Justice, 24*(2), 167–178.
- Liebling, A., Elliott, C., & Arnold, H. (2001). Transforming the Prison: Romantic Optimism or Appreciative Realism? *Criminology and Criminal Justice, 1*(2), 161–180.
- Lippens, V., Nuytiens, A., & Scheirs, V. (2009). Different profiles, different pains! Diversiteit en detentiebeleving: nood aan een gedifferentieerde strafuitvoering? In T. Daems, P. Pletincx,

- L. Robert, V. Scheirs, A. van de Wiel, & K. Verpoest (Eds.), *Achter Tralies in België* (pp. 113–144). Gent: Academia Press.
- Lippke, R. L. (2003). Prisoner access to recreation, entertainment and diversion. *Punishment & Society*, 5(1), 33–52.
- Ludema, J. D., Cooperrider, D. L., & Barrett, F. J. (2001). Appreciative Inquiry: the Power of the Unconditional Positive Question. In P. Reason, & H. Bradbury (Eds.), *Handbook of Action Research. Participative Inquiry and Practice* (pp. 189–199). London: SAGE.
- Maes, E. (2009). Het actuele penitentiaire beleid in confrontatie met zijn verleden. In T. Daems, P. Pletincx, L. Robert, V. Scheirs, A. van de Wiel, & K. Verpoest (Eds.), *Achter Tralies in België* (pp. 47–73). Gent: Academia Press.
- Merton, R. K., Fiske, M., & Kendall, P. L. (1990). *The focused interview, A manual of problems and procedures*. New York: The Free Press.
- Meyer, C. L., Tangney, J. P., Stuewig, J., & Moore, K. E. (2014). Why Do Some Jail Inmates Not Engage in Treatment and Services? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 58(8), 914–930.
- Mier, N., Ory, M. G., & Medina, A. A. (2010). Anatomy of Culturally Sensitive Interventions Promoting Nutrition and Exercise in Hispanics: A Critical Examination of Existing Literature. *Health Promotion Practice*, 11(4), 541–554.
- Mulgrew, R. (2016). Foreign Prisoners in Europe: An Analysis of the 2012 Council of Europe Recommendation and Its Implications for International Penal Policy. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 12(1), 161–200.
- Nyaupane, G. P., & Poudel, S. (2012). Application of appreciative inquiry in tourism research in rural communities. *Tourism Management*, 33(4), 978–987.
- Osemene, N. I., Essien, E. J., & Egbunike, I. G. (2001). HIV/AIDS behind bars: an avenue for culturally sensitive interventions. *Journal of the National Medical Association*, 93(12), 481–486.
- Parker, A., Meek, R., & Lewis, G. (2014). Sport in a youth prison: male young offenders' experiences of a sporting intervention. *Journal of Youth Studies*, 17(3), 381–396.
- Pelissier, B. (2004). Gender Differences in Substance Use Treatment Entry and Retention Among Prisoners With Substance Use Histories. *American Journal of Public Health*, 94(8), 1418–1424.
- Pereira, I., Cunningham, A. M., Moreau, K., Sherbino, J., & Jalali, A. (2015). Thou shalt not tweet unprofessionally: an appreciative inquiry into the professional use of social media. *Postgraduate Medical Journal*, 91(1080), 561–564.

- Polfliet, K. (2009). De Vlaamse hulp- en dienstverlening aan gedetineerden of hoe de nieuwe wegen vaste vorm krijgen... In T. Daems, P. Pletincx, L. Robert, V. Scheirs, A. van de Wiel, & K. Verpoest (Eds.), *Achter Tralies in België* (pp. 205–220). Gent: Academia Press.
- Prison Reform Trust. (2004). *Forgotten Prisoners – The Plight of Foreign National Prisoners in England and Wales*. Geraadpleegd op 20 april 2015, op <http://www.prisonreformtrust.org.uk/Portals/0/Documents/Forgotten%20prisoners%20-%20the%20plight%20of%20foreign%20national%20prisoners%20in%20england%20and%20wales.pdf>.
- Raad van Europa. (2006). *Commentary to Recommendation Rec (2006) 2 of the Committee of Ministers to Member States on the European Prison Rules (2006)*. Geraadpleegd op 9 mei 2015, op <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.
- Raad van Europa. (2012). *Recommendation CM/Rec(2012)12 of the Committee of Ministers to member States concerning foreign prisoners (2012)*. Geraadpleegd op 9 mei 2015, op [http://pjpeu.coe.int/documents/3983922/6970334/CMRec+\(2012\)+12+concerning+foreign+prisoners.pdf/a13a6dc6-facd-4aaa-9cc6-3bf875ac8b0f](http://pjpeu.coe.int/documents/3983922/6970334/CMRec+(2012)+12+concerning+foreign+prisoners.pdf/a13a6dc6-facd-4aaa-9cc6-3bf875ac8b0f).
- Resnicow, K., Soler, R., Braithwaite, R. L., Ahluwalia, J. S., & Butler, J. (2000). Cultural sensitivity in substance use prevention. *Journal of Community Psychology, 28*(3), 271–290.
- Richards, M., McWilliams, B., Batten, N., Cameron, C., & Cutler, J. (1995a). Foreign Nationals in English Prisons: I. Family Ties and their Maintenance. *The Howard Journal of Criminal Justice, 34*(2), 158–175.
- Richards, M., McWilliams, B., Batten, N., Cameron, C., & Cutler, J. (1995b). Foreign Nationals in English Prisons: II. Some Policy Issues. *The Howard Journal of Criminal Justice, 34*(3), 195–208.
- Richmond, K. M. (2014). Why Work While Incarcerated? Inmate Perceptions on Prison Industries Employment. *Journal of Offender Rehabilitation, 53*(4), 231–252.
- Robinson, G., Priede, C., Farrall, S., Shapland, J., & McNeill, F. (2013). Doing “strengths-based” research: Appreciative Inquiry in a probation setting. *Criminology and Criminal Justice, 13*(1), 3–20.
- Rosen, P. J., Hiller, M. L., Webster, J. M., Staton, M., & Leukefeld, C. (2004). Treatment Motivation and Therapeutic Engagement in Prison-Based Substance Use Treatment. *Journal of Psychoactive Drugs, 36*(3), 387–396.
- Roth, B. B., & Manger, T. (2014). The relationship between prisoners’ educational motives and previous incarceration, sentence length, and sentence served. *London Review of Education, 12*(2), 209–220.

- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2004). *Methoden en technieken van onderzoek*. Amsterdam: Pearson Education.
- Snacken, S. (2007). Belgium. In A. M. van Kalmthout, F. B. A. M. Hofstee-van der Meulen, & F. Dünkel (Eds.), *Foreigners in European Prisons* (pp. 127–156). Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Snacken, S., De Ridder, S., & Humblet, D. (2013). De recente aanbeveling van de Raad van Europa inzake buitenlandse gedetineerden onder de loep genomen. *Fatik: Tijdschrift Voor Strafbeleid En Gevangeniswezen*, 31(140), 21–25.
- Snacken, S., De Ron, A., & Tournel, H. (2009). *Aanbevelingen voor het optimaliseren van vorming, opleiding en arbeidstoeleiding binnen de gevangenis in Vlaanderen. Eindrapport 2009*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Snacken, S., Keulen, J., & Winkelmans, L. (2004). *Buitenlanders in de Belgische gevangenis: knelpunten en mogelijke oplossingen*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.
- Spelters, V. (2014). *Noden en behoeften op het vlak van hulp- en dienstverlening aan gedetineerde vrouwen. Een explorerende studie*. Niet gepubliceerde masterproef, Universiteit Gent, Gent.
- Tonry, M. (1997). Ethnicity, Crime, and Immigration. *Crime and Justice*, 21, 1–29.
- Ugelvik, T. (2014). The Incarceration of Foreigners in European Prisons. In S. Pickering, & J. Ham (Eds.), *The routledge handbook on crime and international migration* (pp. 107–120). Oxon: Routledge.
- Vacca, J. S. (2004). Educated Prisoners Are Less Likely to Return to Prison. *Journal of Correctional Education*, 55(4), 297–305.
- Vandebosch, H. (2002). De invloed van persoonlijke achtergrondkenmerken en gevangenisfactoren op de probleemervaring en de aanpassingswijze van Nederlandstalige veroordeelden: een studie in vijf Vlaamse strafinrichtingen. *Panopticon*, 23(1), 22-43.
- Van Haegendoren, M., Lenaers, S., & Valgaeren, E. (2001). *De Gemeenschap achter de tralies. Onderzoek naar de behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp- en dienstverlening*. Diepenbeek: SEIN, Limburg Universitair Centrum.
- Vanherk, G., & Paterson, N. (2011). Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden strategisch plannen - wat valt er te vieren, maar vooral: wat ligt er voor ons? *Fatik: Tijdschrift Voor Strafbeleid En Gevangeniswezen*, 29(132), 20–26.
- van Kalmthout, A. M., Hofstee-van der Meulen, F. B. A. M., & Dünkel, F. (2007). *Foreigners in European Prisons*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

- van Loon, D., van der Meulen, B., & Minnaert, A. (2015). *Effectonderzoek in de gedragswetenschappen. Een introductie*. Antwerpen: Garant.
- van Staa, A., & Evers, J. (2010). "Thick analysis": strategie om de kwaliteit van kwalitatieve data-analyse te verhogen. *KWALON. Tijdschrift Voor Kwalitatief Onderzoek in Nederland*, 43(1), 5-12.
- van Zyl Smit, D., & Snacken, S. (2009). *Principles of European Prison Law and Policy: Penology and Human Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- Westrheim, K., & Manger, T. (2014). Iraqi Prisoners in Norway: Educational Background, Participation, Preferences and Barriers to Education. *Journal of Prison Education and Reentry*, 1(1), 6-19.
- Yildiz, C., & Bartlett, A. (2011). Language, foreign nationality and ethnicity in an English prison: implications for the quality of health and social research. *Journal of Medical Ethics*, 37(10), 637-640.

Bijlagen

Bijlage 1: Rekrutering respondenten Brugge

Bonjour

Suite à une thèse d'une étudiante je cherche des personnes qui veulent participer à une recherche concernant les besoins et les exigences des détenus étrangers dans le domaine de la prestation d'aide et de services. Ensuite une recherche sera faite sur vos motifs et vos barrières pour participer aux activités. Pour terminer une recherche sera faite sur quelle offre s'associe aux besoins et aux exigences des détenus étrangers.

Pendant l'interview l'étudiante utilisera la méthode 'Appreciative Inquiry'. C'est une méthode de recherche qui met l'accent sur les succès, les possibilités et les points forts des organisations et des individus au lieu des problèmes, des échecs et des déficits.

Votre participation comprendra une interview individuelle d'environ une heure. L'interview sera enregistrée, mais sera complètement traitée de manière anonyme. L'interview est en français, anglais ou éventuellement en néerlandais. Après la recherche vous pouvez trouver les résultats dans la bibliothèque de la prison.

Cela vous intéresse de participer à la recherche?

Si vous êtes intéressé,

Pour cela je dois savoir quand vous avez le temps pour participer à la recherche.

- Quand vous levez-vous?
- Quand travaillez-vous?
- Quel moment préférez-vous?
- Participez-vous à la promenade? Quand est-ce que ça se passe normalement?
- Quel est votre prénom?
- Quel est votre nom de famille?
- Quel est votre numéro de cellule?

Merci d'avance pour votre intérêt. Je le ferai savoir à l'étudiante.

Si vous n'êtes pas intéressé,

Merci beaucoup pour votre temps. Si vous changez d'avis, vous pouvez toujours me le signaler.

Bijlage 2: Informed Consent Brugge

Vrije Universiteit Brussel

Recherche sur les besoins et les exigences de la prestation d'aide et de services au profit des détenus étrangers dans la prison de Bruges: consentement informé

Suite à ma thèse de sciences éducatives de la Vrije Universiteit Brussel sur les besoins et les exigences des détenus étrangers en termes d'assistance et de services, sous accompagnement de dr. Dorien Brosens, une recherche a été lancée dans les prisons de Bruges et Saint-Gilles.

Cette interview fait partie de ma thèse et d'une partie du projet européen de FORINER. Cette étude veut formuler une réponse aux questions suivantes: Quels sont les besoins et exigences des détenus étrangers de la prestation d'aide et de services au profit? Quelle offre s'associe aux besoins et aux exigences des détenus étrangers? Quels motifs contribuent à la participation des détenus étrangers à l'assistance et des services? Quels obstacles jouent un rôle dans la participation des détenus étrangers à l'assistance et des services?

Différents interviews individuelles avec des détenus étrangers ont lieu afin d'obtenir une réponse à ces questions de recherche. Pendant l'interview la méthode de recherche 'Appreciative Inquiry' sera utilisée. Cette interview a une durée maximale d'une heure et sera enregistrée pour assurer la fiabilité des résultats. L'interview est complètement anonyme. Cela signifie que les données sont confidentielles et que votre nom ne sera mentionné nulle part.

En signant ce formulaire, vous déclarez d'être informé et vous donnez votre permission pour participer à cette recherche.

Les coordonnées

Flore Croux

E-mail: flore.croux@vub.ac.be

Promotor Dorien Brosens

E-mail: dorien.brosens@vub.ac.be

**Recherche sur les besoins et les exigences de la prestation d'aide et de services
au profit des détenus étrangers dans la prison de Bruges: consentement
informé**

Je déclare d'être informé sur le sujet et le cours de l'étude. Je sais que tout ce que je dirais lors de l'interview et les résultats de la recherche seront traités anonymement.

J'accepte volontairement de participer à cette recherche. Je réserve le droit, à tout moment et sans donner des raisons, de finir ma participation à cette étude.

Je sais que je peux trouver les résultats de cette recherche dans la bibliothèque de la prison à la fin de la recherche.

Nom participant:.....

Sexe: Masculin/Féminin

Age:.....

Nationalité:.....

Date:.....

Signature:.....

Bijlage 3: Interviewschema Brugge

Introduction

Bonjour, je m'appelle Flore, je suis une étudiante en sciences éducatives à la Vrije Universiteit Brussel. D'abord je vous remercie d'avoir accepté cette interview qui fait partie de ma thèse. Cette interview traite vos besoins et exigences concernant des activités qui sont organisées en prison. Ensuite je voudrais savoir ce qui vous motive et ce qui vous retient de participer à l'offre existante.

Pendant l'interview je vais utiliser 'Appreciative Inquiry'. C'est une méthode de recherche qui met l'accent sur les succès, les possibilités et les points forts des organisations et des individus au lieu des problèmes, des échecs et des déficits. Appreciative inquiry est composé de plusieurs étapes. Pendant cette interview, nous allons essayer de passer deux des quatre étapes. Je suis consciente que la prison n'est pas un environnement agréable, mais ensemble on va mettre l'accent sur les aspects positifs. Après ma recherche mes résultats seront envoyés à la prison. C'est à la prison même d'en faire quelque chose après. J'espère ne pas créer de faux espoirs à travers cette interview.

Tout ce que vous dites sera traité de façon confidentielle et anonyme. Cet enregistrement sera juste utilisé pour élaborer l'interview. Pendant l'interview, je vais prendre des notes comme outil. La conversation va durer environ une heure. Voulez-vous signer le consentement informé, dans lequel vous déclarez être informé du contenu de la recherche et être d'accord avec votre participation? Vous avez encore des questions? Merci, alors on va commencer.

Interview

Comme j'ai déjà dit Appreciative Inquiry se compose de plusieurs étapes. La première étape est la phase de découverte. A ce stade, on va regarder ce qui a déjà été un succès ici en prison.

Discovery

- 1) Pouvez-vous me décrire un jour dans la prison? Qu'est-ce que vous faites pendant une journée normale en prison?
 - A quelle heure vous levez-vous?
 - Quand pouvez-vous faire un préau/ une promenade?
 - o Combien de temps cela prend-il? C'est suffisant?
 - o Avec qui vous entrez en contact pendant le préau/ la promenade?
 - Avec qui avez-vous contact sur une journée ordinaire?
 - o Quand avez-vous des contacts avec votre famille?
 - Comment avez-vous des contacts avec votre famille ?
 - Par téléphone? Ils vous rendent visite?
 - o Voulez-vous plus de contact? Si oui, avec qui?
 - Comment vous sentez-vous généralement?
 - o Pourquoi vous sentez-vous comme ça?

- Il y a plusieurs activités auxquelles vous pouvez participer en prison, comme des cours de néerlandais pour les étrangers, les activités sportives, culturelles, vous pouvez également travailler dans la prison. A quelles activités participez-vous?
 - o Pourquoi participez-vous à ces activités?
- 2) Je sais que cette question peut peut-être paraître un peu bizarre, mais pouvez-vous me décrire ce qu'a été votre plus beau jour ici en prison jusqu'à présent? Quel est votre meilleur jour en prison?
- Pourquoi c'était votre meilleur jour?
 - Qu'est-ce qui a contribué à ce meilleur jour?
 - Quand était ce meilleur jour?
 - Ce meilleur jour, c'était avec qui?
 - o C'était en groupe?
 - Qui était dans ce groupe?
 - Qu'est-ce que était la taille de ce groupe?
 - C'était où ce meilleur jour?
 - Comment vous vous sentiez à ce moment?
- 3) Quelle est la meilleure activité à laquelle vous avez participé en prison?
- Pourquoi participez-vous à cette activité?
 - o Qu'est-ce qui était si bien à cette activité?
 - o Qui vous a encouragé à y participer?
 - o Pourquoi continuez-vous d'aller à cette activité?
 - o Comment est-ce que cette activité vous a été annoncée?
 - Par les autres détenus? Le personnel pénitentiaire? Des affiches? Des brochures? Un tableau avec des messages?
 - Combien de fois participez-vous à cette activité?
 - o Par jour? Par semaine?
 - o Combien de temps dure cette activité?
 - C'est assez longtemps?
 - Qui participe à cette activité?
 - o Cette activité était en groupe ou seul?
 - Quelle est la taille de ce groupe?
 - Il y a aussi des autres détenus étrangers qui participent à cette activité?
 - Comment vivez-vous cette activité?
 - o Qu'est-ce qui rend l'activité agréable?
 - Si vous pouvez donner un score à cette activité sur 10, quel score est-ce que vous donneriez? 10 est le meilleur score que vous pouvez donner.
 - o Pourquoi donnez-vous ce score?
- 4) Quel était un moment ici en prison pendant lequel vous avez appris beaucoup?
- Pourquoi avez-vous appris beaucoup à ce moment-là ? Pourquoi avez-vous choisi ce moment?

- Comment vous sentiez-vous à ce moment?
- C'était quand ce moment?
- C'était où ce moment?
- C'était avec qui ce moment?
 - o C'était en groupe ou seul?
 - Quelle était la taille du groupe?
 - Il y avait aussi des autres détenus étrangers à ce moment?

Rêver

Dans l'étape précédente, nous avons déjà établi ce qui est un succès ici en prison. A ce stade, nous allons imaginer l'avenir souhaité.

1) Quelle est la prison idéale selon vous?

- Comment doivent être arrangées les cellules?
 - o concernant la mise en place/ l'aménagement: les fenêtres, la taille, les installations sanitaires, le multimédia,...?
 - o Voulez-vous être seul ou partager une cellule avec des autres détenus?
 - Pourquoi vous préférez une cellule pour vous-même/ avec des autres détenus?
 - Si il veut partager une cellule avec des autres:
 - Quel est le nombre maximum de personnes?
 - Avec qui aimeriez-vous partager une cellule?
 - o Avec les détenus étrangers? Les détenus étrangers avec la même nationalité? Avec des détenus belges?
 - o Pourquoi avec ce groupe?
- Si vous pouvez choisir vos vêtements, quels vêtements préféreriez-vous? Vos propre vêtements ou une tenue de prisonnier?
 - o Pourquoi ce choix?
- Si vous pouvez choisir les repas, qu'est-ce que vous changeriez aux repas?
- Si vous pouviez changer quelque chose autour du contact avec votre famille, comme les heures de visiteurs ou le système de téléphone, qu'est-ce que vous changeriez?
 - o Il y a d'autres manières que vous préféreriez utiliser pour rester en contact avec votre famille?

2) Si vous pouviez changer quelque chose aux activités organisées en prison, qu'est-ce que vous changeriez aux activités auxquelles vous participez?

- Pourquoi voudriez-vous changer ces activités?
- Quand est-ce possible?
- Où est-ce que ces activités auraient lieu?
- Est-ce que ce sont des activités seules ou en groupe?
- Comment est-ce que la prison peut annoncer l'activité?
- Dans la phase précédente vous avez donné un score de... à la meilleure activité. Comment cela pourrait être un 10?

- 3) Si vous pouviez choisir quelles activités seraient organisées dans la prison, qu'est-ce que vous choisiriez?
- Pourquoi avez-vous choisi cette activité?
 - Quand est-ce que l'activité aurait lieu?
 - Où est-ce que l'activité aurait lieu?
 - o Pourquoi là?
 - C'est une activité seule ou en groupe?
 - Comment est-ce que la prison peut annoncer l'activité?
- 4) Si vous pouviez choisir quelque chose à apprendre ici en prison, quelque chose que vous pourriez utiliser plus tard dans la vie quotidienne, ce serait quoi?
- Pourquoi choisiriez-vous cela?
 - Où serait ce lieu en prison?
 - o Pourquoi là?
 - Quand est-ce que l'activité aura lieu?
 - o À une heure fixe ou un moment choisi?
 - Qui donnerait l'activité?
 - o Des enseignants, des cours en ligne ou des autres détenus?
 - Imaginez que vous pouvez suivre un cours de votre pays d'origine dans votre langue maternelle. Suivriez-vous ce cours?
 - o Pourquoi suivriez-vous cette formation? Pourquoi vous ne suivriez pas cette formation?
 - o Comment vous sentiriez-vous?
 - o Par qui serait donné ce cours?
 - Par un professeur, des cours en ligne ou des autres détenus?
 - o Où en prison aurait lieu ce cours?
 - Pourquoi là?
 - o Quand faut-il donner ce cours?
 - À une heure fixe ou un moment choisi?
 - A quel moment alors?
 - o Est-ce que ce cours a lieu en groupe ou seul?
- 5) Imaginez-vous que vous êtes le directeur de cette prison, qu'est-ce que vous changeriez ou qu'est-ce que vous feriez différemment?

La fin

Nous sommes à la fin de cette interview. Vous avez manqué encore quelque chose ou il y a encore quelque chose que vous voulez ajouter? Si vous voulez être informé des conclusions de cette recherche vous pouvez trouver le résultat de cette recherche dans la bibliothèque de la prison. Je voudrais encore vous remercier pour votre participation.

Bijlage 4: Getranscribeerd interview

I: Oké, comme ça. Bonjour je m'appelle Flore, je suis une étudiante en sciences éducatives à la VUB, ici en Bruxelles. D'abord je vous remercie d'avoir accepté cette interview qui fait partie de ma thèse. Cette interview traite vos besoins et exigences concernant les activités. Oui, ensuite je voudrais savoir ce qui vous motive et ce qui vous retient de participer à l'offre euhm existante, mais... pendant l'interview je vais utiliser appreciative inquiry. C'est une méthode de recherche qui met l'accent sur les euhm succès, les possibilités euhm, les points forts des organisations et des individus au lieu de se concentrer sur les problèmes. Euhm... je suis consciente que la prison n'est pas un environnement agréable, oui? Mais ensemble on va mettre l'accent sur les aspects positifs, oui?

R4: Oui.

I: Après ma recherche mes résultats seront envoyés à la prison et c'est à la prison même d'en faire quelque chose avec les résultats. J'espère ne pas créer de faux espoirs à travers de cette interview, oké?

R4: Oui oui.

I: Euhm, tout ce que vous dites sera traité de façon confidentielle et anonyme. Je ne peux pas utiliser votre nom.

R4: ça va.

I: Cet enregistrement sera juste utiliser pour euhm élaborer l'interview.

R4: Oui.

I: Et pendant l'interview je vais prendre des notes comme utile.

R4: Oui, ça va.

I: La conversation va durer environ une heure.

R4: Oui.

I: Oui? Et vous avez déjà singé le papier. Vous avez encore des questions?

R4: Euh... non ça va.

I: Non?

R4: Non, pour l'instant c'est claire.

I: Merci, alors on va commencer.

R4: Oké.

I: Euhm... D'abord j'ai trois petites questions.

R4: Oui.

I: Euhm... la raison pourquoi vous êtes ici ça ne m'intéresse pas.

R4: Oui.

I: Mais il serait intéressant pour moi de savoir combien de temps vous êtes déjà ici?

R4: ça fait presque euh... un ans et un mois comme ça. Un ans et un mois oui.

I: Oui. Oké. Puis vous connaissez l'offre, des activités avant les problèmes.

R4: Oui, avant, oui.

I: Oui, oké.

R4: Parce que j'ai participé dans certains activités.

I: Oké, oui, mais c'est bien pour savoir. Euhm... combien de temps vous passez encore ici?

R4: Normalement je, il me reste encore trois ans à faire, mais je suis normalement très x destiné je suis prévu à (plaats gevangenis). J'espère qu'il transfère le vite possible ça ser, ça serait un peu mieux que ici par rapport, par rapport aux activités, beaucoup de choses que change, oui. Les cours et tout ça.

I: Et vous avez aussi des expériences avec des autres prisons ou c'est...?

R4: Oui, j'ai été à (plaats gevangenis), (plaats gevangenis), j'ai été à (plaats gevangenis)... et j'ai été à (plaats gevangenis).

I: Oui, oké. D'accord.

(Er wordt gelachen)

I: Oké, maintenant on va regarder ce qui a déjà été un succès ici en prison.

R4: Oui.

I: Pouvez-vous me décrire un jour dans la prison? Qu'est-ce que vous faites pendant une journée, un jour, une journée normale en prison?

R4: En fait euh un journée normale veut le dire que, quelqu'un qui travaille pas, quelqu'un qui travaille.

I: Oui euh... à quelle heure vous levez-vous?

(Er wordt op deur geklopt)

I: Euh par exemple à quelle heure vous levez-vous?

R4: Quelqu'un pour qui, quelqu'un qui travaille.

I: Travail? Vous travaillez aussi?

R4: Oui, je travaille pour le moment, oui.

I: Et chaque jour?

R4: Euh chaque, tout les jours et on a deux jours de congé par semaine.

I: Ah oui.

R4: Oui. Lundi et... lundi et vendredi pour tout le monde.

I: Ah oui.

R4: Disant les jours c'est pas la même chose, mais tout le monde, ils ont deux jours par semaine de congé.

I: Ah oui.

R4: Oui.

I: Et quel travail?

R4: On fait pour le moment je travaille ici sur centre, x centrum. On nettoie les les les les nettoie les centres, les toilettes, couloirs et les salles de visites. On nettoie aussi tous ce qui est bureau euh des adjudants, SPS. Leurs bureaux etc. tout ça oui.

I: Mais maintenant vous êtes libre, je pense?

R4: Ah oui oui, pour le moment je suis libre. Je travaille pas.

(Er wordt gelachen)

R4: Non non, je travaille pas.

I: Oké, oké. A quelle heure vous levez, euh vous levez-vous?

R4: Oui, je me lève tous les jours euh à 6 heures.

I: à six heures?

R4: à six heures du matin, je me lève. J'ai le réveillé xx.

I: Oké, et quand pouvez-vous faire euh une promenade?

R4: Et promenade, on fait c'est toujours ça va euh de de de lundi à vendredi on sort toujours à trois heures. Trois heures jusqu'à cinq heures. Deux heures de promenade, le préau.

I: Oké.

R4: Et puis le weekend on sort parfois trois heures et demie. Et c'est toujours la même chose. Sauf parfois quand en été ça change, on ajoute encore le préau du soir.

I: Ah oui, et c'est suffisant euh?

R4: Euh... sincèrement par rapport qu'est-ce que je fais dans des autres prisons... euh... C'est c'est x différent tout à fait différent.

I: Oui?

R4: ça a rien à voir. Il y a un autre chose aussi qui manque ici et c'est les cours. Je veux dire des activités en générale parce que c'est vraiment une fois par jour c'est le préau c'est pas assez parce que normalement nous devons avoir au moins le matin et midi le préau, mais ici à Saint-Gilles pour les gens qui travaillent pas, ils sortent une fois par jour. Et le contre le travail ça avec le travail on passe un peu plus le temps. On sortit qu'une fois les activités qu'on a le soir, mais il ne donne des activités une fois par semaine, deux par semaine, parfois il n'y a pas. Ça dépend si il y a assez d'argent parce que pour le moment comme il y a un manque de... de personnelle et des agents et voilà ils ne donnent pas d'activités.

I: Et avec qui avez-vous contact sur une journée ordinaire?

R4: Parfois avec mes collègues de travail, avec les gens que je travaille, mais parfois on sort en préau euh... je j'ai été en contact avec des autres personnes, on faisons des sports ensemble. Un peu le pompes, les bars juste pour être, pour rester toujours en forme parce que c'est important les sports dans la prison.

I: Et quand avez-vous de contact avec votre famille?

R4: Euh... Malheureusement avec ma famille ça fait depuis longtemps j'ai plus de contact parce que je vais dire c'est pas la première fois que je rentre en prison, mais quand je suis rentré euh... C'était la deuxième fois. J'ai perdu toutes mes contacts. Et à l'époque, je veux dire, j'avais pas, j'avais pas de facebook. J'avais rien. C'est pas le cas comme maintenant. Il y a tout et voilà. La seule contacte que j'avais... j'avais une copine qui vient me voir et voilà. J'ai toujours de contact euh pour le moment avec elle. Elle vient me voir de temps en temps.

I: Ah oui, et c'est par téléphone?

R4: Par téléphone et parfois elle vient me, avant elle vient me voir à la visite, mais pour le moment elle est occupé, elle travaille et cetera et tout ça. Elle vient une fois par mois.

I: Ah oui. Et voulez-vous plus de contact?

R4: Moi, personnellement euh je suis quelqu'un qui est vraiment très très très actif. J'essaie de participer toujours le maximum des activités, des cours parce que j'aimerais bien décou, découvert de de de nouveaux choses, une nouvelle langue et cetera, mais malheureusement ici euh...

I: Il n'y a pas des activités.

R4: Il n'y a rien, il n'y en a pas, rien. Oui c'est dommage.

I: Oui oui. Et euhm... combien de de de fois vous téléphonez avec votre copine? C'est chaque jour ou?

R4: Euhm... Avant chaque jour, mais comme maintenant je x gagne pas beaucoup. Je xxxx. Ils nous donnent... Je veux dire le salaire, elle est est est, ils nous donnent pas beaucoup parce que la cantine c'est chère et cetera et tout ça. Je téléphone un jour oui et un jour non.

I: Ah oui, elle habite ici, en Belgique?

R4: Oui, elle habite ici, oui je crois.

I: Ah oui. Oui. Et comment vous sentez-vous généralement?

R4: Sincèrement, je veux dire à l'intérieure de moi, ici je me sens... malgré je travaille, j'ai un programme et cetera... et quand-même euh... je me sens pas bien ici, sincèrement. Oui, parce que je préfère d'être euh... ailleurs, c'est à dire euh dans un autre prison. Ça serait mieux. Parce qu'on...

I: Ici c'est...

R4: Ici parce que il y a beaucoup de chose qui manque eh. Ma première chose par exemple: les cours. Ici si on travaille, on peut pas suivre des cours. C'est pas le cas ailleurs. Ailleurs, dans des autres prisons, on travaille, mais en même temps suivre des cours, par exemple de cours de Néerlandais, Anglais, Français.

I: Et si vous pouvez choisir...

R4: Non... C'est, ça dépend.

I: Allez, vous voulez choisir?

R4: Voilà. Ça dépend le travail xx il y a certain travail par exemple comme les servants. Servants, servants, salle de visite... Je veux dire des raisons, le temps, le matin et à midi peuvent suivre leur cours, mais il y a certains comment par exemple maintenant je travaille du matin jusqu'à midi, puis le, du midi jusqu'à, jusqu'à deux heures, deux heures et demie et... je... oui je serai pas suivre de cours.

I: Oui.

R4: Oui.

I: Oui, c'est dommage.

R4: Et aussi ailleurs aussi par temps je vais ajouter une chose qui est très importante, je veux dire la plaque chauffante. Un plaque pour euh koken.

I: Ah oui.

R4: Pour préparer un manger.

I: Oui?

R4: Voilà et ici on a pas, mais ailleurs on l'a. C'est à dire pour préparer eieren en euh vrees euh plein chose que on peut préparer ça. Donc pour acheter même een klein four comme ça pour euh, pour euh oui.

I: Pour dans votre cellule?

R4: Voilà, oui. Voilà, c'est la même chose que l'extérieure. C'est à dire on a xx.

I: Et dans un autre prison c'est...

R4: Oui oui, dans un autre prison oui.

I: ... C'est dans votre cellule?

R4: Oui.

I: Oh oui.

R4: Oui oui, mais bien-sûr. C'est pour ça que, ça change énormément de choses. Oui mais bien-sûr. Parce que c'est quelque chose dans ma tête, j'avais préparé x ça.

(Er wordt gelachen)

R4: Oui, comme oui. Ici non, c'est pas le cas ici c'est...

I: Ah oui.

R4: C'est on a pas.

I: Euhm... Normalement, maintenant il n'y a pas des activités, mais...

R4: Pour le moment, oui.

I: Oui, mais avant...

R4: Oui.

I: Il y avait des activités?

R4: Oui. Avant il y avait des activités.

I: Oui, et à quelles activités avez... participez-vous?

R4: Euh, avant j'ai participé euhm... au cours de l'informatique.

I: Ah oui.

R4: Informatica, Nederlands et pour j'ai... Informatique et gestion, c'est la gestion. À gestion aussi et puis je et puis que euh... comme je travaille avant à la salle de visite. Je me suis inscrit au... au cours, c'était quatre fois par semaine euh... lundi, mardi, mercredi, jeudi et puis il nous a annoncé qu'il y a plus d'activités. Ça veut dire, ils sont coupé à cause de manque de personnel et je participait à tant de choses. C'est l'informatique et la gestion.

I: Et pourquoi participez-vous à cette activités?

R4: Euh... mon but... d'apprendre. D'apprendre de de de de nouveaux choses, de, aussi, de sortir, de, de sortir un peu de euh... de euh... comment dire euh... de... de euh... de euh lieu... de carcera je veux dire parce que quand on sort un peu je veux dire, quand, quand on va... pour suivre des cours surtout ici on parle avec le professeur, on parle avec le, les gens qui suivent de cours. Ça on, nous oublie un peu que quand on est en prison... psychologiquement ça sent un peu mieux. C'est ça le but tu aussi d'apprendre.

I: Et je sais que cette question peut peut-être paraître un peu bizarre.

R4: Oui.

I: Mais quel est votre meilleur jour en prison?

R4: Euh... le meilleur jour...

I: Oui. Mais... euh ça peut... aussi dans un autre prison.

R4: Ah oui oui oui.

I: Oui eh?

R4: Ah oui oui, ma meilleur jour de prison ça surement c'était à, c'était à (plaats gevangenis). A la prison de (plaats).

I: Et pourquoi c'était votre meilleur jour?

R4: Parce que euh... il y a énormément différence. C'est-à-dire, ils ouvrent la porte du matin, de huit heures jusqu'à, jusqu'à huit heures du soir, jusqu'à huit heures et demie presque. Jusqu'à la fermeture. Il est ouvert. Vous pouvez aller à la salle de musculation toutes les jours. Il y a un billard. Il y a un four. Les gens, ils sont sympa. Il y a, je veux dire, il y a... vous avez... presque vous pouvez acheté beaucoup de choses que vous pouvez pas acheter ici. Et ça ça permet aussi de, ta, ta... euh je veux dire, vous avez un communication avec les gens, vous parlez avec les gens et cetera. Ça aussi c'est ça c'est, c'est, c'est vraiment, on est toujours en prison, mais quand même ça euh... comment dira... x euh... cette permis aussi de sentir de euh... de de sentir un peu moins de de de pression. Un peu moins, xxx, c'est ça la le le le différence, c'est vraiment, j'ai, j'étais bien.

I: C'est un grand différence...

R4: Oui oui.

I: ... entre les prisons.

R4: Comme euh xxx c'est c'est un grand différence.

I: Oui.

R4: Oui.

I: Et euhm... vous êtes à x, c'était quand?

R4: Euh... C'était en 2010. 2010 oui. Parce que j'avais suivi de cours de carrelage là-bas, quand j'étais là-bas, oui.

I: Ah oui oui. Et euhm... oké. Quelle est la meilleure activité à laquelle vous avez participé en prison? La meilleure activité?

R4: Euh... soyez x soit ailleurs, oui. Meilleur activité pour moi. Sincèrement quand, quand je me sens vraiment bien. Quand... quand, quand je suis de cours.

I: Juste des cours?

R4: Ah oui. Oui, juste des cours. Je me sens bien. Ça me permet de euh... de euh, de euh de voilà de x va bien. Un peu de euh de parler avec le professeur, de connaître de nouvelles choses. Vraiment je me sens bien quand je suis des cours, oui.

I: Oké. Et de cours comme Néerlandais mais aussi de...

R4: Par exemple le Néerlandais, ou soit Anglais, ou soit informatique, toujours de cours.

I: Toujours de cours?

R4: Oui, toujours de cours, oui.

I: Oké, et euhm... qu'est-ce qui était si bien à cette activité? Euh vous pouvez euh entrez en contact avec des autres?

R4: Oui, voilà avec les gens. D'apprendre de nouvelles choses que que qu'on sait pas. C'est ça qui est, qui est, que je trouve bien dans dans ce genre d'activité.

I: Oui, est qui vous a encouragé à y participer?

R4: En fait, l'encouragement c'est... la première chose c'est c'est l'apprentissage, parce que on est toujours euh... soit à apprendre une chose et l'apprentissage, euh je veux dire ça, ça permet de savoir beaucoup de chose, de connaître beaucoup de chose, de vous ouvrir les portes, parce que quand on n'est pas xx c'est c'est difficile, parce que je me rappelle très très bien quand je suis arrivé ici que je parle pas vraiment, c'était un peu compliqué, c'était un peu difficile, même dans mes conversations avec quelqu'un c'est toujours un peu difficile, mais grâce à à les efforts que j'avais fait parce que j'ai fait beaucoup des efforts, oui x à l'extérieur quand je suis sorti, je suivre des cours. Je lis des journaux. Je lis des livres, je lis des dictionnaires... pour euh, pour que pour je suis arrivé à ce point-la et je suis content pour ça c'est...

I: Oui, et comment est-ce que cette activité vous a été annoncer?

R4: On fait, c'est toujours euh... par eux, ils distribuent des, des petits brochures. Voilà par ça et parfois par des collègues euh, par des collègues de travail ou soit par des détenus parce que, parfois je me tiens compte quand je vois quelqu'un par exemple il part et suivre de cours j'allais chez lui, je lui donne mon, et vous suivez quoi, comme cours. Est-ce que vous pouvez me donner le nom et voilà par ça et par les les brochures, oui.

I: Oké, et combien de fois avez-vous participé à cette activité?

R4: Euh...

I: C'était chaque jour ou une fois par semaine ou?

R4: Le, l'informatique c'était si je me rappelle vraiment très bien, je crois c'était une fois par semaine et le cours de la gestion si je me rappelle, mais je crois c'était euh attend pardon, je crois deux, trois fois par semaine, oui.

I: Trois fois?

R4: Oui, trois fois par semaine, oui.

(Wordt op de deur geklopt)

I: Euhm... Et c'est suffisant?

R4: Euh... Ici en prison, je trouve euh... Ici en prison je vais dire, je peux, c'est vraiment pour euh... oui pour moi trois fois par semaine suffisant.

I: Oui, mais...

R4: Plus, plus je veux dire ça dépend. Qu'est-ce qu'on apprend. C'est si on apprend une langue pour moi par rapport, à mon expérience ça serait trois fois par semaine plus une table de conversation, une table de conversation, une table de conversation pour la pratique, pour me permettre d'exprimer de parler.

I: Et c'est une fois par semaine de...

R4: Euh, table de conversation?

I: Oui.

R4: Moi c'est, euh non avant faisais pas ça ici.

I: Ah.

R4: Ah non non c'est, ici on suit gest trois fois par semaine, gestion c'est tout.

I: Ah oui, c'est tout.

R4: Oui, oui.

I: Ah oui.

R4: Oui.

I: Euhm... Et... Et combien de temps prends cette activité?

R4: Si je me rappelle bien, attend, ça prend de euh... je crois de euh... je crois de euh... deux heures. Je pense deux heures, oui.

I: Deux heures?

R4: Oui, deux heures.

I: Les deux, c'était la gestion et...

R4: La gestion c'était trois fois par semaine, c'était je crois... si je me rappelle bien euh... une heure, deux heures, trois heures... Oui deux heures, deux heures et demie.

I: Deux heures? Ah oui.

R4: Deux heures, deux heures et demie.

I: Est c'est assez longtemps?

R4: Euh... non ça va, je trouve c'est c'est raisonnable, oui pour moi. Je trouve ça va.

I: Et qui participe à cette activité, ou ces activités?

R4: Oui, il y a des, des divers détenus. C'est à dire des gens de partout. J'ai regardé des x, il y a des gens xxxx, oui.

I: Et aussi des autres détenus étrangers ou?

R4: Euh oui. Il y avait des autres euh... parce que il y a une euh, je veux dire pour suivre ce genre de cours, je veux dire euh... les étrangers... la majorité des gens, c'était des gens qui sont nés ici, je veux dire en Belgique ou soit des Belges qui xx parce que pour pour suivre ce jours d'information, il devait vraiment, je veux dire euh... d'avoir un très bon notion de la langue ça c'est parler le, parler des conditions et pour les cours je veux dire normale c'est entre tout, tout jours, et pas de problèmes, oui.

I: Et c'est toujours en groupe euh ICT, la gestion?

R4: Oui, toujours en groupe, oui.

I: Oui, toujours en groupe. Et quel est la taille de ce groupe, c'est dix personnes ou c'est?

R4: En fait, parfois on commence par exemple dix, comme à l'extérieur aussi, on commence par dix et puis ça commence à diminuer. Il y a certain qui sont absent et puis et voilà.

I: Et à la fin c'est?

R4: à la fin se trouvait à combien, on se trouve à quatre. On a commencé presque euh je crois... euh sept, huit mais il y a aussi des transfères. Oui, il y a des transfères, de maladie, libérer aussi xxx, oui.

(Er wordt gelachen)

I: Euhm, et comment trouvez-vous ces activités?

R4: Moi personnellement, ça va. Je trouve les activités bien parce que c'est vraiment quelque chose qui, surtout pour, pour les prisonniers c'est quelque chose vraiment, je trouve indispensable, quelque chose qui est important, qui t'apporte quelque chose au moins. C'est par exemple pour certaines personnes qui, qui avons fait trois ans, quatre ans de prison au moins il sort avec quelque chose. Il a pas perdu leur temps pour rien parce que parfois je vois certain personnes qui sont fait trois ans,

quatre ans en prison et c'est vrais c'est malheureux mais ils ont quatre ans et ils ne parlent pas encore la langue de pays et soit Néerlandais ou Français. Ils ne parlent rien et parle juste un petit peu. Ils ont rien appris et ont perdu leur temps de dormir, médicaments. Xxx, ici je trouve que ils devront faire un peu plus des activités pour encore aiguïser les gens, pour apprendre.

I: Oui oui, euh la gestion, c'est aussi ici en prison?

R4: Oui, ici en prison.

I: Ah oui.

R4: Oui oui ici en prison.

I: Oké. C'était ici en prison.

R4: Oui.

I: Euhm... Si vous pouvez donner un score à la meilleur activités sur dix.

R4: Oui.

I: Quel score est-ce que vous donneriez?

R4: Euh... pour moi personnellement ici les cours... que je trouve qu'est vraiment essentielle c'est le cours d'étrangers, c'est à dire le cours de langue, soit Néerlandais, Français, la langue...

I: La langue?

R4: C'est qui me manque quelque chose qu'est important parce que je vois beaucoup personnes qui ont problèmes de langue, de difficulté parce que...

I: Et quelle score est-ce que vous donneriez à cette activité?

R4: Que je participe à moi?

I: Oui.

R4: Euh pff... Pour moi oui je trouve euh... oui la gestion.

I: La gestion?

R4: Oui parce que j'ai appris beaucoup de chose. La gestion.

I: La gestion.

R4: C'est vraiment que... c'est un bon prof et explique très très bien les choses euh... oui j'aime bien sa méthode d'enseignement.

I: Est si vous pouvez donner un score à cette activité.

R4: Oui.

I: Sur dix. Par exemple sept sur dix.

R4: Oui, sept sur dix, oui.

I: Combien donnez-vous... à la gestion?

R4: à la gestion je peux donner jusqu'à... neuf sur dix.

I: Neuf sur dix?

R4: Oui, neuf sur dix. *Lacht.*

I: Ah c'est très bien. Et pourquoi donnez-vous ce score?

R4: Parce que je trouve euh... je veux dire euh le professeur qui, qui euh... qui explique vraiment, qui explique très très bien et...

I: Et c'est (naam)?

R4: Non non.

I: Non?

R4: C'est, il s'appelle euh... xx je me rappelle, je crois que c'est (naam), non pas (naam)... parce que j'ai un problème avec des noms.

I: Oui oui, mais pas problème.

R4: Je crois xxx c'est. Je crois, je pense c'est (naam), mais je suis pas sûr.

I: Oui, et c'est le professeur qui vous motive?

R4: Oui, voilà. Il nous motive, explique les choses... Il me dit voilà si vous ne comprenez pas ça, on peut pas passer, on reste là jusqu'à ce que vous comprenez bien, là on passe. Il fait pas la différence,

même qu'il y a certaines qui comprend pas et d'autres qui comprend plus que l'autre, il dit on va, on va attendre jusqu'à quand l'autre, il comprends et pour le passe. Je vraiment, j'aime bien ça méthode d'enseignement.

I: Ah oui... Et quelle était un moment ici en prison euh pendant lequel vous avez appris beaucoup?

R4: Euh... la fois passée. C'est à dire que euh... oui, parce que... la fois passée quand je suis, parce que quand euh... La deuxième fois quand je suis rentré euh... je parle pas la langue de pays... Et j'ai fait beaucoup des efforts, les cours plus euh, plus je reste toujours avec les gens de pays, c'est à dire avec des Belges qui parlent la langue pour vraiment progresser, pour euh aller un peu plus loin. Et voilà quand je suis à (plaats gevangen) à ce point-là j'étais très content. Quand je suis sorti, je suis sorti un peu... différent et content parce que j'ai fait de des gens... qui sont venus même euh, même, même temps que moi... qui... je veux dire même à l'extérieure j'étais avec eux, comme traducteur et... ils ne parlent pas comme la langue c'est, c'est oui c'est ça m'a fait... c'est vrai c'est... j'ai perdu quelques années de ma vie, mais quand-même j'ai, j'ai appris quelque chose, oui.

I: Oui, et vous suivez aussi de cours pour euh... la réintégration ou c'est juste pour apprendre?

R4: Euh... en fait, moi euh... j'ai une chose que euh... pour la je veux dire, j'apprends d'abord la langue... pour pour voilà la première chose pour l'intégration parce que si si on parle la langue, on a facilité de de de s'intégrer, c'est pas la même chose que quelqu'un qui ne parle pas ça c'est c'est une barrière, c'est difficile de s'intégrer. Voilà, c'est parler, pardon je veux dire le chose que j'avais x dans ma tête, voilà dans l'intégration, c'est à dire je vais apprendre la langue de pays et voilà.

I: Oké.

R4: Et une chose aussi, pardon que j'aime bien, j'aime bien aussi l'apprentissage des langues. Ça aussi xx, c'est une chose que j'aime bien l'intérieur de moi. C'est comment on dira chacune il a quelque chose et moi j'ai ça. J'aime bien l'apprentissage des langues, dont toutes les jours des langues, j'ai pas un vraiment, oui. Dit j'ai l'occasion je profit d'apprendre.

(Er wordt gelachen)

I: Oh c'est bien, oui c'est bien. Et euh pourquoi avez-vous appris beaucoup à ce moment-là?

R4: Parce que la cause, parce que quand, quand je suis arrivé ici... euh je euh... j'avais beaucoup de difficultés, je veux dire de communiquer avec les gens. Parfois, je veux dire de c'est par exemple j'ai un papier et je devrais demander quelqu'un qui qui qui le le le me lis le papier pour que, pour qui puisse m'expliquer, qu'est-ce qu'écrit dessus, et de suite et ça m'a ça m'a, ça m'a arrangé un peu à

l'intérieur, je me suis xx, que j'arrive que que... j'arrive à, à un point comme eux, c'est à dire de parler, de lire et écrire et de comprendre et voilà. C'est ça le, le motivation que...

I: Oui, et comment vous sentiez-vous à ce moment?

R4: Euh à ce moment de euh... d'apprendre?

I: Oui.

R4: Oui, au début je veux dire de l'apprentissage de toutes les langues entre des gens qui rigolent parfois avec euh, c'est à dire avec l'accent et cetera, mais parfois c'est pas tout le monde il y a certains ça, il y a certains qui... que je oublie jamais, qui, qui m'encourager beaucoup parce que... que je parle tout le temps parce que la langue c'est pratique aussi que je pratique avec eux. Parfois j'ai des, des, des mots que, qui sont pas le même sens que l'autre mots soit j'ai dit un mot qui, qui pas correct et il dit non, dit pas comme ça, ou de comme ça, ou de comme ça, ou de comme ça et voilà petit à petit... jusqu'à... je suis arrivé à... à parler.

I: Oké, maintenant nous allons imaginer l'avenir souhaitée.

R4: Oui.

I: D'accord? Quel est l'organisation idéale de la prison, selon vous?

R4: Denkt na.

I: Par exemple comment doivent être arrangées les cellules?

R4: Euh... l'arrangement des cellules ça varie de personne à l'autre. Moi personnellement...

I: Mais vous pouvez choisir.

R4: Oui. Euh... par exemple moi j'aime bien être, avoir une cellule qui, que ressemble un peu... un studio, je veux dire. Dans le sens de euh... j'aimerais bien avoir des grand tapis à, sur, par terre, des décorations sur les les tableaux, euh je veux dire euh... voilà des décorations sur les étagères comme ça, moi, quand je rentre à la cellule... euh... oui, je suis en prison, mais entre parenthèses je, je me sens un peu que comme euh dans un petit studio, voilà.

I: Et voulez-vous être seule ou partager une cellule avec des autres détenus?

R4: Euh... Parfois je, parfois j'aimerais bien, je veux dire euh... quand je trouve pas la personne qui me convient... je préfère d'être seule parce que parfois, parmi, ça dépend. Parfois j'aimerais bien d'être avec quelqu'un qui par exemple, qui ne parle pas le Français qui parle soit que Néerlandais ou moi ça permets de vraiment d'apprendre, d'apprendre de mots bloqués, de parler que Néerlandais

ça j'ai, j'aimerais bien d'avoir de de xxx, mais vraiment de de de d'être avec quelqu'un qui parle même mots que moi, ça... ça me, ça ne m'intéresse pas beaucoup, je veux dire parce que voilà.

I: Et maintenant vous partagez un, une cellule?

R4: Non, pour le moment je suis solo.

I: Ah.

R4: Oui oui je suis solo pour le moment.

I: Ah oui.

R4: Oui, je suis solo.

I: Oh oui, euhm... est quel est le nombre maximum de personnes, trouvez-vous pour dans une cellule?

R4: Dans une cellule... Moi personnellement, les prisons que j'avais vu c'était maximum euh... euh... trio, quatre personnes.

I: Quatre personnes?

R4: Oui. C'est à dire euh, vous trouvez dans dans dans un section, dans une x, un section... tous solo sauf... dans chaque euh section il y a un trio et il s'appelle le quatre, c'est à dire... quatre personnes, mais c'est sont des grands cellules, oui.

I: Pas comme ici?

R4: Non plus grand, plus grand, oui, c'est presque deux fois ou trois fois, oui.

I: Ah oui, oké... Si vous pouvez choisir vos vêtements.

R4: Oui.

I: Quels vêtements préféreriez-vous? Vos propres vêtements ou une tenue de prisonnier?

R4: Moi personnellement, je préfère mes, mes tenues personnelle. C'est à dire mes, mes propres vêtements, xxx.

I: Et pourquoi?

R4: Euh, parce que euh... comme j'ai été dans des autres prisons... quand on sort au préau euh... on sort avec euh... le propre vêtements avec des x, ou avec un short, t-shirt parce que ça ça permet de de de je veux dire de se sentir un peu... un petit peu de la liberté, je veux dire comme euh... à l'extérieur, je veux dire. Je n'ai pas mes vêtements, sauf quand vous avez visite ou vous, vous allez suivre des cours là vous mettiez des des des autres vêtements pénales.

I: Oui, mais autrement vous pou euhm... vous pouvez euhm... porter l'autre, propre vêtements ici?

R4: Non, ici à la cellule, oui.

I: à la cellule? Ah oui.

R4: Et pour les activités on peut, pendant les activités... à la x.

I: Et dans des autres prisons, c'est...

R4: Dans des autres euh prisons, je veux dire oui, on peut sortir au préau avec...

I: Avec votre propres vêtements?

R4: Oui, oui, oui avec nos propres vêtements. Et les vêtements de prison jusqu'au on va aller à la visite... ou sort pour aller suivre des cours, voilà. C'est tout.

I: Ah oui, et ici aussi?

R4: Euh... ici non, ici, on sort au préau il faut mettre les vêtements de la prison, oui.

I: Ah oui, oké. Euhm... Si vous pouvez choisir les repas. Qu'est-ce que vous changeriez aux repas?

R4: Euh... les repas?

I: Oui.

R4: Euh...

I: Ou c'est bien comme, comme maintenant?

R4: Oui, les repas, oui ça va. Moi je mange, j'ai pas de problème avec ça. Mais... ce qui manque parfois par exemple les... normaal moet voor ajouter un peu plus des desserts, ça veut dire les fruits, je dirais trois fois par semaine. Euh... au moins une fois par semaine comme dans des autres prisons...

frites, frites, salades et ici on donne rarement... euh... quoi d'autre... et voilà et des cuisses de poules une fois par semaine comme dans certains prisons, c'est xx ça. Ça il manque ça ici un peu.

I: Oui, et si vous pouviez euhm changer quelque chose autour du contact avec votre famille ou avec votre copine.

R4: Oui.

I: Oui, comme les heures de visiteurs ou le système de téléphone.

R4: Oui.

I: Qu'est-ce que vous changeriez?

R4: Euh... je veux dire euh... par rapport à ça... euh, la visite par exemple comme ici on donne de visite, de visite intime une fois par sem, une fois par mois. Normalement, moi je m'aimerais d'avoir comme dans des autres prisons deux fois par mois, comme ça...

I: Ah, dans des autres prisons c'est deux fois.

R4: C'est deux fois par mois comme ça moi avec euh votre copine ou votre mari, je veux dire à deux, pas je veux dire à l'abris des autres ensemble comme ça moi faut dire à l'aise cetera et parler. Ici c'est qu'une fois par semaine, oui. (*Bedoelt per maand*)

I: Et c'est, c'est pas suffisant?

R4: Oui, c'est pas suffisant sincèrement parce que euh... c'est vrai, ma visite, on a que une heure à la visite comme par exemple elle vient avec les gens. Il y a des gens qui crient et tout ça, mais la visite intime, je me dire apart on nous donne deux heures. On nous donne deux heures prison c'est trois heures. Et deux fois par sem euh... deux fois par mois. Trois heures ça va.

I: Oké, et il y a d autres manières que vous préféreriez utiliser pour rester en contact avec votre copine?

R4: Oui, par exemple le première chose c'est le téléphone, c'est vrai comme euh, oui le téléphone... et les visites ça ça va ça ça garde un lien mais quand-même c'est pas toujours évident parce que comme euh vous savez à l'extérieur, c'est pas facile aussi parce que surtout quand quelqu'un qui travaille a beaucoup de chose à faire. Oui, elle vient rarement, ça dépend mais c'est pas toujours évident sincèrement. Quand on est en prison et à l'extérieur c'est pas la même chose, surtout quand quand, quand on a une copine, c'est c'est toujours difficile.

I: Oui oui, je comprends.

R4: Oui.

I: Si vous pouviez changer quelque chose aux activités organisées en prison.

R4: Oui.

I: Imaginez-vous les, avant les problèmes.

R4: Oui.

I: Oui, qu'est-ce que vous changeriez aux activités auxquelles vous participez?

R4: Euh... Les activités que je peux changer par exemple les... Moi je trouve toutes les activités comme on donne euh... je trouve ça va.

I: ça va?

R4: Oui. Sincèrement, je peux... question, je peux dire euh, je peux rajouter par exemple un peu plus des cours, oui. Un peu plus des cours... comme par exemple Néerlandais, Français un peu plus parce que c'est quelque chose qui est vraiment important, oui c'est je peux ajouter ça. Et le reste ça va.

I: Oui, et combien... de fois euh...

R4: Je euh, moi je personnellement, je m'aimerais bien avoir au moins... quatre fois par semaine.

I: Quatre?

R4: Oui, pour les gens qui, qui ne, qui ne travaillent pas voilà quatre fois.

I: Oui, et pourquoi voudriez-vous changer ces activités?

R4: Parce que euh... la première chose ça ça permet aussi de euh... de je veux dire de euh... de euh... de euh... ça permet aux détenus qui sort un peu de sa cellule et... qui discute avec le professeur, avec ses collègues et cetera et de euh... et de euh... penser moins et de euh... de euh... voilà, de euh, de euh faire, d'avoir moins de pression, oui c'est ça que le rôle de, les activités que je trouve.

I: Et c'est... les activités sont en groupe?

R4: Oui, toujours en groupe.

I: Toujours en groupe?

R4: Oui.

I: Et vous voulez aussi que cette activité... est en groupe?

R4: Oui, toujours en groupe, je trouve c'est mieux, parce que en groupe c'est ça, ça encourage, oui.

I: Ah oui, et aussi pour de, il y a aussi des autres raisons pourquoi vous voulez des groupes ou?

R4: Parce que group euh... ça permet aussi de euh... je veux dire de euh... de savoir le niveau de chacun, de parle avec l'autre, chacun euh il donne son avis, de euh... voilà de euh... voilà tu vois quelqu'un qui est mieux que toi. Ça prend courage pour que tu devenir euh un peu, un peu comme lui et voilà c'est ça je veux dire, je trouve le rôle du groupe, ça encourage.

I: Oui, et comment est-ce que la prison peut annoncer l'activité?

R4: Euh... c'est à dire avec euh...

I: Par des euh... brochures ou euh... par des...

R4: Oui, par des bro, oui euh... oui, je trouve, je veux dire la première chose comme ils ont fait avant, je trouve ça c'est... efficace aussi par des brochures et distribuent des brochures partout, dans tout la prison. Je veux dire euh... distribue ça pour les détenus... comme ça moi ils seront au courant par ça.

I: Est c'est assez ou?

R4: Je trouve ça assez plus ils veulent bien que euh... qui mets ça aussi sur la, sur les tableaux par exemple les, sur euh à la salle d'attente, wachtzaal pour les visiteurs comme ça au moins, avant qui part à la visite il peut voir ça, voilà il y a quelque chose, il y a ça, il y a ça. Comme ça ils seront au courant, oui.

I: Dans la phase précédente vous avez donné un score de neuf à la meilleure activité, oui?

R4: Oui.

I: Et comment cela pourrait être un dix?

R4: Denkt na.

I: Ou c'est pas possible?

R4: Euh... Oui, non non c'est toujours possible, mais bien-sûr mais pour dix, je trouve euh... euh... euh... Oui, pour aussi l'informatique aussi je trouve le le sincèrement c'est très bien, l'informatique aussi, oui l'informatique aussi je trouve ça bien.

I: Aussi un neuf?

R4: Oui, un neuf sur dix aussi. Je trouve ça aussi bien, oui.

I: Et comment cela pourrait être un dix?

R4: Euh...

I: Qu'est-ce que peux améliorer...?

R4: Oui... Parce que, si je, je veux dire vraiment améliorer, il faut que ça soit vraiment euh parce que le problème qui a, il y a toujours de euh... comment dire? De euh... de euh... de rupture. Il n'y a pas vraiment, parfois il n'y a pas vraiment il suivi vraiment euh... vraiment... il suivi euh... complet, parce que parfois on peut aller par exemple deux fois par semaine et puis... et puis... on peut pas aller, il y a un problème de euh... ici, c'est pas la faute de professeur, mais c'est la faute de la prison... parfois par exemple si on a trois fois... euh, trois fois le, par semaine euh... cette activité et puis il y a un problème avec une manque des agents, soit problèmes et voilà. C'est x, ça aussi c'est c'est ça permet les problèmes qui diminuent un peu l'activité, oui. Parce que, chaque fois on ratte quelque chose et voilà avec euh, sur un an ça fait beaucoup de chose, c'est pour ça.

I: Ah oui, oké. Et si vous pouviez choisir euh quelles activités seraient organisées dans la prison, qu'est-ce que vous choisiriez, vous pouvez choisir.

R4: Oui, une activité?

I: Oui.

R4: Pour moi euh des activités que je peux choisir c'est les activités de euh...

I: Vous pouvez choisir.

R4: Euh... les cours de langue plus les sports parce que les sports c'est quelque chose vraiment très très important et malheureusement c'est pas le cas ici.

I: Oui, mais normalement il y a des sports, non?

R4: Euh... Il y avait des sports, ils ont enlevé, mais dans certains sections, il n'y a pas les bars. Avant ils vendent les x, les x pour faire des sports. Ils vendent des protéines et cetera, ils ont tout enlevé. Ça c'est, c'est vraiment malheureux parce que parfois comme il faisais froid, on tape les bars ça fait

un peu mal aux mains, voilà normalement c'est quelque chose qui est indispensable, que les prisonniers ont besoin, parce que quand fait des sports ça relax, oui surtout sports et les cours ça c'est vraiment quelque chose euh...

I: Mais normalement c'est déjà en prison, non? Normalement quand il n'y a pas des problèmes, parce que ici il y a des problèmes.

R4: Oui, parfois il y a des problèmes, oui.

I: Mais avant il y avait déjà des euh.... cours et des sports?

R4: Ah oui oui oui, avant il y avait. Il y a pas, non.

I: Oui, mais si pouviez, pouviez choisir quelles activités seraient organisées. Imaginez-vous que, que les cours et les sports sont... encore ici. Quelles activités euhm... choisissiez-vous?

R4: Pour ajouter ou?

I: Oui, pour ajouter.

R4: Ah pour ajouter. Euh... je peux par exemple ajouter...

I: Quelque nouveau, un nouveau activité par exemple.

R4: Il y a une chose qu'on a pas ici par exemple les tables de conversations, soit soit écouter Français et Néerlandais ça on a pas. Et c'est quelque chose qui est vraiment très important.

I: Et pourquoi avez-vous choisi cette activité?

R4: Parce que euh... c'était, c'est quoi l'avantage de tables de conversations, ça permet qu'est-ce que vous avez appris, qu'est-ce que vous avez appris à la classe ça vous permet d'exprimer, de parler de qu'est-ce que vous avez appris avec le professeur, voilà c'est ça que je trouve l'important les tables de conversations.

I: Et dans des autres prisons c'est déjà des des, il y a des euh tables de conversations ou ça n'existe pas?

R4: Euh, je trouve dans certain prisons, il y a comme en (plaats gevangenis) je pense. (Plaats gevangenis) il y avait.

I: Et euhm... comment est-ce que la prison peut annoncer l'activité? Aussi par, par des brochures ou?

R4: Oui, toujours par des brochures.

I: Toujours?

R4: Toujours, toujours par des brochures. Ils distribuent les brochures.

I: Oui, c'est le plus facile?

R4: Oui, c'est plus facile, comme ça oui pour toutes les activités.

I: Oké, si vous pouviez choisir quelque chose à apprendre ici en prison, quelque chose que vous pourriez utiliser plus tard dans la vie quotidienne, ce serait quoi?

R4: Euh... Moi sincèrement maintenant euh... personnellement, je vais baser un peu... je veux dire plus tard, j'aimerais bien apprendre le à profond un peu plus de Néerlandais et l'Anglais, les deux oui.

I: Ah oui, Anglais aussi.

R4: Oui, Néerlandais, Anglais, c'est le manque c'est c'est c'est c'est les deux langues qu'est vraiment indispensable que qu'on besoin certain surement vive euh, si on veut vivre ici en Belgique c'est, il faut Néerlandais en utiliser.

I: Français c'est aussi très important.

R4: Oui oui oui, Français c'est xx pas problème. Français, je veux dire, je parle déjà.

(Er wordt gelachen)

I: Oui, je sais, mais quand vous parlez Français c'est déjà bien.

R4: Oui, c'est déjà bien. Je veux dire c'est déjà un avantage, ça va.

I: Et pourquoi choisiriez-vous ces langues, Néerlandais et Anglais? Pourquoi? ... Parce que c'est important ici, oui.

R4: C'est important parce que ici à Bruxelles je veux dire euh... comme une région bilingue. Même, on peut dire, même trilingue, voilà c'est pour ça que par exemple si on travaille ici, par exemple à Bruxelles sur le patron on sait jamais euh vous faites commerce euh, vous travaillez dans un société, vous x Flandres, on xx si vous allez la bas. Vous trouvez pas des difficultés. Vous avez la facilité de communique avec les gens si vous en voir par exemple euh... en Wallonie vous avez pas de problèmes, si il y a un, par exemple, un étranger qui vient de, oui je veux dire euh... quelqu'un qui...

qui... un Européen qui ne parle pas la langue de pays, c'est la langue, je veux dire, euh... qu'est actuelle x, qu'est presque internationale, c'est l'Anglais xx. Vous avez la facilité de, vous avez pas vraiment de, une difficulté je veux dire de communication avec les gens.

I: Oui, et... euhm... qui donnerai l'activité, des professeurs ou...

R4: Oui.

I: ... des autres détenus ou des cours en ligne ou?

R4: Euh... par contre ici, la seule chose qu'on a toujours c'est des cours par correspondances. Aussi moins distance, ça on a toujours. Il y a, il y a... il y a Français, l'Anglais, Néerlandais, Espagnole, Italien, Grecque, xxx. Il y a beaucoup de formations.

I: Aussi Grecque et...

R4: Oui, il y a Grecque et ça aussi et voilà. Et je veux dire ici que si je trouve que euh... il peut être par un professeur, plus qu'on pratique ça avec les gens parce que la pratique c'est vraiment, ça joue beaucoup parce que moi c'est, parfois x quand certain, je veux dire j'ai étudié euh... Néerlandais twee jaar, mais je parle pas vraiment bien pas mieux quand-même twee jaar is veel, il a essayé beaucoup parce que la manque de de la pratique. Je vois certaines personnes qui ont vécu, je veux dire, en parlant, ils sont pas été à l'école, deux ans et ils parlent... je veux dire euh sauf oui, sauf mieux que moi. Je veux dire, parce que avec la pratique on apprend.

I: Oui, et imaginez que vous pouvez suivre un cours de votre pays d'origine, dans votre langue maternelle, suivriez-vous ce cours?

R4: Euh, je veux dire dans ma langue maternelle euh... ça va je sais lire et écrire. J'ai pas de problème. Euh... Moi personnellement actuellement c'est pas nécessaire. Juste, j'ai lis toujours des livres pour vraiment, je veux dire, pour pas parce que si, si il manque euh, si on lit pas pendant... euh quelques années on peut oublier beaucoup de choses. J'ai toujours des livres en Arabe que je puisse euh les lire pour vraiment garder le mémoire, mais voilà. Mais pour pour ça je... pour suivre non, ça ne m'intéresse pas. Vraiment pour suivre une autre langue, oui ça m'intéresse, mais ma langue maternelle, non.

I: Oui, mais pas... Oké ça va. Euhm... Oké, nous sommes arrivés à la dernière question.

R4: Oui.

I: Imaginez-vous que, que vous êtes le directeur de cette prison.

R4: Oui.

I: Qu'est-ce que vous changeriez ou qu'est-ce que vous feriez différemment?

R4: Si je serai un directeur euh... de la prison de Saint-Gilles. La première chose que je veux baser, il faut que, j'essaye de euh, de donner aux gens un peu plus des activités. C'est à dire, parmi les premier activités c'est les cours. Les cours de langue et les sports... Euh un peu plus de travail... Un peu plus de travail. Et voilà ça c'est vraiment des choses que je trouve qui est très important. Et de je veux dire euh... parce que si...

I: Pourquoi ils sont important?

R4: Parce que quand on a tout ça. On a au moins de pression. On a moins de problèmes avec les chefs parce que parfois les personnes qui sortent une fois par jour au préau, ils restent 24 heures à la cellule, c'est, c'est dur. C'est difficile. Mais moi avant j'étais, même j'ai lis des boeken, et à la fin xxx parce que ta besoin, je veux dire de sortir, de bouger, et tu sors que deux heures c'est difficile, c'est pas, c'est pas la même chose que vous avez les activités, des cours et cetera. Vous sortez un peu et c'est ça qui est un peu, qui met un peu la pression aux détenus. Parfois qu'il y a des problèmes tout le temps cachot, des bagarres et cetera et tout ça. Et ça je changerais le jour des choses.

I: Et aussi quelque chose autre?

R4: Euh par exemple la cantine aussi.

I: La cantine?

R4: La cantine.

I: Et quoi?

R4: Euh, par exemple euh... je devrais au moins euh... euh... je devrais diminuer un peu pour les prix, parce que les prix c'est sont un peu plus chère que en extérieure, oui. Et... je mettre aussi les plaques chauffant pour koken, pour la cuisine, pour préparer manger.

I: Dans votre cellule?

R4: Oui, voilà. Pour la cuisine et tout ça.

I: Aussi des autres choses ou?

R4: Euh... oui, par exemple comme la visite intime, pour ajouter que deux fois comme dans des autres prisons, deux fois par semaine.

I: Deux fois par semaine?

R4: Oui, euh, pardon. Deux fois par mois, oui. Parce que une fois ici par mois, que deux fois par mois.

I: Oui, et plus longue?

R4: Oui, au moins trois heures ou quatre heures, oui.

I: Oui... oui, quelque chose autre?

R4: Euh... Je veux dire par exemple, je peux faire comme dans certaines prisons, si je peux leur donner des catalogues. Des catalogues de vêtements, parce que il y a certain personnes, qui travaillent pas... Oui, pardon qui n'a pas de famille, qui n'a pas de visite, parfois ils ont pas de vêtements comme ça c'est, ils travaillent, ils peuvent acheter des vêtements, des trainings, des baskets et cetera. On peut ajouter ça aussi. C'est important comme dans euh... dans certain prisons, ils ont ça. Comme xxx, la redoute euh... trois suisses, ils ont des catalogues à en Andenne, oui. C'est...

I: Encore quelque chose ou c'est... ça?

R4: Euh...

I: Ou c'est tout?

R4: Euh... j'avais dit les sports, oui. Le salle de fitness aussi.

I: Salle de fitness?

R4: Oui, salle de fitness aussi c'est quelque chose qu'est vraiment important c'est...

I: Et il n'y a pas beaucoup des... je sais pas en Français... des appareils ou?

R4: Des appareils, oui oui, des appareils, ils manquent, oui. Il n'y en a pas beaucoup, oui.

I: Il n'y en a pas beaucoup?

R4: Non, il n'y a... trois vélos, je pense... il y a un pour courir et taper pour courir... et... une pour vraiment pour travailler les épaules etcetera, je crois qu'il y a trois, quatre, cinq, six, il y a sept appareils et la salle est vraiment trop petit.

I: Trop petit?

R4: Oui. Ils ont bien avoir un plus d'espace, un peu plus xx, un peu plus des machines.

I: Et c'est quelque chose que euh... vous changeriez?

R4: Oui, comme par exemple, comme le système euh... euh... je veux dire euh juste un exemple (plaats gevangenis). À (plaats gevangenis) c'est prison qu'est vraiment ça n'a rien à voir... C'est même qu'est-ce que je x veux dire c'est la même chose... Ils ont la porte ouverte dans le matin jusqu'à au soir et il y a du travail, il y a plaque chauffant, il y a des cours, il y a une salle de fitness, il y a beaucoup de choses qu'ils ont là-bas qu'on n'a pas ici. C'est tout à fait différent c'est, oui.

(Er wordt gelachen)

R4: C'est un autre monde. Ici il est juste... que je marqué ici, ils encouragent pas les gens d'apprendre. C'est à dire parce que apprendre c'est quelque chose qui est important, il faut encourage les gens. C'est à dire comme veux me dire est une chose que euh je dois refaire, si je serais le directeur. Aussi... je vais commencer par les gens qui ne parlent pas la langue, d'abord qui ont des femmes parce que il y a certain qui sont mariés, ils ont des enfants, ils ne parlent pas la langue de pays. Ça je devrais, je devrais donner priorité pour ce genre des gens, pour suivre des cours de langue ici en prison. Après on peut voir les autres, ça aussi quelque chose qui est vraiment très très très important, je veux dire euh... pour l'intégration c'est comment on dire, oui.

I: Oui, oké... Encore quelque chose ou?

R4: Hmm... je crois c'est bon, oui.

I: Oké, nous sommes à la fin de cette interview.

R4: Oui.

I: Vous avez manqué encore quelque chose ou il y a encore quelque chose que vous voulez ajouter?

R4: Hmm... je trouve c'est bon, oui.

I: C'est bon?

R4: Oui.

I: Si vous voulez être informé des conclusions de cette recherche vous pouvez recevoir un résumé.

R4: Oui.

I: Mais c'est pour euh juillet ou aout.

R4: Juillet, aout, oui.

I: Oui, mais vous êtes pas ici... puis c'est un problème.

R4: Ah oui parce que... oui.

I: Et quand voulez-vous eh, quand vous voulez un résumé.

R4: Oui.

I: Normalement je vais envoyer des résumés aux prisons et ils ont donné.

R4: Distribuer, oui.

I: Oui, distribuer, mais quand vous êtes pas ici c'est un petit problème.

R4: Ah c'est ça, parce que... j'espère. Je sais pas. J'ai une sensation à l'intérieur, mais peut-être je xx transfère parce que ils ont déjà transféré les gens à (plaats gevangenis) et maintenant j'attends aussi la semaine qui vient, je crois cette semaine ils vont commencer à transférer encore et moi je suis destiné à (plaats gevangenis). J'espère que xxx parce que...

I: Mais peut-être c'est pas possible de donner un résumé.

R4: Ah oui oui. Euh... ou soit euh...

I: Vous pouvez trouver normalement la thèse dans la bibliothèque de VUB.

R4: Oui, VUB, oui.

I: Si vous voulez être informé.

R4: Oui.

I: Pouvez aller au bibliothèque de VUB et là-bas normalement mon thèse va... va...

R4: Ah oui je peux x et là-bas je peux demander que je...

I: Vous pouvez lire ça là- bas.

R4: Ah oui, ça va.

I: Normalement, normalement.

R4: Oui.

I: Mais c'est pour euh..

R4: Pour juin, juillet?

I: Oui. Euh...

R4: Je... oui si je sors toujours essayer. Je vais essayer, si je pars. Si je partirai ça serait pour moi mieux oui.

(Er wordt gelachen)

I: Mais c'est anonyme.

R4: Oui oui oui, ça va, oké, pas de soucis, j'ai lis ça.

I: Oui, oké. Je voudrais encore vous remercier pour votre participation.

R4: Oui.

I: Merci beaucoup.

R4: Avec plaisir. Pas problèmes. Je vous remercie aussi pour ça.